

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1968

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΩΡΕΑ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ι. Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

18/2/49

1. Βίος. Ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη ἐν τῷ Δήμῳ Ἀλιμῶντι (παρὰ τὸν σημερινὸν Ἀλιμον, πέραν τοῦ Π. Φαλήρου) τῆς Ἀττικῆς περὶ τὸ 470 π.Χ. Ὁ πατὴρ του Ὀλορος ἦτο ἀπόγονος ἄλλου Ὀλόρου, βασιλέως τῶν Θρακῶν, τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτιάδου καὶ συγγενῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν. Εἰς τὴν καταγωγὴν του δὲ αὐτὴν ὥφειλε τὴν μεγάλην του περιουσίαν καὶ τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ, θρακικῶ χωρίῳ, μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

Ὁ Θουκυδίδης, ὡς καταγόμενος ἐξ εὐπόρου καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, ἔτυχεν ἐπιμελοῦς καὶ τελείας ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἔσχε διδασκάλους τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν καὶ τὸν ῥήτορα Ἀντιφῶντα, οἵτινες καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ σύγχρονοι σοφισταὶ Πρωταγόρας, Πρόδικος, Γοργίας καὶ ἄλλοι, συρρέοντες εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ κέντρον τότε τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τὴν καίδουσιν τῆς ὅλης Ἑλλάδος, μεγάλως ἐπέδρασαν ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν συμβάντα ἐν Ἀθήναις λοιμὸν τὸ δεῦτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε ἀπέθανεν ὁ Περικλῆς, προσβληθεὶς καὶ ὁ Θουκυδίδης ὑπὸ τῆς νόσου διεσώθη, τῷ δὲ 424 γενόμενος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων μετέβη εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης. Ἐκεῖ εὐρισκόμενος διετάχθη νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀπειλουμένην ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου στρατηγοῦ Βρασίδου Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβράδυνε, δὲν κατάρθωσε ν' ἀποτρέψῃ τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Ἔνεκα τούτου κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ προδοσίᾳ εἰς θάνατον, καί, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ὑπεβλήθη εἰς ἐκουσίαν φυγὴν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτῃ, κατὰ τὰ ὁποῖα διέμενε κυρίως εἰς τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ κτήματά του.

Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν γεγονότων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μεταβαίνων πολλάκις εἰς τοὺς τόπους, εἰς τοὺς ὁποίους διεδραματίσθησαν ταῦτα καὶ συλλέγων μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὕλην τῆς ἱστορίας του.

Μετά την κατάλυσιν τῶν τριάκοντα τυράννων τῷ 403 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου, ἀλλὰ ταχέως κατέλιπεν αὐτήν, ἴσως διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε γενικὴν κατάπτωσιν. Τῷ 369 εὐρισκόμενος ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ ἀπέθανεν αἰφνιδίως, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λήγον ἔργον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε τὸ μνημῆμά του παρὰ τὰ Κιμώνεια μνήματα μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἀλιμούσιος».

18/2/79
2. Ἔργον. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀλλὰ δὲν συνεπλήρωσε τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ αἰφνιδίου θανάτου του. Ἡ ἱστορία του λήγει τῷ 411 π.Χ., τὴν συνεχίζει δὲ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ Ἑλληνικά του.

Ἡ ὅλη συγγραφὴ διηρέθη ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν εἰς ὀκτὼ βιβλία. Ἐν τῷ πρώτῳ, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει καὶ ὡς προοίμιον (κεφ. 1 - 23), συγκρίνων τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον πρὸς τοὺς προηγουμένους, προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὗτος εἶναι ἀξιολογώτατος πάντων, καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Τρωικοῦ καὶ Περσικοῦ, εἰς δὲ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ πρώτου βιβλίου διεξέρχεται τὰ φανερά καὶ ἀφανῆ αἰτίαι τοῦ πολέμου.

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου βιβλίου ἄρχεται ἡ ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων περιλαμβάνουσα μέχρι τοῦ 20οῦ κεφαλαίου τοῦ πέμπτου βιβλίου τὸ πρῶτον δεκαετὲς τμήμα, τὸν Ἀρχιδάμειον πόλεμον (431 - 421). Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ πέμπτου βιβλίου περιλαμβάνει τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων κατὰ τὴν ὑποπτον Νικίειον εἰρήνην μέχρι τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας. Τὸ ἕκτον καὶ ἑβδομον τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν καὶ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων (415 - 412). Τὸ δὲ ὄγδοον περιλαμβάνει μέρος μόνον τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 411 π.Χ.

Ἐν τῇ συγγραφῇ του διακρίνονται : 1) τὰ καθαρῶς ἱστορικὰ μέρη, εἰς τὴν διήγησιν τῶν ὁποίων προβαίνει κατ' αὐστηράν χρονολογικὴν διαίρεσιν εἰς θέρη, καθ' ἃ γίνονται αἱ στρατεῖαι καὶ αἱ μάχαι, καὶ εἰς χειμῶνας, καθ' οὓς γίνονται αἱ παρασκευαὶ καὶ αἱ διαπραγματεύσεις· 2) αἱ δημηγορίαι, αἵτινες εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν ἀπαγγελλεῖσθαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις· ἐξ αὐτῶν δὲ μετεδόθησαν μόνον αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς διασάφησιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἱστορουμένων γεγονότων.

Ἐν αὐταῖς ὁ συγγραφεὺς μετὰ θαυμαστὴν δεξιότητα ζωγραφεῖ συν-

τομώτατα τὰς εἰκόνας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, τοῦ Θεμιστοκλέους, Περι-
κλέους, Νικίου κλπ., προσαρμοζῶν ἁρμονικώτατα πάσας τῶν προσώ-
πων τὰς πράξεις καὶ τοὺς στοχασμοὺς πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἐ-
πιτυγχάνει δὲ τοῦτο τόσον ἀκριβῶς καὶ μετὰ τοσαύτης πειστικότητος
αἰτιολογεῖ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς γνώμας τῶν ῥητόρων, ὥστε πιστεῖται
ὁ ἀναγινώσκων ὅτι αὐτὰ τὰ ἀγορευόντα πρόσωπα ἦτο ἀδύνατον ἐπι-
τυχέστερον νὰ συνηγορήσουν ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀπόψεων.

Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ δημηγορίαι δὲν εἶναι οἱ λόγοι τῶν ἀγορευσάν-
των ἰδίαις λέξεσιν, ἀλλὰ διεπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ὅσον τὸ δυνα-
τὸν ἐγγύτατα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν λεχθέντα.

18/9/72

3. Δεκτικόν. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν του
εἰς ἀρχαίαν ἀττικὴν διάλεκτον, ἡ ὁποία εἶχε διαμορφωθῇ λογοτεχνικῶς
ὑπὸ τῶν ποιητῶν Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους διὰ τὴν ποίησιν, ὅχι δὲ
καὶ διὰ τὸν ἤδη δημιουργούμενον πεζὸν λόγον. Πρῶτος δὲ αὐτὸς μετὰ
πολλῆς δεξιότητος καὶ δυνάμεως διέπλασε τὴν ἄφθονον γλωσσικὴν
ὑλὴν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Ὅθεν μεταχειρίζεται ὅχι μόνον πλείστας
ποιητικὰς λέξεις, ὡς **κλέος, ἀχθηδών, θάμβος, ἀκραιφνής** κλπ.,
ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ τοιαύτας, ὡς αἱ **ἀποδημητής, κινδυνευτής,**
αὐτοβοεῖ, ξένισις, ἐπιβόημα, κλπ., ἄλλων δὲ αὐτὸς κυρίως ποιεῖται
χρήσιν, ὡς αἱ **ξύν, ἐτοῖμος, ὁμοῖος, αἰεῖ, τροπαῖον,** ἀντὶ τῶν **σύν,**
ἐτοιμος, ὁμοιος, αἰεῖ, τρόπαιον. Ἐκτὸς τούτων καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ πολ-
λαπλῇ χρήσις καὶ παραγωγὴ νέων ῥημάτων ἐξ ὀνομάτων, ἡ συχνὴ χρήσις
τῆς γενικῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς δῆλωσιν αἰτίας, ἡ χρήσις τῶν οὐδε-
τέρων τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν μετὰ τοῦ ἄρθρου, ὡς τὸ **δεδιός, τὸ**
θαρσοῦν, τὸ σῶφρον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντὶ τῶν οὐσιαστικῶν, ὁ
φόβος τὸ θάρσος, ἡ σωφροσύνη, ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ γνωρί-
σματα τοῦ ἀκατεργάστου ἔτι τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς διαλέκτου, τὴν ὁ-
ποίαν χρησιμοποιεῖ. Ἐντεῦθεν ὁ λόγος του εἶναι ἐν πολλοῖς τραχύς,
ἀνώματος καὶ δυσνόητος. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ σύνταξις τοῦ Θου-
κυδίδου, ἡ ὁποία ἀποκλίνει μᾶλλον εἰς τὴν ποίησιν, ἱσταμένη, οὕτως
εἰπεῖν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαλαρωτέρας συντάξεως τοῦ Ἰώων καὶ τῆς
ἐντέχνου συντάξεως τῶν νεωτέρων ἀττικῶν συγγραφέων, Πλάτωνος
καὶ Ξενοφώντος.

II. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Εὐθύς μετὰ τὸ ἔνδοξον τέλος τῶν μεγάλων καὶ φοβερῶν ἀγώνων κατὰ τῶν Περσῶν οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ διχονοοῦν· τὰ πρῶτα δὲ ἐπικίνδυνα συμπτώματα τῆς διχονοίας ἀνεφάνησαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ἐπανελθόντες εἰς τὰ ἴδια, ἀνφοδόμησαν τὴν πόλιν των, ἣ ὅποια εἶχε μεταβληθῇ εἰς ἐρείπια καί, κατὰ συμβουλήν τοῦ Θεμιστοκλέους, ἤρχισαν νὰ περιβάλλουν αὐτὴν μὲ ὀχυρὸν τεῖχος. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔβλεπον μὲ ὕποπτον βλέμμα τὴν τοιαύτην τῶν Ἀθηνῶν ἐνίσχυσιν, ἐρεθιζόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Αἰγινητῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ φόβου καὶ φθόνου παρηκολούθουν τὴν κατὰ θάλασσαν μεγάλην αὐτῶν αὐξήσιν, ἐζήτησαν νὰ ἀποτρέψουν τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου των, προφασιζόμενοι ὅτι ἡ ὀχύρωσις τῶν Ἀθηνῶν ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ ὀλεθρία ἐν περιπτώσει νέας ἐπιδρομῆς τῶν Περσῶν.

Ἡ ἐπέμβασις ὁμως τῶν Σπαρτιατῶν ἐματαιώθη διὰ τῆς διπλωματικῆς ἱκανότητος τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ μεγαλεπηβόλου τούτου ἀνδρός, ὁ ὅποιος διηύθυνε τότε τὰς τύχας τῆς πόλεως. Κατὰ συμβουλήν αὐτοῦ ἀνέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ Πειραιῶς, ὁ ὅποιος ἐμελλε νὰ καταστῇ ἀκρόπολις τῆς ναυτικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Ἡ Σπάρτη ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὸ τετελεσμένον γεγονός καὶ νὰ κρύψῃ τὴν ὀργὴν της. Ἐνῶ δὲ αἱ Ἀθηναῖοι τοιοῦτοτρόπως ἀνελάμβανον πλήρη ἀνεξαρτησίαν ἀπέναντι τῆς μέχρι τότε δεσποζούσης ἐν Ἑλλάδι Σπαρτιατικῆς δυνάμεως, ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλα γεγονότα, τὰ ὅποια ἀνύψωσαν αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν θέσιν.

Ἐπ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ πεδίου τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης οἱ συναγωνισθέντες κατὰ τῶν βαρβάρων Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἐξακολουθήσουν τὸν κατ' αὐτῶν ἀγῶνα. Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐσχηματίσθη συμμαχικὸς στόλος ἐξ 100 πλοίων μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας καὶ ἐλευθερώσῃ τοὺς νησιώτας καὶ μικρασιάτας Ἕλληνας. Οὕτω δὲ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας ἀπελευθερούμεναι προσετίθεντο εἰς

τὴν συμμαχίαν ταύτην καὶ ἐνίσχουν τὸν κοινὸν ἔθνικὸν ἀγῶνα, παρέχουσαι ναῦς, πληρώματα καὶ χρήματα.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausανίου οἱ σύμμαχοι ἐξεδίωξαν τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς Κύπρου καὶ ἔπειτα κατέλαβον τὸ Βυζάντιον. Ὅτε δὲ βραδύτερον ὁ Pausanias, κατηγορηθεὶς ἐπὶ προδοσίᾳ, ἀνεκλήθη, οἱ σύμμαχοι ἀνεγνώρισαν ὡς ἡγεμόνας τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Πελοποννήσιοι τότε ἀπεσύρθησαν τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμπορικοὶ πληθυσμοὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων μετὰ τὰς πρώτας νίκας «ἀποκνοῦντες τὰς συνεχεῖς στρατείας» συνεφώνησαν μὲ τοὺς Ἀθηναίους νὰ παρέχουν κατ' ἔτος χρήματα, τὸν δὲ ἀγῶνα ν' ἀναλάβουν μόνον οἱ Ἀθηναῖοι. Τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον τῶν συμμάχων ποσὸν καθώρισεν ὁ Ἀριστείδης τόσον ἐντίμως καὶ δικαίως, ὥστε ἀγογγύστως οἱ σύμμαχοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν φόρον. Τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δῆλῳ, διεχειρίζοντο δὲ αὐτὸ οἱ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκλεγόμενοι ταμίαι, καλούμενοι Ἑ λ λ η ν ο τ α μ ί α ι.

Ἐφεξῆς ὁ ἐπιθετικὸς πόλεμος διεξάγεται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀθηναϊκῶν δυνάμεων, ἡ δὲ δόξα τῶν μεγάλων νικῶν ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Κίμωνα, τὸν υἱὸν τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτιάδου.

Ὁ Κίμων κατ' ἀρχὰς μὲν μετὰ τοῦ Ἀριστείδου, ἔπειτα δὲ μόνος, κατέλαβε διὰ συντόμου δράσεως τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος Ἡϊόνα, κατέστρεψε τὸ ἐν Σκύρῳ κρησφύγετον τῶν πειρατῶν Δολόπων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀπήλλαξε τὸ Αἰγαῖον, καὶ κατεναυμάχησε τῷ 465 π.Χ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος τῆς Παμφυλίας τὸν Περσικὸν στόλον, ἐξασφαλίσας ἐντελῶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχὴν τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ διαρκὴς ὅμως ἐμπόλεμος κατάστασις καὶ ἡ αὐστηρὰ ἀπαίτησις τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐκπληροῦνται οἱ ὅροι καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῆς συμμαχίας, ἤρχισαν μετὰ τινα χρόνον νὰ δημιουργοῦν δυσανεκτίαν καὶ προστριβὰς τῶν συμμάχων πρὸς αὐτούς, συνέπεια τῶν ὁποίων αἱ συμμαχικαὶ πόλεις, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν τάξιν ὑποτελῶν. Τὴν θαυμαστὴν αὐξήσιν τῆς Ἀθηναϊκῆς δυνάμεως ὑπέβλεπεν ἡ Σπάρτη, ἀλλὰ περιστάσεις ἰδιαιτέραι καὶ ἡ ἀδρανὴς πολιτικὴ τῆς ἡμπόδιζον αὐτὴν νὰ ἐπέμβῃ ἐγκαίρως. Τὰς ὑπόπτους σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο πολιτειῶν παρώξυνεν ἔτι μᾶλλον ἡ ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν

ἀποπομπή τῆς ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλείσης πρὸς ἐκπόρθησιν τῆς Ἰωάνης δυνάμεως.

Καὶ συνήφθη μὲν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κίμωνος τῷ 449 π.Χ. πενταετῆς ἀνακωχῇ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς προκλητικῆς τῶν στάσεως συνετέλεσαν εἰς ταχεῖαν ῥῆξιν. Ἐνῷ δὲ οὗτοι ἡττήθησαν ὑπὸ τῶν ἡνωμένων Βοιωτῶν ἐν Κορωνείᾳ, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Σπάρτης ἀπεστάτησαν τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Εὐβοία, στρατὸς δὲ Πελοποννησίων ἐφθασεν εἰς Ἐλευσίνα. Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἐπέκειτο πλέον, ὅτε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Περικλέους, συνωμολογήθησαν τριακόνταετεῖς σπονδαὶ τῷ 445 π.Χ. μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Εὐβοίας, καθ' ἃς οἱ Ἀθηναῖοι κατέλιπον τὰς ἐν Πελοποννήσῳ κτήσεις τῶν καὶ συνήνεσαν, ἵνα οἱ Μεγαρεῖς προσέλθουν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.

Αἱ τριακόνταετεῖς σπονδαὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διαρκέσουν ἐπὶ πολὺ. Οἱ Σπαρτιάται ἐβλεπον μὲ φθόνον καὶ ζηλοτυπίαν τὴν αὐξησιν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐφοβοῦντο περὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἰδίου τῶν κράτους. Ἐζήτουν λοιπὸν κατάλληλον στιγμήν νὰ περιορίσουν αὐτήν. Ἐξ ἄλλου ἡ συμμαχία τῶν Ἀθηναίων εἶχε μεταβληθῇ εἰς αὐθαίρετον δεσποτείαν· ὥς ἐκ τούτου δὲ πολλὰ παράπονα ἤκούοντο κατ' αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων, μικρὰ ἀφορμὴ ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ πολέμου. Ταύτην ἔδωκεν ἡ ἀνάμειξις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν πόλεμον μετὰ Κορινθίων καὶ Κερκυραίων ἕνεκα τῆς Ἐπιδαμνίου καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν πολιορκία τῆς ἀποστάσης Ποτειδαίας. Οὕτως ἤρchiσεν ὁ μέγας Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ὁ ὁποῖος διήρσεσε τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα καί, ἀφοῦ τὴν ἐξήντησεν ὕλικῶς καὶ ἡθικῶς, τὴν ὠδήγησεν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ὄλεθρον.

Δύο ἐπεισόδια τοῦ πολέμου τούτου, τὰ κατὰ Πλάταιαν καὶ Λέσβον, παρατίθενται κατωτέρω ὡς ταῦτα ἱστορεῖ αὐτὸς ὁ συγγραφεύς. Ἐπίσης παρατίθενται καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς ταῦτα δημογορίαι Πλαταίων, Θηβαίων, Κλέωνος καὶ Διοδότου, ὡς καὶ ὁ Ἐπιτάφιος τοῦ Περικλέους.

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΛΑΤΑΪΚΑ

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΛΑΤΑΙΑΣ

(B, 1 - 6)

23/2/72

1. Ἀρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθάδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἐξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

24/2/72

Τέσσαρά καὶ δέκα μὲν ἔτη ἐνέμεναν αἱ τριακοντούταις σπονδαί, αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἀργεὶ τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίους, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ καὶ δεκάτῳ, ἅμα ἤρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων — ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν βιοιωταρχοῦντες Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου — ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα· ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέφξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἐνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι· ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου· προῖδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν αἰεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν· ἥ καὶ ῥᾶον ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς

9/3/72

3/3/72

οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὄπλα τοῖς μὲν ἐπαγαγομένοις οὐκ ἐπέιθοντο, ὥστε εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δ' ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείους καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν — καὶ ἀνείπεν ὁ κήρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοῦς τὰ ὄπλα — νομίζοντες σφίσι ῥαδίως τοῦτω τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

8/3/72

3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ἤσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἐξαπιναιῶς κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῶ πλείους ἐσεληλυθῆναι — οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτί — πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δὲ πῶς ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥαδίως κρατήσιν· τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνέλεγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες, ἀμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵνα ἀντὶ τείχους ἦ, καὶ τὰλλα ἐξήρτυον, ἥ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον εἶσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοῖμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὔσι προσφέροιντο καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτί φοβερώτεροι ὄντες ἡσούς ὦσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν, προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ἦσαν κατὰ τάχος.

18/3/74

Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν

σφίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολάς, ἥ προσπίπτοιεν, ἀπεωθοῦν-
το. καὶ δις μὲν ἢ τρίς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῶ θορόβῳ αὐ-
τῶν τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν
ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὁλολυγῇ χρωμένων λίθοις
τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτός πολλοῦ
ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφευγον διὰ τῆς
πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν
διόδων, ἥ χρὴ σωθῆναι — καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ
γινόμενα ἦν —, ἐμπίρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ
ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοί. τῶν δὲ Πλαταιῶν τις
τὰς πύλας, ἥ ἐσῆλθον καὶ αἵπερ ἦσαν μόναι ἀνεωγμένοι, ἐ-
κκλησε στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν
μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτῃ ἔξοδον ἔτι εἶναι. διωκόμενοι δὲ
κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τείχος ἀναβάντες
ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους,
οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους, γυναικὸς δούσης πέλεκυν, λαθόντες
καὶ διακόψαντες τὸν μοχλὸν ἐξῆλθον οὐ πολλοί — αἴσθησις γὰρ
ταχεῖα ἐπεγένετο — ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδες ἀπ-
ώλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμέ-
νον ἐσπίπτουσι ἐς οἶκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ
πλησίον θύραι ἀνεωγμένοι ἐτυχον αὐτοῦ, οἴεμενοι πύλας τὰς
θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω, ὁ-
ρῶντες δὲ αὐτοὺς οἱ Πλαταιῆς ἀπειλημμένους ἐβουλευόντο
εἴτε κατακαύσωσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἶκημα
εἴτε τι ἄλλο χρήσωται. τέλος δὲ αὐτοὶ τε καὶ ὅσοι ἄλλο
τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέ-
βησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ
ὅπλα χρήσασθαι, ὃ τι ἂν βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ
οὕτως ἐπεπράγεσαν.

5. Οἱ δ' ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει τῆς νυκτός παραγενέ-

σθαι παναστρατιᾷ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσεληλυθό-
 σι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γε-
 γεννημένων ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν στα-
 δίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γινόμενον τῆς νυκτὸς ἐ-
 ποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἀσωπὸς ποταμὸς
 ἑρρὺν μέγας καὶ οὐ ῥαδίως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοί τε ἐν
 ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο,
 ἤδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἔχο-
 μένων, ὡς δ' ᾗσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγεννημένον, ἐπεβού-
 λεον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν — ἦσαν γὰρ καὶ
 ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδο-
 κήτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου — ἐβούλοντο γὰρ σφί-
 σιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἦν ἄρα τύχῳ σί-
 τινες ἔζωγρημένοι, καὶ οἱ μὲν ταῦτα διεννοοῦντο· οἱ δὲ Πλα-
 ταιῆς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι
 ἔσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἐξεπέμψαν παρὰ
 τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὅσια δρά-
 σειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειράσαντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν
 τὰ τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔ-
 φασαν αὐτῶν τοὺς ἀνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀ-
 ναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς
 ἀνδρας.

31/3/2 6. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς·
 Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἀνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι
 ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἦν τι συμβαίνωσι
 καὶ ἐπομόσαι οὐ φασιν. ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θη-
 βαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς
 χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἀνδρας εὐ-
 θύς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐ-
 ρύμαχος αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες. τοῦτο δὲ

ποιήσαντες ἕς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμπον καὶ τοὺς νε-
κροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν τοῖς Θηβαίοις, τὰ τε ἐν τῇ πό-
λει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, ἣ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀ-
θηναίοις ἡγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγεννημένα,
καὶ Βοιωτῶν παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀτ-
τικῇ καὶ ἕς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰ-
πεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔχουσι Θη-
βαίων, πρὶν ἂν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσώσι περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ
ἡγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν· ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γι-
γνομένη τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῆει, ὁ δὲ δεύτερος
ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων, καὶ τῶν ὕστερον οὐ-
δὲν ἤδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ
δὲ κήρυξ ἀφικόμενος ἤυρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. καὶ με-
τὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἕς Πλάταιαν σῖτόν τε
ἐσθήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς
ἄχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

[Μετὰ τὰ συμβάντα ἐν Πλαταιαῖς καὶ τὴν φανεράν πλέον λύσιν
τῶν συνθηκῶν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτοιμάζονται πρὸς
τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ δὲ παρεσκευάσθησαν καὶ ἐβολιδοσκόπησαν ἑκατε-
ροι τὰς διαθέσεις τῶν συμμάχων των, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἰσβάλλου-
ν τὸ θέρος τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ πολέμου (431) εἰς τὴν Ἀττικὴν,
οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ ὅποιοι ἐν τῷ μεταξύ εἶχον συναθροισθῆ εἰς τὴν πό-
λιν, ἐγκαταλιπόντες τὴν ὑπαιθρον, δὲν ἀντεπεξῆλθον τῇ προτροπῇ τοῦ
Περικλέους. Ἔνεκα τούτου οἱ Πελοποννήσιοι ἀφοῦ ἐληλάτησαν δὴ-
μους τινὰς τῆς Ἀττικῆς, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος (430) οἱ Πελοποννήσιοι εἰσβάλλουν διὰ δευτέ-
ραν φορὰν, ἀλλ' ἀναγκάζονται νὰ ἀποχωρήσουν ταχέως λόγῳ τοῦ ἐν-
σκήψαντος εἰς τὰς Ἀθήνας καταστρεπτικοῦ λοιμοῦ.

Ἐκ τοῦ φόβου δὲ τούτου τῆς νόσου τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου
(429) δὲν εἰσβάλλουν πλέον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' ἔρχονται κατὰ τῶν
συμμάχων τῶν Ἀθηναίων Πλαταιέων].

19/5/79

(B, 71 - 78)

71. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ
 ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ
 ἐπὶ Πλαταίων· ἤγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαι-
 μονίων βασιλεὺς· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηῶσειν
 τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες παρ' αὐ-
 τὸν ἔλεγον τοιάδε· «Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια
 ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων, ὧν ἐστε, ἐς γῆν
 τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πausanias γὰρ ὁ Κλεομβρότου,
 Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων
 μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς
 μάχης, ἣ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ
 ἱερὰ Διὶ ἐλευθερίῳ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους
 ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντες αὐ-
 τονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐ-
 τοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμ-
 μάχους κατὰ δύναμιν· τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔ-
 δοσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κιν-
 δύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τὰναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων
 τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἤκατε μάρτυρας
 δὲ θεοὺς τοὺς τε ὀρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς
 ὑμετέρους πατρώους καὶ ἡμετέρους ἐγγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν
 γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους,
 εἴν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ Πausanias ἐδικαίωσεν».

96/4/79 72. Τοσαῦτα εἰπόντων τῶν Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπο-
 λαβὼν εἶπε· «Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἣν ποιῆτε
 ὁμοῖα τοῖς λόγοις, καθάπερ γὰρ Πausanias ὑμῖν παρέδωκεν,
 αὐτοὶ τε αὐτονόμοι καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι

μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ
νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις, παρασκευὴ δὲ τοσῆδε καὶ πόλεμος γε-
γέννηται αὐτῶν ἔνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως· ἥς μά-
λιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅροις· εἰ δὲ
μὴ, ἅπερ καὶ πρότερον ἤδη προουκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἄγετε
νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μὴδὲ μεθ' ἐτέρων, δέ-
χεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους· καὶ
τάδε ἡμῖν ἀρκέσει». ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ
Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν
καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι
ἀδύνατα σφίσιν εἶη ποιεῖν, ἃ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθηναίων·
παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἶεν·— δεδιέναι
δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθη-
ναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορ-
κοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὖθις σφῶν τὴν πό-
λιν πειράσωσι καταλαβεῖν· ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα
ἔφη· «Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίαν ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λα-
κεδαιμονίοις καὶ γῆς ὅρους ἀποδείξατε καὶ δένδρα ἀριθμῶ τὰ
ὑμέτερα καὶ ἄλλο, εἴ τι δυνατόν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ
μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾗ· ἐπειδὰν δὲ
παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν, ἃ ἂν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦ-
δε ἔξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες,
ἢ ἂν ὑμῖν μέλλη ἱκανὴ ἔσεσθαι».

73. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὖθις ἐς τὴν πόλιν καὶ
βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλονται, ἃ προ-
καλεῖται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καί, ἣν πείθωσιν αὐ-
τούς, ποιεῖν ταῦτα. μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέ-
λευον καὶ τὴν γῆν μὴ δηοῦν· ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς
εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνε· ἐλθόντες δὲ οἱ
Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι

μετ' αὐτῶν πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοῖς ἄλλοις « οὐτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ὧς ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ζύμμαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοί φασι ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν, ἐπισκήπτουσιν τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὀρκῶν, οὓς οἱ πατέρες ὡμοσαν, μηδὲν νεώτερόν τι περὶ τὴν ζυμμαχίαν »

74. Τοιαῦτα τῶν πρέσβειων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὀρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας, ὅ τι ἂν ζυμβαίνει· ἐξελθεῖν δὲ μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστίν, ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὥς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη λέγων ὧδε· « Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἥρωες, ξυνίστορές ἐστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε προτέρων τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἦλθομεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῇ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἑλλήσιν, οὔτε νῦν, ἣν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν· ζυγγνώμονες δὲ ἐστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως ».

75. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν. καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσαν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν, ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἐπέξτεναι, ἔπειτα χωμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην τὴν αἵρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσοῦτου ἐργαζομένου. ζύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος παρφυκοδόμουν ἐκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χωμα. ἐφό-

ρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύ-
τειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ
νύκτας ξυνεχῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν
φέρειν, τοὺς δὲ ὕπνον τε καὶ σῆτον αἰρεῖσθαι. Λακεδαιμονίων
τε οἱ ξεναγοὶ ἐκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἡγάγκαζον ἐς
τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς ὀρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον
τεῖχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει, ἥ προσ-
εχοῦτο, ἐσωκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγυς οἰκιῶν
καθαίρουντες. ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ ὑψη-
λὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, καὶ προκαλύμ-
ματα εἶχε δέρρεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ
τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε
εἶναι. ἤρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα καὶ τὸ χῶμα οὐ
σχολαίτερον ἀντανῆει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπι-
νοοῦσι· διελόντες τοῦ τείχους, ἥ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφό-
ρουν τὴν γῆν.

13/5/76. Οἱ δὲ Πελοπόννησιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου
πηλὸν ἐνείλλοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ δια-
χεόμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῖτο. οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκληρόμενοι
τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δὲ ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες καὶ
ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφείλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν
χοῦν καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστε ἐπιβάλλοντας
ἦσσαν ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ
ἰζάνοντος αἰεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω
δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξηῦρον τόδε·
τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ
χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος
τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν ἐσωκοδόμουν,
ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι
τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χοῦν, καὶ προχωροῦντας ἔσω

διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι· ἅμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον οἱ Πελοποννήσιοι τῇ πόλει, μίαν μὲν, ἣ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιῆς ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ἃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἀλύσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίας, ὅποτε προσπεσεῖσθαι πῃ μέλλοι ἡ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἀλύσεσι καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἡ δὲ ῥύμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προὔχον τῆς ἐμβολῆς.

77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὥς αἱ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἐλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναιντο, πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν οὓσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσ-
~~αχθεῖν~~ φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χώματος εἰς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως, ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσση ~~ἔψαν~~ τὴν ὕλην. καὶ ἐγένετο φλόξ τοσαύτη, ὅσην οὐδεὶς πως ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἤδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπὸ ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταύτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε· τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιᾶς τᾶλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι, πνεῦ-

μά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, ὅπερ καὶ ἠλπίζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τότε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ πολὺ καὶ βροντάς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ πλεόν ἀφέντες περιτείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφος δὲ ἐντός τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκταύρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φυλακὰς τοῦ ἡμίσεος τείχους — τὸ δὲ ἡμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον — ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δὲ ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτ' ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΕΞΟΔΟΣ

(Γ, 20 - 24)

20. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς — ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν — ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλείποντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων οὐδεμία ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων, ἣν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πεῖραν

αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαιμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει· ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι, ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελονταὶ τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποίησαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ἥ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαληλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. ἡριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντος, ἀλλὰ ῥαδίως καθορωμένου ἐς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

21. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει· εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι ἐκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἐκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανεμημένα ὑποκοδόμητο, καὶ ἦν ξυνοχὴ ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἐς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμῶν εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος, ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς, τοιοῦτον ἦν.

22. Οἱ δέ, ἐπειδὴ παρσκευάστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἅμ' ἀσέληνον ἐξῆσαν. ἡ-

γοῦντο δὲ οἷπερ καὶ τῆς πείρας αἵτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν, ἣ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμειξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, φόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρούμενα πρὸς ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὐσταεῖς τε τῇ ὀπλίσει καὶ τὸν ἀριστερον μόνον πόδα ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέσμιγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες ὅτι ἐρῆμοι εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὧν ἡγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κοροΐβου καὶ πρῶτος ἀνέβη, μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἕξ ἐφ' ἑκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾶον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν, ὅποτε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶεν. ὥς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ἥσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπ' ἄλξεων κεραμίδα, ἣ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησε, καὶ αὐτίκα βοή ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ᾗδει ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολελειμμένοι ἐξελθόντες προσέβαλλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἥμιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν, εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξωθεν τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν, φρυκτοὶ τε ἤροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι. παρὰ νῆστον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τεί-

χους φρυκτούς πολλούς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσφαλῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολέμοις ἦ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

23. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβέβηκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἐκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τάς ἐπάλλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος αἰεὶ ἴστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἡκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ χεῖλος κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἐώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἤσσαν διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἢ βορέου ὕδατῶδης μᾶλλον καὶ ἡ νύξ τοιοῦτῳ ἀνέμῳ ὑπονιφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

34. Ὅρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἐχώρουν ἄθροοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδὸν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρώον, νομίζοντες ἥκιστ' ἂν σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους. καὶ ἅμα ἐώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἑπτὰ σταδίου οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἐπειθ' ὑποστρέψαντες ἦσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ἐς Ἐρύθρας καὶ Ὑσιᾶς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὁρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων. εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν, οἳ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν, εἰς δ' ἐπὶ τῇ ἕξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγεννημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὥς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὲ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

(Γ, 52)

52. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σῆτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ. προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βίᾳ μὲν οὐκ ἐβούλετο ἐλεῖν — εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιτό ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ

ἀνάδοτος εἶη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων — προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαινομίοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ — ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ — παρέδωκαν τὴν πόλιν· καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμία προτέθη, ἡρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμόνιους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσίν· οἱ δ' ἔλεγον αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμόνιων· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιαύδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ

(Γ, 53 - 59)

53. «Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὧς Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δὲ τινα ἔσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν. τὸν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεχμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης, ἣν χρὴ ἀντειπεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἡτησάμεθα, τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι

εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὥς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ᾖ. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθῶ. ἀγνώτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια, ὧν ἅπειροι ἦτε, ὠφελούμεθ' ἂν. νῦν δὲ πρὸς εἰδότες πάντα λέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσοὺς εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα».

54. «Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια πρὸς τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, τῶν εὖ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. φαμέν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμαχοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὥς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν· καὶ γὰρ ἡπειρώταί τε ὄντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένη παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Πausανίᾳ· εἰ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἑλλησι, πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν· ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν».

55. «Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἡξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον· ὑμεῖς δὲ αἴτιοι· δεομένων γὰρ συμμαχίας, ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπε-

ώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι, ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἠθελήσαμεν ὑμῶν κελυσάντων, οὐκ ἡδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβόηθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὓς εὖ παθὼν τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέβαλεν, ἰέναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως. ἃ δὲ ἑκάτεροι ἐξηγιῶσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἵτιοι, εἴ τι μὴ καλῶς ἐδράτο, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα ».

56. « Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἡδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν· πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηνία ὀρθῶς τε ἐτιμωτησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι, εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, μᾶλλον τότε, ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἐτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἶδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται τι, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὐρήσετε καὶ ἐν καιροῖς, οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηνοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλεία πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὦν

ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρεῶμεν, Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. καίτοι χρή ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γινώσκοντας καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι, ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσι καὶ τὸ παραυτίκα που ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῇται».

57. « Προσκέψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνῶσεσθε μὴ τὰ εἰκότα — οὐ γὰρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν —, ὁρᾶτε, ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγῶναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικεσία διὰ Θηβαίους ἐξαλεῖψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλύμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῶ διαφθαρεῖναι, νῦν δὲ θανάτου δίκην κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων ὠφελεῖν οὐδεὶς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἢ μόνη ἐλπίς, δέδιμεν, μὴ οὐ βέβαιοι ᾗτε ».

58. « Καίτοι ἀξιοῦμεν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν ξυμμάχικῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας καμ-

φθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι, εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπείσθητε, τὴν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὓς μὴ ὑμῖν πρέπει, σῶφρονά τε ἀντὶ αἰσχυρᾶς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν· βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκληϊαν αὐτοῦ ἀφανίσει. οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὖνους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσια ἂν δικάζοιτε καὶ προνοοῦντες ὅτι ἐκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προῖσχομένους — ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἑλλήσι μὴ κτείνειν τούτους—, ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὥραϊα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὁμαίχοις ποτὲ γενομένοις. ὦν ὑμεῖς τοῦναντίον ἂν δράσαιτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. σκέψασθέ τε· Πausanias μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιίδα Θηβαῖδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν, ὦν νῦν ἰσχυροὶ, καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν, ἐν ᾗ ἡλευθερώθησαν οἱ Ἕλληνες, δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν, οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν, ἐρημοῦτε καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν εἰσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε ».

59. « Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τάδε οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτρίας ἕνεκα ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ

ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτω σώφρονι λαβόντας, μὴ ὦν πει-
 σόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄντες
 πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς, ὥτινί ποτ'
 ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι. ἡμεῖς τε, ὡς πρέπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ
 χρεῖα προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ
 κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβοώμενοι, πεῖσαι τάδε, προφερό-
 μενοί θ' ὅρκους, οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὥμοσαν, μὴ ἀμνημονεῖν
 ἱκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρώων τάφων, καὶ ἐπικαλού-
 μεθα τοὺς κεκμηκότας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς
 ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι, ἡμέρας τε ἀναμνην-
 σκομεν ἐκείνης, ἥ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες,
 νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν· ὅπερ δὲ ἀναγ-
 καῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν,
 διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι
 λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν — εἰλόμε-
 θα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, λιμῷ τελευ-
 τῆσαι—, ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν — καὶ δίκαιον, εἰ
 μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα κίν-
 δυνον ἐᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλέσθαι—, ἐπισκῆπτομέν τε ἅμα
 μή, Πλαταιῆς ὄντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἑλληνας
 γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων
 χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἱκέται ὄντες, ὧ Λακεδαι-
 μόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν καὶ μὴ
 τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι ».

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον· οἱ δὲ Θηβαῖοι δεῖ-
 σαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοί τι ἐνδῶ-
 σι, προσελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ
 καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδό-
 θη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔ-
 λεγον τοιάδε.

61. «Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ᾗτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ οὗτοι βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ ᾗτιαμένων πολλὴν τὴν ἀπολογίαν καὶ ἔπαινον, ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντιπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῇ μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε.

Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα τὸ πρῶτον, ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ζυμμείκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἤξiou οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἐβλαπτον ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον».

62. «Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνου Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοί τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φάμεν, διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ιδέα ὕστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας μόνους αὖ Βοιωτῶν ἀττικίσαι. καίτοι σκέψασθε ἐν οἷῳ εἶδει ἐκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δὲ ἐστὶ νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε

τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ἰδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσῃ, κατέχοντες ἰσχύι τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὔσα ἑαυτῆς τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὄνειδίσαι, ὧν μὴ μετὰ νόμων ἤμαρτεν· ἐπειδὴ γοῦν ὁ τε Μῆδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι χρὴ, Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων τὴν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ὑμετέραν χώραν πειρωμένων ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἡδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, οἱ μαχόμενοι ἐν Κορωνεῖα καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἡλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκευὴν, ὅσῃν οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμόν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα».

63. «Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἡδίκησατε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν· ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἡδη ἐπὶ τῷ Μῆδῳ ξυμμαχίας γεγεννημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανὴ γὰρ ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καί, τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλευέσθαι. ἀλλ' ἐκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἴλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων, καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἰσχρὸν καὶ ἀδικοώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλομένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας. καὶ οὐκ ἴσῃν αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνῃς ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτοὺς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κα-

τέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδόμενας ».

64. « Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἔνεκα μόνοι οὐ μὴδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτά βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τάναντία. καὶ νῦν ἀξιούτε, ἀφ' ὧν δι' ἐτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὠφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σφύζεσθαι. ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες ἔχοντές τε τοὺς νόμους, οὐσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευταίαν τε πρὶν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μὴδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε, τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιοτέρον πᾶσι τοῖς Ἑλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προύθεσθε ; καὶ ἃ μὲν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδειξατε, ἃ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μὴδισμόν καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀττικισμόν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν ».

65. « Ἄ δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι — παρὰ νόμους γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίᾳ ἐπὶ τὴν ὑμέτεραν πόλιν —, οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν· εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδηοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν. εἰ δὲ ἄνδρες

ὕμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἐκόντες, τί ἀδικοῦμεν ; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. ἀλλ' οὔτ' ἐκείνοι, ὥς ἡμεῖς κρίνομεν, οὔτε ἡμεῖς· πολῖται δὲ ὄντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίους, οὐ πολεμίους κομίσαντες ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν χεῖρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονιστὰι ὄντες τῆς γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἄλλοτριούντες, ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους ».

66. « Τεκμήριον δὲ ὥς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἡδίκησαμεν οὐδένα, προεῖπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἰέναι πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγοις τε πείθειν ὥστε ἐξελθεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνετε οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦμεν — κατὰ νόμον γὰρ δὴ τινα ἔπασχον —, οὓς δὲ χεῖρας προῖσχομένους καὶ ζωγρήσαντες ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν μὴ κτενεῖν ὕστερον παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἵργασθε ; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτενεῖν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἣν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατέ ἡμᾶς παρανομῆσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ

ἀντιδοῦναι δίκην. οὐκ, ἦν γε οὗτοι τὰ ὀρθὰ γιγνώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθήσεσθε».

67. «Καὶ ταῦτα, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἕνεκα ἐπεξήληθμεν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε καὶ δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὀσιώτερον τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετὰς, εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἅς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἀμαρτάνουσι, μηδὲ ὀλοφυρμῷ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθων, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῶν δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν Κορώνειᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι κατ' οἰκίας ἐρῆμοι πολλῶν δικαιότεραν ὑμῶν ἱκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἶδε, τὰ ἐναντία ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἑαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἐκόντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἢ δίκη κρίναντες καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσῃν τιμωρίαν· ἔννομα γὰρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προῖσχύμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες· ἀμύνετε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν, ἀνταπόδοτέ τε χάριν δικαίαν, ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἑλλήσι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἢ ἀπαγγελία.

ἄρκεϊ, ἁμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπеси κοσμηθέντες προκάλυμματα γίνονται. ἀλλ' ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ζύμπαντας διαγνώμας ποιήσησθε, ἥσόν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσῃ».

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΚΑΤΑΔΙΚΗ

(Γ, 68)

68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἔξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τὸν τε ἄλλον χρόνον ἡξίουσαν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Παιονίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν καὶ ὅτε ὕστερον ἂν πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο αὐτοῖς, κοινούς εἶναι κατεκείνας, οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσιν· ἐκσπονδοὶ ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὖθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμόνιους καὶ τοὺς συμμαχοὺς ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσὶν, ὅποτε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἐξαίρετον ἐποίησαντο οὐδέν. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσι, οἳ συνεπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἠνδραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐν αὐτῷ μὲν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιῆσαν ἔδωσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελιῶν ὠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγώγιον διακοσίων ποδῶν, πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κατεσθῆναι καὶ ἀνωθῆναι, καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἐπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ "Η-

ρα καὶ νεῶν ἑκατόμπεδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο Θηβαίων ἕνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηχοστῷ, ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο, οὕτως ἐτελεύτησεν.

ΛΕΣΒΙΑΚΑ

ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ

(Γ, 1 — 18)

1. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν — ἤγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς —, καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῆρουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαί, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίνοντο τῶν Ἀθηναίων ἱππέων, ὅπη παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὄμιλον τῶν ψιλῶν εἵργον τὸ μὴ προεξιδόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθὺς Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων, βουλευθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου — ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο —, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διανοοῦντο ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σῖτον, καὶ ἅ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. Τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθυμναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν συγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καὶ εἰ μὴ τις προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου,

3. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι — ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθιστάμενοι καὶ ἀκμάζοντος — μέγα μὲν ἔργον ἡγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι, ναυτικὸν ἔχουσιν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τὴν τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο· καὶ πέμπουσιν ἑξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἵ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμένοι πλεῖν· Κλειππίδης δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατῆγαι· ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἕξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπесеῖν ἄφνω· καὶ ἦν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα, εἰ δὲ μὴ, Μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τείχη καθελεῖν, μὴ πειθομένων δὲ πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆες ὥχοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριῆρεις, αἵ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἕξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποίησαντο. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβάς ἐς Εὐβοίαν καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθὼν, ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχόν, πλεῖον χρησάμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλου. οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον τὰ τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραζάμενοι ἐφύλασσον.

4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν ἔκπλου μὲν τινα ἐποίησαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυ-

μαχίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν ἄττικῶν νεῶν λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιντο, ὁμολογίᾳ τι νὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ὦσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀναχωρῆν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἓνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἰ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν, ὥς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἳ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κοιμισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον, ὅπως τις βοήθεια ἦξει.

5. Οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις, ὥς οὐδὲν ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἴμβριοι καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μὲν τινα πανδημεῖ ἐποίησαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχῃ ἐγένετο, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπηυλίσαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι, εἰ προσγένειτό τι, κινδυνεύειν· καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἑρμαίωνδας Θηβαῖος, οἳ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρῆνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν.

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἳ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν ὀρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἰργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβεβοηθηκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορὰ ἡ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεῶς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπίαζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλεύσωνται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν· ἦν δὲ Ὀλυμπιάς ἡ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.

[Ἡ κρατοῦσα δυσμενὴς γνώμη περὶ τῶν ὑφισταμένων συμμάχων δὲν ἀρμόζει εἰς ἡμᾶς· διότι ἡ συμμαχικὴ ἡμῶν σχέσις πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἔχουσα βάσιν τὴν κοινὴν κατὰ τῶν Μήδων ἄμυναν, ἔχασε πλεον τὴν ἰσχύν της, ἀφ' ἧς οἱ Ἀθηναῖοι ὑποτάσσουν κατὰ σειρὰν τὰς συμμαχικὰς πόλεις. Ὅτι δὲ ἡ αὐτονομία της διτηρήθη μέχρι σήμερον, ὀφείλεται εἰς συμφεροντολογικὸν ὑπολογισμόν ἐκ μέρους των. Ἡ πρόθεσις των λοιπὸν αὕτη τῆς ὑποταγῆς τῶν συμμάχων κατέστησεν ἀναπόφευκτον τὴν ὑἱξιν καὶ ὑπελείπετο ποῖος πρῶτος θὰ παραβῇ τὴν συμμαχίαν. Τοῦτο ἐπράξαμεν ἡμεῖς ὡς ἀσθενέστεροι.

Ὅθεν εἶναι εὐκαιρία τώρα βοηθοῦντες ἡμᾶς νὰ καταβάλητε τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι ἔχουν φθαρῇ ἀρκετὰ ἐκ τῆς νόσου, τῆς χρηματικῆς δαπάνης καὶ τῆς ἀποστασίας τῶν συμμάχων. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον σας ἐπιβάλλουν τὴν βοήθειαν αὐτὴν].

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἵεναι ἐς τὸν Ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὀλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἰσθμῷ ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δ' ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

16. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἷοί τέ εἰσι μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπὶ ὀνόματι ῥαδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοὶ τε πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξιν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου, ἥ δοκοίη αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὀρώντες πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ῥηθέντα ἡγοῦντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἄπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν καὶ ἡγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὅτι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδαν, ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν οἱ Λακε-

δαιμόνιοι περί τὸν ἰσθμὸν ἦσαν, ἐπὶ Μήθυμναν ὥς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοί τε καὶ οἱ ἐπίκουροι· καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προχώρει, ἢ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου, καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τείχη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μυθημναῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἀντισσαν· καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπὸ τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἶργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπλῶ τείχει· φρούρια δ' ἔστιν οὐ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκαταφυκοδόμητο· καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρων καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἵργετο, καὶ ὁ χειμὼν ἤρχετο γίγνεσθαι.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΡΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΥΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

(Γ, 25 - 33)

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαιμόνος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χερὰδραν τινά, ἣ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτειχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται, ἃς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναί τε

αὐτὸς τούτων ἔνεκα καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσυν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἥσσον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν. ὃ τε χειμῶν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν, ἄρχοντα Ἀλκίδαν, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἥσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεύουσais ἐπιβοηθήσωσιν. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Πausανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὲ ἀδελφὸς ὢν. ἐδήλωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τὰ τε πρότερον τετμημένα, εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν· ἐπιμένοντες γὰρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς, ὢν προσεδέχοντο, καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῆτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

27. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἴ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἦχον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῆτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε. ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὀπλίζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξίων τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δέ, ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἡκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῆτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερόν καὶ διανέμειν

ἅπασιν, ἣ αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν πα-
ραδώσειν τὴν πόλιν.

28. Γινόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὗτ' ἀποκωλύειν δυ-
νατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυ-
νεύοντες, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ τὸ
στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐξεῖναι βουλευῆσαι περὶ Μυ-
τιληναίων, ὁποῖον ἂν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιάν ἐς τὴν
πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβεῖαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀ-
θήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθω-
σι, Πάχητα μήτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μήτε ἀνδραπο-
δίσαι μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο· οἱ δὲ
πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιλη-
ναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο,
ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὁμῶς καθίζουσι· Πάχης δ' ἀναστήσας
αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον, μέχρι οὗ
τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξη. πέμψας δὲ καὶ εἰς τὴν Ἀντισσαν τρι-
ήρεις προσεκτήσατο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον κα-
θίστατο, ἣ αὐτῷ ἐδόκει.

29. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς
ἔδδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλείοντες περὶ τε αὐτὴν τὴν Πε-
λοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι
κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι,
πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμειζάντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰ-
κάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἐ-
άλωκε· βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἐμ-
βατον τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλή-
νῃ ἐάλωκινᾷ ἑπτὰ, ὅτε ἐς τὸ Ἐμβατον κατέπλευσαν. πυθό-
μενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων· καὶ ἔλεξεν
αὐτοῖς ὁ Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἡλεῖος τάδε.

30. «'Αλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν· κατὰ γὰρ τὸ εἶκος ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ἥ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἂν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἢ ἄλλῃ τυγχάνει μάλιστα οὔσα· εἶκος δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὥς κεκρατηχότων διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστὶν ὑπόλοιπος εὐνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρατηγὸς ἔν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροῖ, πλείεσ' ἂν ὀρθοῖτο ».

31. Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδα. ἄλλοι δὲ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι οἱ ξυμπλέοντες πορῇνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὁρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν — ἔλθω δ' εἶναι, οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφίχθαι —, καὶ τὴν πρόσδοσαν ταύτην μεγίστην οὔσαν Ἀθηναίων ἔν' ὑφέλωσι καὶ ἅμα, ἣν ἐφορμῶσι σφίσιν, αὐτοῖς δαπάνη γίγνηται· πείσειν τε οἷεσθαι καὶ Πισσοῦθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὃ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλείεστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμεῖξαι.

32. Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τηίων τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει, ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν Ἐφεσον καθορ-

μισαμένου αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης συμμαχούς· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν εἰς φιλίαν προσάξουσιν, πολλοὺς δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἔξουσιν. καὶ ὁ μὲν ἐπέισθη τε καὶ Χίων ἄνδρας, ὅσους εἶχεν ἔτι, ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὁρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν μᾶλλον ὥς Ἀττικάς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μὴ ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὥφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Κλάρων ὁρμῶν — αἱ δ' ἀπ' Ἀθηναίων ἔτυχον πλέουσιν —, καὶ δεδιὼς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὥς γῆ ἐκούσιος οὐ σχήσων ἄλλη ἢ Πελοποννήσῳ. τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖται δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γὰρ οὕσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὥς μὴ διανοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις· αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἢ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὥς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἡναγκάσθησαν στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

(Γ, 35 - 58)

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε Πύρραν καὶ Ἑρεσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἅμα, οὓς κατέθετο, καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἷτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλεόν. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον, ἧ αὐτῷ ἐδόκει.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθύς ἀπέκτειναν, ἔστιν ἃ παρεχόμενον τὰ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν — ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο — ἀπάξειν Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἐδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους, ὅσοι ἡβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστασιν, ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ἐποίησαντο, καὶ προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι πάρακινδυνεῦσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθύς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὡμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνώσθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὥς δ' ἦσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρέσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὖθις γνώμας προθεῖναι· καὶ ἔπεισαν ῥῶον,

διότι καὶ ἐκείνοις ἐνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλεόν τῶν πολιτῶν αὐθις τινα σφίσιν ἀποδοῦναι βουλευσασθαι. καταστάσης δ' εὐθὺς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γινῶμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὧν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δῆμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὐθις ἔλεγε τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΚΛΕΩΝΟΣ

(Γ, 37 - 40)

37. « Πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μυτιληναίων μεταμελεία. διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς ζυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὁ τι ἂν ἡ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτητε ἢ οἴκτῳ ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ζυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους, οἳ οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζεσθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει, ὧν ἂν δόξῃ πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χεῖροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένῃ πόλις κρείστων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἳ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὥς ἐπὶ τὸ πλεόν ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἳ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὥς ἐν ἄλλοις μεῖζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς

πόλεις· οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ ὀρθοῦνται τὰ πλείω. ὥς οὖν χρή καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν».

38. «Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτὸς εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὖθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων, ὃ ἐστὶ πρὸς τῶν ἡδικοκῶτων μᾶλλον — ὁ γὰρ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρῃ τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνεσθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτῳ κείμενον ἀντίπαλον ὃν μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἂν λαμβάνοι—, θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὕσας, τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας. καὶ δὴλον ὅτι ἡ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πᾶν δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὥς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἄν, ἡ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων τὰ μὲν ἄθλα ἑτέροις δίδωσιν, αὐτῇ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἵτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἷτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦντες ὥς δυνατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὅψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ κοινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι εἰ δὲ μὴ, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ,

ὀξέως δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι καὶ προαισθῆσθαι τε πρόθυμοι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα, ζητοῦντές τε ἄλλο τι, ὥς εἰπεῖν, ἥ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἱκανῶς· ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσωμένοι καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθήμενοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις».

39. «ἽΩν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαίνω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἡδίκηκότας ὑμᾶς. ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγνώμην ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοὶ ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπανεστήσαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν—ἀπόστασις μὲν γε τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστὶν—ἐζήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὐτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὅκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινὰ· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ὥθήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. εἴωθε δὲ τῶν πόλεων, αἷς ἂν μάλιστα ἀπροσδόκητος καὶ δι' ἐλαχίστου εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν· καὶ κακοπραγίαν, ὥς εἰπεῖν, ῥᾶον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασφύζονται. χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλοι

μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν· πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσῃτε. πάντες γὰρ ὑμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ' ἐξῆν ὥς ἡμᾶς τραπομένοις, νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε, εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἐκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὄντινα οὐ βραχείᾳ προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἡ κατορθώσαντι ἁλευθέρωσις ἢ ἡ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαμβάνοντες τῆς ἐπετείας προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν».

40. «Οὐκ οὐκ δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν ὠνητήν, ὥς ξυγγνώμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήφονται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἷκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἀμαρτάνειν· ἑλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἰντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὐτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας αἰεὶ πολεμίους· οἳ τε τέρποντες λόγῳ ἔξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ

ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήφονται· καὶ ἡ ἐπιείκεια πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίως τε καὶ οὐδὲν ἥσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἔν τε ξυνελὼν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἑμοὶ τὰ δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον διακαιώσεσθε. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε. εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον, ὅμως ἀξιούτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ τὸ εἰκὸς τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ διαφυγόντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ὅτι εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν, ἄλλως τε καὶ προὔπαρξαντας ἀδικίας· μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διόλλυνται, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ. ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ.

Μὴ οὖν προδότηι γέννησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὅς ἂν ἀφιστῇται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. τότε γὰρ ἦν γινῶσιν, ἥσσον τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις ».

41. Τοιαῦτα μὲν Κλέων εἶπε. μετὰ δ' αὐτὸν Διόδωτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιαύδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΔΙΟΔΟΤΟΥ

(Γ, 42 - 48)

42. « Οὐτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὐθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλευέσθαι ἐπαινῶ, νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλία εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τοὺς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν ἢ ἰδίᾳ, τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλῃ τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατόν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλούμενός τι αἰσχροὺς πείσαι εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν ἐκπλήξαι ἂν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατητιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίγνεται καὶ μὴ τυχὼν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἀδικος. ἢ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε· φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν συμβούλων. καὶ πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιοῦτους τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθείη ξυναμαρτάνειν. χρή δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖστα εὖ βουλευόντι μὴ προστιθέναι τιμὴν, ἀλλὰ μὴδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιῶν, ἀλλὰ μὴδ' ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ ὁ τε κατορθῶν ἡκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὁ τε μὴ ἐπιτυχὼν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ χαριζόμενός τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος ».

43. «Ὡν ἡμεῖς τάναντία δρωμεν, καὶ προσέτι, ἣν τις καὶ ὑποπτεύεται κέρδους μὲν ἔνεκα, τὰ βέλτιστα δὲ ὅμως λέγειν. φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκίσεως τῶν κερδῶν τὴν φανεράν ὠφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τὰ γὰρ ἀπὸ τοῦ εὐθέως λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὁμοίως τὸν τε τὰ δεινότερα βουλόμενον πεῖσαι ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερώς τι ἀγαθὸν ἀνθυποπτεύεται ἀφανῶς πῃ πλεόν ἔξειν. χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦν τι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοποῦντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὁ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὁμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἦντιν' ἂν τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, αἳ πολλὰ οὔσαι ξυνεξήμαρτον».

44. «Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ὑμῖν ὁ ἀγὼν, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας. ἦν τε γὰρ ἀποφῆναι πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἦν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, ἔαν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ὑμᾶς μᾶλλον βουλευέσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο, ὃ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἥσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τάναντία γιγνώσκω. καὶ οὐκ ἄξιόν ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπώσασθαι.

δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἔξουσιν».

45. «Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημίαι πρόκεινται καὶ οὐκ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων ἁμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδεὶς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλευματι ἤλθεν ἐς τὸ δεινόν. πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἦσσω τῇ δοκήσει ἔχουσα τὴν παρασκευήν, ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχίαν, τούτῳ ἐπεχείρησε; πεφύκασί τε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος, ὅστις ἀπείρξει τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες, εἴ πως ἦσσαν ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβαينوμένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ἢ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὐρετέον ἐστὶν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἡ μὲν πενία ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἢ δ' ἐξουσία ὕβρει τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ζυντυχίαι ὀργῇ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐκάστη τις κατέχεται ἐπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. ἢ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντί, ὁ μὲν ἡγούμενος, ἢ δ' ἐφεπομένη. καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντίζων, ἢ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὀρωμένων δεινῶν. καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ζυμβάλλεται· ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκῆτως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐχ ἦσσαν τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων τε, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἔ-

καστος ἀλογίστως ἐπὶ πλεόν τι αὐτὸν ἐδόξασεν. ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὀρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι, ἀποτροπὴν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύι ἢ ἄλλῳ τῷ δεινῷ ».

46. « Οὐκ οὐν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐγγεγύω πιστεύσαντας χεῖρον βουλευσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἁμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μὲν, ἦν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῶ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὔσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἴεσθε ἦντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρὰσχευάσεσθαι, πολιορκία δὲ παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ζυμβῆναι; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθημένους διὰ τὸ ἀξύμβαστον, καὶ ἦν ἔλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὁρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυοῦσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὐ νῦν τοῦναντίον δρῶντες, ἦν τινα ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι. χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν, ὅπως μὴδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν ».

47. « Ὑμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἁμαρτά-

νοῖτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὖνους ἐστὶ καὶ ἡ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἢ, ἐὰν βιασθῇ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τὸν Μυτιληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἐκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδίκησετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔξουσι προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κεῖσθαι καὶ τοῖς μὴ. δεῖ δέ, καὶ εἰ ἡδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως, ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι, μὴ πολέμιον γένηται. καὶ τοῦτο πολλῷ ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως οὓς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατόν ὃν ἅμα γίνεσθαι».

48. «Ὑμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μήτε οἴκτω πλεόν νείμαντες μήτ' ἐπιεικεία, οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἐῷ προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὓς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὥς ἀδικοῦντας κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾶν οἰκεῖν. τάδε γὰρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη φοβερά· ὅστις γὰρ εὖ βουλευέται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών».

49. Τοιαῦτα δὲ Διόδοτος εἶπε. ῥηθειςὼν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ τριήρη εὐθύς

ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδὴν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προτέρας εὕρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν. προεῖχε δὲ ἡμέρα καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβων τῇ νηὶ οἶνον καὶ ἄλφιτα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσειαν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη, ὥστε ἡσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες οἶνῳ καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυρμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἡροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεὼς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἥ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἥ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἤλθε κινδύνου.

50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας, οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως, Κλέωνος γνώμῃ διεφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι — ἦσαν δὲ ὀλίγοι πλείους χιλίων —, καὶ Μυτιληναίων τείχη καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλαβον. ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῶν Μηθυμναίων τρισχιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροῦς ἐξείλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ κατὰ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπήκουον ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 46)

34. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὅστ' αὖ προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα σκηνὴν ποιήσαντες καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἕκαστος, ἣν τι βούληται. ἐπειδὴν δὲ ἡ ἐκφορὰ ἦ, λάρνακας κυπαρισσῖνας ἄγουσιν ἅμαξαι φυλῆς ἐκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὅστ' αὖ, ἥς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἳ ἂν μὴ εὐρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφύρομεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστίου τῆς πόλεως καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλὴν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῇ, ἀνὴρ ἡρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς ἂν γνώμη τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προήκη, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὅποτε ξυμβαίῃ αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἡρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προσελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε.

35. « Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς

ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δὲ ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ τε καὶ χειρόν εἰπόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. ὅ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὖνους ἀκροατῆς τάχ' ἂν τι ἐνδεστέρωσ πρὸς ᾧ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι, ὅ τε ἄπειρος ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀκούοι· μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι, ἐφ' ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπεὶ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ ^{ἐκ τῶν} πρεσβυτέρων ὑμῶν τῆς ἑκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὥς ἐπὶ πλεῖστον».

36. «Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδωκαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὅσῃν ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως, ἡμῖν τοῖς νῦν προδῶκα τέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἶδε νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτέθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ^{ἐκ τῶν} ἡμῶν ἀμείψαμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἑάσω. ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ'

αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῇ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστών καὶ ξένων ζύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν ».

37. « ^{χρον-εξυ} ~~Χρῶμεθα~~ γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τισὶν ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ~~ὄνομα~~ μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται. μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεί, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δὲ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιωματος ἀφανεῖα κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονήν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μὲν, λυπηράς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνῃ ὁμολογουμένην φέρουσι ».

38. « Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μὲν γε καὶ θυσίαις διετετήσοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἢ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεσέρχεται δὲ διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειότερα τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ».

39. « Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τὴν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομέν τινα ἢ μαθήματος ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ^{οὐκ ἔστιν} ἂν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφελῇ ^{αὐτὸν} θεῖν, ^{οὐδὲν} πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλεόν καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθύς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἥσσον ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἰσοπαλεῖς χωροῦμεν. τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτοὺς, μεθ' ἀπάντων δὲ ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἄλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν· ἄθρόα τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πῶ πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιπεμψιν· ἦν δέ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἡσῆσθαι. καίτοι εἰ ῥαθυμῖα μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεόν ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκαμνεῖν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχλοῦντων φαίνεσθαι, καὶ ἐν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις ».

40. « Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινα αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. ἐνὶ τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἑτέροις ἑτέρα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικά μὴ ἐνδεῶς γινῶναι· μόνοι γὰρ τὸν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ'

ἀχρεῖον νομιζομεν, καὶ οἱ αὐτοὶ ἦτοι κρίνομέν γε ἡ ἐνθυμού-
μεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλά-
βην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προοιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρό-
τερον ἢ ἐπὶ ᾧ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τό-
δε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν
ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος,
λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως
κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ
διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων· καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν
ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες
κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε
ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σφίζειν· ὁ δὲ ἀντοφείλων
ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν
ἀποδώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ
τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν ».

ὁ δὲ ἐκείνην ἀρετὴν

41. «Ἐννεῶν τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος

παίδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν
ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἶδη καὶ μετὰ χαρίτων μά-
λιστ' ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὥς
οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐ-
στὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε
τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνῃ γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς
κρείσσων ἐς πείραν ἔρχεται, καὶ μόνῃ οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπ-
ελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑ-
πηκόῳ κατάμεψιν ὥς οὐχ ὑπὸ ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγά-
λων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν
παράσχομεν τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα,
οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὀμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔ-
πεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀ-
λήθεια βλάβει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν

τῇ ἡμετέρα τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἀΐδια ξυγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν ».

42. « Δι' ὃ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μὴδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανεράν σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἅ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μὴνούουσα καὶ τελευταία βεβαιούουσα ἢ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χεῖροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἐβλάψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίωθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὥς καὶ ἔτι διαφυγῶν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὀρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι· καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν κάλλιον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σφίζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν ».

43. «Καὶ οἷδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοῖδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἣν ἂν τις πρὸς οὐδὲν χειρόν αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηχανῶναι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξα εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γινώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυρόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτῆσαντο, καὶ ὅποτε καὶ πείρα του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρως ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προῖέμενοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγῆρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. Ἰνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. Λοὺ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιοτέρον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπίς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἣν τι πταίσωσιν. ἀλγεινότερα γὰρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἢ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνώμενος ἀναίσθητος θάνατος».

44. «Δι' ὅπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παρὰμυθήσομαι. ἐν πολυτρόποις

γάρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες, τὸ δ' εὐτυχές, οἳ ἂν
 τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν, ὥσπερ οἶδε μὲν νῦν, τελευτῆς
 ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαι τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ
 ἐν τελευτῇ ἐνεμετρήθη. χυλεπόν μὲν οὐκ οἶδα πείθειν ὄν, ὢν
 καὶ πολλὰς ἐξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχεῖαι, αἷς πο-
 τε καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὢν ἂν τις μὴ πειρασά-
 μενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαι-
 ρεθῇ. καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἷς ἔτι
 ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι· ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λή-
 θη οἱ ἐπιγινόμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἐκ
 τοῦ μὴ ἐρημούσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γὰρ οἷόν τε
 ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλευέσθαι, οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ
 ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε,
 τόν τε πλέονα κέρδος, ὃν ἡτύχεῖτε, βίον ἡγεῖσθε καὶ τόνδε
 βραχὺν ἔσεσθαι καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίξεσθε. τὸ γὰρ
 φιλότιμον ἀγῆρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας
 τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τι-
 μάσθαι».

45. «Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς ὁρῶ
 μέγαν τὸν ἀγῶνα — τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἶωθεν ἐπαινεῖν —,
 καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ' ὀλίγω
 χεῖρους κριθεῖτε. φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον,
 τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. εἰ δέ
 με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσοι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσον-
 ται, μνησθῆναι, βραχεῖα παραινέσει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε
 γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χεῖροσι γενέσθαι. ὑμῖν μεγάλη ἡ
 δόξα καὶ ἥς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς
 ἄρσεσι κλέος ᾗ».

46. «Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον

πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἢ πόλιν μέ-
χρι ἡβῆς θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδε τε καὶ τοῖς λει-
πομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγώνων προτιθεῖσα· ἄθλα γὰρ οἷς κει-
ται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι.
νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἐκάστω ἅπιτε ».

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ι. ΠΛΑΤΑΪΚΑ

Εισβολή τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς.

(B, 1 - 16) ↙

1. ἐνθέδε = ἀπὸ ταύτης τῆς πολεμικῆς πράξεως, δηλ. τῆς εἰσβολῆς τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 431 π.Χ. **ἐκ-τέροις**· ἀντὶ ἐκατέρων, ἐν ᾧ· εἰς τὸ ἐνθέδε = ἀπὸ τῆς ὁποίας. οὔτε **ἐπέμειγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους** = οὔτε ἤρχοντο πλέον εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους ἄνευ κηρύκων. **καταστάντες τε**· δηλ. εἰς τὸν πόλεμον = καὶ ἀφοῦ ἔκαμαν ἀρχὴν τοῦ πολέμου. **ἐξῆς** = κατὰ σειράν. **κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα**· τὸ θέρος κατὰ Θουκυδίδην ἦτο ὀκτάμηνον διάστημα, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, ὁ δὲ χειμὼν τετράμηνον, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου. Ἡ διαίρεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν φύσιν τῶν ἱστορουμένων γεγονότων· διότι τὸ μὲν θέρος, δηλ. τὸ ἔαρ, θέρος καὶ φθινόπωρον, ἐγίνοντο αἱ κυρίως πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις, τὸν δὲ χειμῶνα αἱ πολεμικαὶ παρασκευαί.

2. ἐνέμειναν = διετηρήθησαν ἐν ἰσχύι. αἱ **τριακοντούτεις σπονδαί**· ἡ ἐν ἔτει 445 π.Χ. συναφθεῖσα εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἡ ὁποία ἐγένετο μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους ὑποταγὴν τῆς ἀποστάσης Εὐβοίας. **πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει**· τῷ 431 π.Χ. μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην. **ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἀργεὶ ἱερωμένης** (= ἱερείας οὔσης)· ἡ Χρυσὶς ἦτο ἱέρεια τῆς Ἥρας ἐν Ἀργεὶ· ἡρίθμουν δὲ οἱ Ἀργεῖοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ἱερείων. Ἐπειδὴ ἐπὶ Θουκυδίδου δὲν ὑπῆρχε χρονολογικὴ ἀφετηρία, ὀρίζει οὗτος τὴν ἑναρξιν τοῦ Πελ. πολέμου ἀναφέρων τὰς χρονολογίας τριῶν ἐπιφανεστέρων πόλεων, τοῦ Ἀργους, τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν. ἄρχοντας = ὅτε ἐμελλε νὰ εἶναι ἄρχων (ἐπώνυμος). **βοιωταρχοῦντες**· τὸ πολίτευμα τῶν Βοιωτῶν ἦτο ὀλιγαρχικόν, τὴν ἀνωτάτην δὲ ἐξουσίαν ἔσχουν 11 βοιωτάρχαι κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι, ὧν οἱ δύο ἐκ Θηβῶν. **ἐπηγάγοντο**.

δηλ. αὐτοὺς = προσεκάλεσαν αὐτούς. **ιδίας ἔνεκα δυνάμεως** = ἵνα αὐτοὶ ἐνισχυθῶσι πολιτικῶς. **τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους** = τοὺς πολιτικούς των ἀντιπάλους. **προσποιῶ τί τι** = προσθέτω τί τι. **δυνατωτάτου** = ἔχοντος μεγίστην πολιτικὴν ἰσχύν. **διάφορος** = ἐχθρά. **μήπω φανεροῦ καθεστῶτος** = ἐνῶ ἀκόμῃ δὲν εἶχεν ἀρχίσει φανερά. **ἦ καὶ ῥᾶον** = διὰ τοῦτο καὶ εὐκολώτερον. **φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας** = ἐπειδὴ δὲν ἦτο τοποθετημένη πρὸ τῆς πόλεως (ἢ πρότερον) φρουρά. **τίθεμαι τὰ ὄπλα** = παρατάσσομαι. **ἔργου ἔχεσθαι** = νὰ ἐπιλαμβάνωνται τοῦ ἔργου (δηλ. τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ φόνου τῶν δημοκρατικῶν). **γνώμην ἐποιοῦντο** = ἐδόκει αὐτοῖς. **ἐπιτηδείους** = φιλικούς. **ἐς ξύμβασιν καὶ φιλίαν ἀγαγεῖν τὴν πόλιν** = νὰ προσκαλέσουν εἰς συμβιβασμὸν καὶ φιλικὴν συνεννόησιν τοὺς πολίτας. **καὶ ἀνείπεν** = καὶ ὄντως (= καὶ) ἐκήρυξε. **κατὰ τὰ πάτρια** = κατὰ τὰς συνθήκας τῶν προγόνων (καθ' ἃς ἡ Πλάταια ἀνῆκεν εἰς τὴν βοιωτικὴν συμμαχίαν).

3. **ἐξαπιναιῶς** = αἰφνιδιαστικῶς. **πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν** = ἤλθον εἰς συμβιβασμὸν. **τοὺς λόγους**· δηλ. τὰς γενομένας διὰ τοῦ κήρυκος προτάσεις. **ἄλλως τε καὶ** = καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διότι. **ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον** = δὲν ἐπείραζαν κανένα. **πράσσοντες δέ πως ταῦτα** = ἐνῶ δέ, τρόπον τινά, διεπραγματεύοντο ταῦτα. **τῷ πλήθει οὐ βουλομένῳ ἦν** = τὸ πλῆθος οὐκ ἐβούλετο. **ἐπιχειρητέα εἶναι** = ἐπιχειρητέον εἶναι. **ἐξαρτύω** = παρασκευάζω. **ἦ** = ὅπως. **ὥς ἐκ τῶν δυνατῶν** = ὅσον ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις. **φυλάξαντες ἔτι νύκτα** = ἀφοῦ ἐφύλαξαν (ἐπερίμενον), ὥστε νὰ εἶναι ἀκόμῃ νύξ. **περίοθρον** = ὀρθρος βαθύς. **ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὔσι** (τοῖς Θηβ.) **προσφέροιντο** (οἱ Πλατ.) **καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται** = ἵνα μὴ ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.), ὅτε θὰ ἔχουν περισσότερον θάρρος διὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ (ἵνα μὴ οἱ Θηβ.) εὐρίσκωνται εἰς τὴν αὐτὴν (πλεονεκτικὴν) θέσιν μὲ αὐτούς. **ἀλλὰ...** **φοβερώτεροι** (οἱ Θηβ.) = ἔχοντες περισσότερον φόβον. **ἡσ-σους ὥσι τῆς σφετέρως ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν** = (νὰ) εἶναι κατώτεροι αὐτῶν, πού εἶχον γνῶσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς πόλεως, (ὁδῶν καὶ παρόδων). **κατὰ τάχος** = ταχέως.

4. **ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς** = συνεπυκνοῦντο. **ἦ**

προσπίπτειν = όπου κάθε φοράν ἐπετίθεντο. (οἱ Πλ.) **ὀλολυγῇ χρωμαι** = ἐκβάλλω θρηνώδη φωνήν. **ὕετος** = βροχή. **ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ** = μέσα εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν λάσπην. **ἦ** = δι' ὧν. **μηνός**· ἡ νύξ ἦτο ἀσέληνος, ἐπειδὴ ἦτο τὸ τέλος τοῦ (σεληνιακοῦ) μηνός. **τοῦ μὴ ἐκφρεύειν** = ὥστε νὰ μὴ διαφύγῃ κανεὶς· **στυράκιον**· τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀκοντίου. **βάλανος**· σιδηρᾶ ῥάβδος, ἡ ὁποία, εἰσαγομένη εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ μοχλοῦ καὶ τῆς πύλης, δὲν ἄφηνε τὸν μοχλὸν νὰ κινῆται. **ταύτῃ** = διὰ τούτου τοῦ μέρους. **αἰσθησις ταχεῖα ἐπεγένετο** (τοῖς Πλ.) = ταχέως ἀντελήφθησαν τοῦτο οἱ Πλαταιεῖς. **ἄλλῃ** = εἰς ἄλλο μέρος. **σποράδες** = σποραδικῶς. **ἀντικρυς** = εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. **ἀπειλημμένους** = ἀποκεκλεισμένους. **ὥσπερ ἔχουσι** = ἄνευ ἀναβολῆς. **περιῆσαν** = ἔζων. **οὕτως ἐπεπράγεσαν** = αὐτὸ τὸ τέλος εἶχον.

5. **εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη** = ἂν τυχὸν δὲν ἐπῆγγαινε καλὰ ἡ ἐπιχειρήσις. **γενόμενον** = ἐπελθόν. **ἐρρῦν μέγας** = ἐπλημμύριεν, ὥστε ἔγινε μέγας. **ἔχομαι ζῶν** = αἰχμαλωτίζομαι. **κατασκευὴ** = ἅπαντα ἡ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐγκατάστασις, ἐργαλεῖα κλπ. **οἶα... γενομένου** = ἐπειδὴ πράγματι τὸ κακὸν ἐπῆλθεν ἀπροσδοκῆτως ἐν καιρῷ εἰρήνης. **ὑποτοπέω** = ὑποπτεύω. **ὄσιος** = ὁ συμφώνως πρὸς τὸν θεῖον νόμον. **τὰ ἔξω... μὴ ἀδικεῖν** = μὴ βλάπτειν τὰ ἔξω, δηλ. τοὺς ἀνθρώπους, ἀγρούς, κατασκευήν.

9. **ἐπομόσαι φασὶ** = λέγουν ὅτι ἐπεβεβαίωσαν δι' ὄρκου τοὺς λόγους των. **οὐ φασιν** = ἀρνοῦνται. **ἦν τι ξυμβαίνωσι** = ἂν καταλήξουν εἰς συμφωνίαν τινά. **πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες** = μετὰ τοῦ ὁποίου διεξήγαγον τὰς διαπραγματεύσεις οἱ προδότες. **ὑπόσπονδος** = ὁ ἐξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. **καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα** = ἐκανόνιζον σύμφωνα πρὸς τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν. **μὴ δὲν νεώτερον ποιεῖν** = μὴδὲν νεωτερίζειν = νὰ μὴ κάμνουν κανὲν κακόν. **ἐπιστέλλω** = παραγγέλλω. **τοὺς ἀχρειοτάτους** = τοὺς καθ' ὀλοκληρίαν ἀχρήστους (ἀμάχους, δηλ. γέροντας, ἀσθενεῖς, ἀναπήρους).

Πλαταιῶν πολιορκία.

(B, 71 - 78)

71. **τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους**· κατ' Ἰούνιον τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ πολέμου, ἦτοι τῷ 429 π.Χ. **οὐκ ἐσέβαλον**· φοβούμενοι τὴν νό-

σον, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους ἐθέριζε τοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν Ἀθηναίους. **καθίσας τὸν στρατὸν** = στρατοπεδεύσας. **ὧν ἔστε** = ἐκ τῶν ὁποίων κατάργεσθε. **ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης** = νὰ ἀναλάβουν μετ' αὐτοῦ, νὰ συμμερισθῶσι, τὸν κίνδυνον τῆς μάχης. Διὰ τούτων ὑπαινίσσεται τοὺς Θηβαίους, οἱ ὅποιοι μηδίζοντες τότε δὲν ἠθέλησαν νὰ συμμετάσχουν τῶν κατὰ τῶν Περσῶν ἀγώνων. **ἀπεδίδου** = ἔδιδε τὸ προνόμιον (νὰ εἶναι κύριοι τῆς χώρας των) ἢ ὡς τιμητικὴν ὀφειλὴν. **ἀμύνω τινὶ** = βοηθῶ τινα. **τοὺς ὀρκίους γενομένους** = τοὺς ὁποίους ἐπεκαλέσθησαν τότε εἰς τοὺς ὅρκους. **ἡμετέρους ἐγχωρίους** οἱ ἐγχώριοι θεοὶ προστατεύσαντες τοὺς ὑπὲρ τῆς χώρας πολεμήσαντας ἔγιναν θεοὶ καὶ τῶν περὶ τὸν Παυσανίαν Λακεδαιμονίων, τῶν πατέρων δηλ. τῶν νῦν ἐπιδρομέων. **δικαιώω** = κρίνω δίκαιον.

72. **ὑπολαβὼν** = λαβὼν τὸν λόγον. **ξυνελευθεροῦτε**· προστ. = προσπαθεῖτε νὰ τοὺς ἐλευθερώσετε σὺν ἡμῖν. **αὐτῶν**· δηλ. τῶν ξυνομοσάντων καὶ ὑπ' Ἀθηναίους νῦν ὄντων. **ἧς** = ταύτης δέ, δηλ. τῆς πρὸς ἀπελευθέρωσιν προσπαθείας. **μάλιστα** = πρὸ πάντων. **εἰ δὲ μή**· δηλ. βούλεσθε μετασχεῖν· **προκαλοῦμαι τι** = προτείνω τι. **τὰ ὑμέτερα αὐτῶν** = τὰ κτήματά σας. **μηδὲ μεθ' ἐτέρων** = μετὰ μηδετέρων. **ἐπὶ πολέμῳ** = πρὸς πολεμικοὺς σκοποὺς. **οὐκ ἐπιτρέπωσι**· δηλ. νὰ τηρήσουν οὐδετερότητα. **ὡς ἔνορκοι ὄντες** = ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐνόρκους συμφωνίας. **κατὰ τὸ δέχεσθαι** = ὡς πρὸς τὸ δέχεσθαι. **γῆς ὄρους ἀποδείξατε** = καθορίσατε τὰ σύνορα τῆς χώρας σας. **ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν** = ἀριθμηθῆναι. **μεταχωρήσατε** = ἀπέλθετε. **φορὰν φέροντες** = πληρώνοντες ποσὸν τι (ἀπέναντι τῶν προσόδων, τὰς ὁποίας θὰ στερηθῆτε).

73. **ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι** = κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἦτο δυνατόν νὰ μεταβοῦν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ἐπιστρέψουν (οἱ Πλαταιεῖς πρέσβεις). **τέμνω τὴν γῆν** = καταστρέφω τὴν χώραν (κυρίως διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγρῶν καὶ δεινδροτομιῶν). **ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ** = πρότερον. **φασί...** ἐν οὐδενὶ προέσθαι ὑμᾶς = λέγουν ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει σᾶς ἐγκατέλειψαν. **περιορῶ** = ἀδιαφορῶ. **ἐπισκῆπτω** = παραγγέλλω. **μηδὲν νεωτερίζειν** = νὰ μὴν κάμνετε καμμίαν μεταβολήν.

74. **βουλευόμαι** = ἀποφασίζω. **έντεϋθεν δὴ** = τότε.. **ἀνέχεσθαι**· ὀρῶντας... **πάσχοντας**. **ἐς ἐπιμαρτυρίαν καθίσταμαι** = ἐπικαλοῦμαι ὡς μάρτυρας. **Ξυνίστορες** = μάρτυρες. **τὴν ἀρχήν**· ἐπὶρ. = κατ' ἀρχάς. **ἐκλιπόντων τὸ ξυνώμοτον** = παραβάντων τὴν μεθ' ὅρκου γενομένην συμφωνίαν. **παρέσχετε εὖμενῇ ἐναγωνίσασθαι** = παρέχετε εὖμενῇ κατὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἀγῶνα. **εἰκότα** = λογικά. **Ξυγνώμονές ἐστε... νομίμως** = συγκατανεύετε, ὅπως, ὅσοι μὲν κάμνουν πρῶτοι ἀρχὴν νὰ ἀδικοῦν, τιμωροῦνται διὰ τὴν ἀδικίαν, ὅσοι δὲ νομίμως ἐπιδιώκουν τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐπιβάλλουν.

75. **ἐπιθειάζω** = ἐπικαλοῦμαι τοὺς θεοὺς ὡς μάρτυρας. **καθίστη ἐς πόλεμον** = παρεσκεύαζε πρὸς πόλεμον. **περισταυρώ** = περιφράσσω διὰ πασάων. **ἔχουν** (τοῦ χῶ - χῶννυμι) = ἐσώρευον χῶμα. **παρῳκοδόμουν ἐκατέρωθεν** = ὠκοδόμουν παραλλήλως ἐκατέρωθεν τοῦ ἐπισωρευομένου χώματος. **φορμηδὸν** = σταυρωτά. **ἐπὶ πολὺ** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. **φορέω** = ἐπισωρεύω. **ἀνύτειν** = νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἀνύψωσιν. **διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας...** **αἰρεῖσθαι** = διηρημένοι εἰς τμήματα οὕτως, ὥστε ἄλλοι μὲν νὰ μεταφέρουν ὑλικά, ἄλλοι δὲ νὰ τρώγουν καὶ νὰ κοιμῶνται· ἢ... ὥστε, ὅταν τὸ ἐν ἐργάζεται, τὸ ἄλλο νὰ ἔχῃ ἀνάπαυσιν (νὰ ξεκουράζεται). **Ξεναγοί**· Λακεδαιμόνιοι ἀποστελλόμενοι ὡς ἀρχηγοὶ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια εἶχον καὶ ἰδίους ἀρχηγούς. **τεῖχος** = προτείχισμα, ἢ **προσεχούτο** = ἐκεῖ ὅπου συνεσωρεύετο τὸ χῶμα. **ξύνδεσμος** = μέσον συνδέσεως. **δέρρεις**· (ἡ δέρρις) = ἀκατέργαστα δέρματα. **διφθέραι** = κατειργασμένα δέρματα. **οἰστός** = βέλος. **οὐ σχολαίτερον** = μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα. **ἀντανῆι αὐτῷ** = ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτὸ ὑψοῦτο. **διελόντες...** **γῆν** = ἀφοῦ ἐχάλασαν μέρος τοῦ τείχους, ἐκεῖ ὅπου ἐγένετο ἡ πρόσχωσις, ἔφερον μέσα (εἰς τὴν πόλιν) τὸ χῶμα.

76. **ταρσοὶ καλάμου** = κοφίνια καλαμένα. **ἐν ταρσοῖς...** **διηρημένον** = γεμίζοντες μὲ πηλὸν καλάθια ἔρριπτον αὐτὰ μέσα εἰς τὸ σχηματιζόμενον ἀνοιγμα (χάσμα) ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ χώματος (ὑπὸ τῶν Πλ.). **διαχεόμενον ὑποκ.** τὸ **διηρημένον** = διασκορπιζόμενον. **ἡ γῆ** = ὁ ἄλλος σωρὸς τοῦ χώματος. **φοροῦμαι** = μεταφέρομαι. **ταύτῃ** (οὕτω) **ἀποκληρόμενοι**· δηλ τοῦ ἐσφορεῖν τὴν γῆν. **τοῦτο...** **ἐπέσχον** = ἔθεσαν τέρμα εἰς τὴν προσπάθειάν (των) αὐτὴν. **Ξυντεκμη-**

ράμενοι = υπολογίσαντες ἀκριβῶς τὸ μέρος, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ἐγίνετο ἡ ἐπιχωμάτωσις. **ὕφειλκον** = εἶλκον κάτωθεν κυρφίως. **ὥστε ἐπιβάλλοντας...** τοῦ **χώματος** = ὥστε, ἐνῶ ἔρριπτον ἅπ' ἐπάνω χῶμα, ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος κατάρθωνον, ἐπειδὴ κυρφίως τὸ χῶμα ἀπεσύρετο κάτωθεν. **ἰζάνω** = κατακαθίζω. **προσεπεξηῦρον** = πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπενόησαν κατὰ τῶν ἀντιπάλων. **τὸ κατὰ τὸ χῶμα** = τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν γινομένην ἐπίχωσιν. **ἀπὸ τοῦ βραχέος**· δηλ. ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν ὑψωθῇ. **ἐκ τοῦ ἐντὸς** = ἀπὸ τὸ μέσα μέρος. **μνηοειδής** = δρεπανοειδής. **ἐς τὴν πόλιν** = μὲ τὸ κυρτὸν αὐτοῦ βλέπον πρὸς τὴν πόλιν. **ὅπως...** **ἀντέχοι** = ἵνα χρησιμεύῃ ὡς ἀντιτείχισμα. **ἐν ἀμφιβόλῳ...** **γίγνεσθαι** = προσβάλλεσθαι πανταχόθεν. **ἐπὶ μέγα κατέσεισε** = ἐκλόνησε εἰς μεγάλην ἔκτασιν (ἢ μεγάλως). **μηχανάς**· ἡ κυριώτερα πολιορκητικὴ μηχανὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο ὁ κριός. **ἀνακλάω** = σύρω πρὸς τὰ ἄνω. **κεραία**· ἡ προέχουσα δοκὸς γεράνου. **ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν** = ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων (τῶν δοκῶν), **ἐπι κεκλιμένων καὶ ὑπερτείνουσῶν** = ἐχουσῶν ἐπικλινῇ θέσιν, κεκαμμένων καὶ προεξεχουσῶν (ὅπως αἱ κεραῖαι τῶν ἀτμοπλοίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρθῶνται αἱ λέμβοι). **ἀνεγκύσαντες ἐγκαρσίας** = ἀνεγκύσαντες, ὥστε νὰ εἶναι πλάγιοι. **ρύμη** = μεθ' ὁρμῆς **ἀποκαυλίζω** = ἀποκόπτω τὸν καυλόν· ἐνταῦθα δὲ τὸ προέχον ἄκρον τῆς μηχανῆς (τοῦ κριοῦ) **ἐμβολή** = ἡ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ.

77. **τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίνετο** = πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπιχωματώσεως κατεσκευάζετο τὸ μνηοειδὲς τεῖχος. **ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν** = μὲ τὰ διατιθέμενα φοβερά καὶ κοπιώδη μέσα. **πᾶσαν ἰδέειν ἐπενόουν** = τὸ πᾶν, κάθε μέσον, ἐσοφίζοντο. **σφίσι** = ὑπ' αὐτῶν, **ὑλῆς φρακέλους** = δεμάτια ξύλων. **παρέβαλλον** = ἔρριπτον ἄλλα ἐπ' ἄλλων (= παρὰ). **ἐπιπαρηνέω** = ἐπισωρεύω πρὸς τοῦτοίς. **ἐπιπαρένησαν...** **ἐπισχεῖν** = ἐπειτα, ἐκτὸς τούτων, ἐπεσώρευσαν εἰς ὅσον περισσότερον μέρος καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πόλεως ἠδύναντο νὰ φθάσουν ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου τῆς προσχώσεως (ἐνν. ἐξακοντίζοντες). **ἤδη γάρ...** **ἀνῆκε** = διότι μέχρι τότε ξύλα ξηρά (κλάδοι, φύλλα) τριφθέντα ὑπὸ τῶν ἀνέμων μεταξύ των μόνα των ἀνέδωκαν πῦρ καὶ φλόγα. **ἐντὸς πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι** = ἐντὸς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς πόλεως (ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαϊᾶς) δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πλησιάσῃ κανεὶς. **ἐπίφορος** ὁ ἐπὶ τι φέρων, εὐνοϊκός.

78. **διαμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ εἰς τι. **διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον** = διαίρεσαντες τὴν ὅλην ἑκτασιν (περιοχὴν) εἰς τμήματα. **πλινθεύομαι** = κατασκευάζω πλίνθους. **περὶ ἄρκτούρου ἐπιτολὰς** = κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἄρκτούρου· εἶναι δὲ ὁ ἄρκτοῦρος ἀστὴρ μέγιστος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Βοώτου ἐμφανιζόμενος ἐσπρινός μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, πρωινός δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου. Ἐνταῦθα νοεῖται ἡ κατὰ Σεπτέμβριον γινομένη ἐπιτολή. **κατεσκευάσθη** = διωργανώθη.

Πλαταιέων ἔξοδος.

(Γ, 20 - 24)

20. **χειμῶνος**· δηλ. τοῦ 428 π.Χ. **τῷ σίτῳ ἐπιλείποντι** = ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ σίτου. **τιμωρία** = βοήθεια. **ἐπιβουλεύουσιν ἐξελεῖν** = ἀποφασίζουσιν νὰ ἐξέλθουν. **ἦν δύνωνται βιάσασθαι** = ἂν δύνανται νὰ τὸ ἐπιτύχουν διὰ τῆς βίας. **πεῖρα** = ἀπόπειρα, ἐπιχειρήσεις. **ἀποκνέω τὸν κίνδυνον** = ἐκ φόβου ἀπέχω τοῦ κινδύνου. **πως** = κάπως. **ξυνεμετρήσαντο ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων** = εὗρον τὸ ὅλον μέτρον (τῶν κλιμάκων) διὰ (καταμετρήσεως) τῶν σειρῶν τῶν πλίνθων. **ἐξαληλιμμένον** = καλῶς (= ἐκ) ἀσβεστωμένον. **λογισμός** = ὑπολογισμός (τῶν στρώσεων). **οὐ πολὺ ἀπέχοντος** = διότι καὶ ἡ ἀπόστασις (ἀπὸ τοῦ τείχους) δὲν ἦτο μεγάλη, **ἐβούλοντο**· δηλ. ἀναβαίνειν.

21. **πρὸς τε Πλαταιῶν... ἐπίοι** = καὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν Πλαταιῶν καὶ ἂν ἴσως κανεὶς ἔξωθεν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἐπήρχετο. **διέχω** = ἀπέχω. **πόδας**· ὁ ποὺς ἰσοῦται πρὸς 0,30 τοῦ μέτρου περίπου. **μάλιστα** = περίπου, **διὰ δέκα ἐπάλξεων** = εἰς κάθε δέκα ἐπάλξεις· αἱ ἐπάλξεις ἦσαν προμαχῶνες ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἀμυνόμενοι προσέβαλλον τοὺς ἐπερχομένους. **διήκω** = φθάνω. **παρὰ πύργον** = ἔξωθεν (πλησίον) τοῦ πύργου. **ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν** = ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτῶν διήρχοντο (ὁσάκις δηλ. στρατιώτης ἤθελε νὰ μεταβῇ ἀπὸ ἐπάλξεώς τινος εἰς ἄλλην κειμένην πέραν τοῦ πύργου). **νοτερός** = βροχερός. **ὄντων δι' ὀλίγου** = εὕρισκομένων εἰς μικρὰ ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα. **στεγανός** = ἐστεγασμένος.

22. **παρεσκευάστο**· ἀπροσ. = παρασκευὴ ἐγγόνει. **τηρήσαν-**

τες = περιμεΐναντες. **χειμέριος** = χειμερινός. **περιέχω τινά** = περιβάλλω τινά. **ἀνά τὸ σκοτεινόν** = μέσα εἰς τὸ σκότος. **ψόφῳ δέ...** **τοῦ ἀνέμου** = ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος ἔκαμνε πάταγον καλύπτοντα τὸν ἐκ τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν κρότον. **διέχοντες** = ἀφήνοντες μεγάλα διαστήματα μεταξύ των. **εὐσταλεῖς τῇ ὀπλίσει** = ἐλαφρῶς ὠπλισμένοι. **τὸν ἀριστερόν...** **ὑποδεδεμένοι**· ὅταν κανεῖς ἔχη γυμνὸν ὑποδήματος τὸν ἕνα πόδα, πατεῖ στερεώτερα εἰς λασπῶδες ἔδαφος. **ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλὸν** = διὰ νὰ βαδίζουσιν ἀσφαλεῖς εἰς λασπῶδη τόπον. **μεταπύργιον** = τὸ μεταξύ τῶν δύο πύργων διάστημα. **προσέθεσαν** = ἐτοποθέτησαν. **ὁπότε εἶεν...** = ὅταν θὰ ἐπλησίαζον. **καταβάλλω** = ῥίπτω κάτω. **ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων** = ἐνῶν προσεπάθει νὰ πιασθῇ... **ἐκ τοῦ μπαλιν** = ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. **ὅπως ἤκιστα τὸν νοῦν ἔχοιεν** = διὰ νὰ μὴ προσέχουν καθόλου. **κατὰ χώραν** = εἰς τὴν θέσιν των. **φρυκτοὶ πολέμιοι** = σήματα διὰ πυρῶν δηλοῦντα ἐμφάνισιν πολεμίων. **παρανίσχον** (παρ.-ἀν-ίσχω) **φρυκτούς** = παραλλήλως πρὸς αὐτοὺς ὕψωναν φρυκτούς. **φρυκτωρία** = ἡ διὰ πυρῶν μακρόθεν συνεννόησις. **καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο** = καὶ πατήσουν εἰς ἀσφαλὲς ἔδαφος.

23. **ἐν τούτῳ** δηλ. τῷ χρόνῳ. **τὰς διόδους τῶν πύργων** = τὰς πρὸς τοὺς πύργους φερούσας ὁδοὺς. **οἱ μὲν**· δηλ. οἱ ἀναβάντες ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ἐν ταῖς διόδοις. **οἱ δέ**· δηλ. οἱ λοιποὶ Πλαταιεῖς. **ἀπώσαντες** = καταρρίψαντες (ἵνα μὴ δυσχεραίνεται ἡ ἀνάβασις). **ὁ διακομιζόμενος αἰεὶ** = ὁ ἐκάστοτε ὑπερβαίνων τὸ τεῖχος καὶ τὴν τάφρον. **αὐτοῖς ἐπεφέροντο** = ἐπήρχοντο κατ' αὐτῶν. **ἐς τὰ γυμνά**· εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ σώματος τὰ μὴ κεκαλυμμένα ὑπὸ τῆς ἀσπίδος, δηλ. τὰ δεξιὰ. **φθάνουσι...** **διαβάντες** = ἐπρόφθασαν καὶ διέβησαν. **κρύσταλλος...** ὥστε ἀπελθεῖν = κρύσταλλος ὃχι στερεός, ὥστε νὰ πατήσῃ τις ἐπάνω καὶ νὰ περάσῃ. **ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἢ βορέου ὕδατῶδης μᾶλλον** = ἀλλὰ τοιοῦτος (κρύσταλλος), ὁποῖος συμβαίνει νὰ εἶναι, ὅταν πνέῃ ἀπηλιώτης ἢ βορρᾶς ὕδατῶδης μᾶλλον (ἢ βέβαιος = στερεός). **νύξ ὑπονιφομένη** = νύξ, καθ' ἣν χιονίζει σιγὰ σιγὰ (ἀλλ' ἀδιακόπως). **διάφρευξις** = φυγή.

24. **Ἀνδροκράτης**· ἥρως τιμώμενος ἐν Πλαταιαῖς, τοῦ ὁποῖου τὸ μνημεῖον ἦτο ἔξω τῶν τειχῶν. **νομίζοντες...** **τραπέσθαι** = νομί-

ζοντες, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νά ὑποπτεύσουν (οἱ Πελ.) ποσῶς, ὅτι (οἱ Πλατ.) ἐτράπησαν (ἐπῆραν) ταύτην τήν ὁδόν. **τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν διώκοντας** = ἀκολουθοῦντας ἐν τῇ διώξει τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσαν. **λαβόμενοι τῶν ὁρῶν** = ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ βουνά· **ἀπετράποντο** = ἐγύρισαν ὀπίσω. **κατὰ χώραν ἐγένοντο** = ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των. **ὥς οὐδεὶς περίεστι** = ὅτι δὲν ἐσώθη κανεὶς. **ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς** = ἐζήτουν νά κάμουν σπονδὰς, διὰ νά σηκώσουν καὶ θάψουν τοὺς νεκρούς.

Πλαταιέων παράδοσις

(Γ, 52)

52. **εἰρημένον ἦν** = εἶχε δοθῇ ἐντολή. **εἰ... ξυγχωροῖεν** = ἐὰν ἐγίνετο ἀμοιβαία παραχώρησις. **ἀποδίδομαι** = δίδω ὀπίσω. **μὴ ἀναδοτος εἶη** = μὴ δοθῇ ὀπίσω. **παρὰ δίκην** = παρὰ τὸ δίκαιον. **ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ** = ἐν ἐσχάτῃ ἀδυναμίᾳ, τελείως ἐξηνητημένοι. **ἐπικαλοῦμαι** = προσκαλῶ. **ἀγαθὸν· εἰργασμένοι εἰσὶ**· οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τῆς ἐρωτήσεως ἔθεσαν πρὸ διλήμματος τοὺς Πλαταιεῖς, διότι, ἂν ἀπαντήσουν οὗτοι ὅτι τοὺς εὐηργέτησαν, θὰ τοὺς ἀντιταχθῇ ὅτι ψεύδονται, ἐφ' ὅσον ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Λακεδ. ἂν δὲ εἴπουν ὅχι, τότε θὰ καταδικασθοῦν κατὰ τὴν ὁμολογίαν των. **προτάξαντες σφῶν αὐτῶν** = ἀφοῦ ὥρισαν τοὺς συνηγόρους των.

Δημηγορία Πλαταιέων

(Γ, 53 - 59)

53. **οὐ τοιάνδε... δίκην ὑφέξειν** = ὅτι δὲν θὰ ὑποστῶμεν τοιαύτην δίκην (οἷαν δηλ. ὑπέχομεν διὰ τοῦ ἐρωτήματος· πρβλ. Γ, 42,4). **οἰόμενοι... ἡγούμενοι**· αἱ μετοχαὶ αὗται περιέχουν τοὺς λόγους, διατὶ πιστεύσαντες... τὴν παράδοσιν ἐποιήσαμεθα. **δεξάμενοι = εἰ δεξαίμεθα**, ἀπόδοσις δὲ τό : **τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι** = θὰ ἡμπορούσαμεν πρὸ πάντων νά εὕρωμεν τὸ δίκαιόν μας. **ὥσπερ καὶ ἐσμέν**· δηλ. οὐκ ἐν ἄλλοις δικασταῖς. **ἐν δικασταῖς γενέσθαι** = νά παρουσιασθῶμεν ἐνώπιον δικαστῶν. **ἀμφοτέρων** δηλ. νομιμωτέρας δίκης καὶ δικαίων δικαστῶν **τὸν ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι** = ὅτι ὁ ἀγὼν εἶναι περὶ ζωῆς ἢ θανάτου. **κοινὸς** = δίκαιος, ἀμερόληπτος. **τεκμαιρόμενοι... οὐ προγεγεννημένης** = συμπεραίνοντες

ἐκ τοῦ ὅτι δὲν διευπλώθη πρότερον κατηγορία. **λόγον ἡτησάμεθα**· δηλ. τὴν ἀδειαν νὰ ὀμιλήσωμεν (πρβλ. Γ, 52), **τό τε ἐπερώτημα βραχὺ** (= σύντομον) **ὄν· αἰτ.** ἀπόλυτος ἀναφ. εἰς τὸ τεκμαιρόμενοι. **ᾧ** (δηλ. ἐπερωτήματι) **ἀποκρίνασθαι... γίγνεται** = πρὸς τὸ ὅποιον ἐπερώτημα ἡ ἀληθὴς ἀπόκρισις ἀποβαίνει ὀλεθρία (εἰς τὸν ἀποκρινόμενον)· **τὰ δὲ ψευδῆ**· δηλ. ἀποκρίνασθαι. **ἐλεγχον ἔχει** = ἀποδεικνύεται (ψευδής)· **πανταχόθεν ἄποροι καθεστῶτες** = ἐπειδὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εὐρισκόμεθα εἰς ἀμηχανίαν. **ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος** = τὸ μὴ ῥηθῆναι λόγον = ἡ σιωπή. **τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι** = δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν (= αἰτίαν) τῶν εὐρισκομένων εἰς τοιαύτην κατάστασιν (εἰς τὴν θέσιν μας). **πρὸς τοῖς ἄλλοις** = ἐκτὸς τῶν ἄλλων δυσχερεῶν. **ἡ πειθῶ** = τὸ πείσαι ὑμᾶς = ἡ δύναμις τοῦ πείθειν. **ἀγνώτες ὄντες ἀλλήλων** (ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς) = ἐὰν ἡμεθα ἄγνωστοι μεταξὺ μας. **ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια** = ἐπεσενεγκόντες ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν = προσάγοντες εἰς τὸ δικαστήριόν σας (= εἰς) πρὸς ὑπεράσπισίν μας (= ἐπὶ) ἀποδείξεις. **ἄπειροι ἦτε** = δὲν γνωρίζετε. **καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ...** = δέδιμεν μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσοὺς εἶναι τῶν ὑμετέρων = καὶ φοβούμεθα οὐχὶ μήπως ἐκ τῶν προτέρων καταδικάσαντες τὰς ὑπηρεσίας ἡμῶν ὡς κατωτέρας τῶν ἰδικῶν σας. Ἐννοοῦνται αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς οἱ Πλαταιεῖς παρέσχον ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ. **ἐγκλημα αὐτὸ ποιῆτε**· δηλ. τὸ ἡσσοὺς εἶναι = θεωρεῖτε αὐτὸ ὡς κατηγορίαν ἡμῶν. **ἄλλοις** (δηλ. τοῖς Θηβαίοις) **χάριν φέροντες** = χαριζόμενοι = πρὸς εὐχαρίστησιν ἄλλων. **ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα** = (μήπως) εἰσαγώμεθα εἰς κρίσιν προαποφασισμένην, εὐρισκώμεθα πρὸ εἰλημμένης ἀποφάσεως.

54. **παρεχόμενοι ἅ... διάφορα** = ἀναφέροντες τὰς δικαιολογίας (λόγους), τὰς ὁποίας ἔχομεν ὡς πρὸς τὰς διαφορὰς ἡμῶν με τοὺς Θηβαίους. **εὖ δεδραμένα** = αἱ εὐεργεσίαι. **γάρ** = δηλαδή. **πρὸς τὸ ἐρώτημα**· ἡ πρὸς σημ. ἀναφοράν. **φαμέν γάρ... εἰ ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας** = ἀποκρινόμεθα ὅτι, ἐὰν μὲν ἐρωτᾶτε ἡμᾶς ὡς ἐχθροὺς σας, δὲν ἔχετε ὑμεῖς ἀδικηθῆ, ἐὰν δὲν εὐηργετήθητε ἀπὸ ἡμᾶς. **αὐτοὺς** = ὑμᾶς αὐτούς. **τὰ δὲ ἐν εἰρήνῃ**· εἰς τὸ ἀγαθὸν = ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν διαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῇ εἰρήνῃ· **ἀγαθοὶ γεγενήμεθα** = ἔχομεν δειχθῆ γενναῖοι, ἔντιμοι, ἄμεμ-

πτοι. **νῦν** (= ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ)· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τότε (= ἐν τοῖς Μηδικοῖς)· **ξυνεπιθέμενοι** = μεθ' ὑμῶν ἐπιθέμενοι. **ἐς ἐλευθερίαν** = ἵνα διατηρήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν. **μόνοι Βοιωτῶν**· δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κατὰ γράμμα, διότι πλὴν αὐτῶν καὶ οἱ Θεσπιεῖς κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ οἱ Ἀλιάρτιοι κατὰ τὸν Πausανίαν ἔλαβον μέρος πλὴν αὐτῶν. **μάχη** = κατὰ τὴν μάχην. **Πausανία**· ὁ Π. ἦτο ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων ἐν Πλαταιαῖς. **παρὰ δύναμιν** = ὑπὲρ δύναμιν **δε περ δὴ** = καθ' ἣν μάλιστα στιγμὴν. **περιέστη τὴν Σπάρτην** = ἔστη περὶ τὴν Σπάρτην = κατέλαβε τὴν Σπ. **ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων**· βραχυλογ. = ἀποστάντων καὶ ἀποχωρησάντων, **σεισμόν**· τὸν γενόμενον τῷ 464 π.Χ. Ὡς γνωστόν, οἱ Σπαρτιῆται τόσον πολὺ ἐφοβήθησαν ἐκ τῆς ἀποστασίας τῶν Εἰλώτων, ὥστε ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν Περικλείδαν ζητοῦντες βοήθειαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν Κίμωνα. **οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν** = δὲν εἶναι δίκαιον νὰ λησμονῇτε.

55. **τοιούτοι ἡξιώσαμεν εἶναι** = ἐθεωρήσαμεν πρέπον νὰ εἴμεθα τοιούτοι. **ἐβιάσαντο** = μετεχειρίσθησαν βίαν καθ' ἡμῶν. Τὸ ἀναφερόμενον ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ ῥήτορος εἶναι ἀληθές, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. VI, 108. Πιεζόμενοι δηλ. τότε οἱ Πλαταιεῖς ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδαιμ., ἀλλ' οὗτοι παρέπεμψαν αὐτοὺς εἰς τοὺς Ἀθην. ὡς κατοικοῦντας πλησίον. **ἐκπρεπέστερον** = ἔξω τοῦ πρέποντος, ἀσύνηθες πάθημα. **ἐμελλήσατε**· δηλ. πείσεσθαι. **εἰ** = ὅτι. **οὐκ ἡδικοῦμεν** = δὲν ἡμεθα ἔνοχοι ἀδικίας. **ἀπωκνεῖτε** = ἐδιστάζεστε. **καλὸν** = ἐντιμον. **ἄλλως τε καὶ** = καὶ πάντων. πολιτείας (= ἰσοπολιτείας) **μετέλαβε**· ἐνταῦθα λέγει ὁ Θουκυδίδης ὅτι οἱ Ἀθην. εἶχον δώσει προηγουμένως εἰς τοὺς Πλαταιεῖς ἰσοπολιτείαν, ἥτις συνίστατο εἰς τὸ ὅτι πᾶς πολίτης, ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην πόλιν μετοικῶν, ἐγίνετο μόνιμος πολίτης ταύτης, εἰς ἣν μετῴκει. **παραγγελλόμενα**· δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. **ἃ δὲ ἑκάτεροι... τῆς συμμάχοις** = ὅσα δὲ ἑκάτεροι (ὑμεῖς καὶ οἱ Ἀθην.) ὡς ἡγεμόνες τῶν συμμάχων παραγγέλλετε εἰς αὐτοὺς. **οἱ ἐπόμενοι**· δηλ. ἑκατέρους. **ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα** = ἐπὶ τὰ ἄδिका.

56. **τὸ τελευταῖον**· ἐνν. ὃ ἡδίκησαν = τὴν τελευταίαν ἀδικίαν **ἐν σπονδαῖς**· ἐνν. τὰς τριακοντούτεις σπονδὰς. **ἱερομηνία** (ἱερὰ-

μήνη = σελήνη) ἑορτάσιμος ἡμέρα. Εἶχον δὲ οἱ Πλαταιεῖς ἱερομηνίαν, διότι οἱ Θηβ. τοὺς ἐπετέθησαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνός. **ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα**· ἐν τούτοις οἱ Πλ. εἶχον κάμει συμφωνίαν πρὸς τοὺς εἰσελθόντας Θηβαίους (πρβλ. Γ, 66,2 καὶ Β, 2, 1). **κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα** = κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γενικῶς συνήθειαν. **δύσκιον** = δίκαιον. **εἰ γάρ... λήψεσθε** = διότι, ἐὰν κρίνετε τὸ δίκαιον ἀποβλέποντες εἰς τὸ προσωρινὸν συμφέρον ὑμῶν καὶ τὴν ἔχθραν ἐκείνων. (τῶν Θηβ.) **φρανεῖσθε** = δείξετε ὑμᾶς αὐτούς. **τότε**· δηλ. ἐν τοῖς Μηδικοῖς. **εἰ ἄρα ἡμάρτηταί τι** = ἂν ἴσως ἔχη γίνεαι σφάλμα. **ἀντιθεῖναι** = ἀντιπαραβαλεῖν. **μείζω πρὸς ἐλάσσω** = μεγαλυτέραν (τὴν προθυμίαν) ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μικρότερον σφάλμα. **ἐπηνουντό τε μᾶλλον... πράσσοντες** = οἱ μὴ ἐπιδιδῶντες (ὡς οἱ Θηβ.) ὑπὲρ ἑαυτῶν ἄνευ κινδύνων τὰ συμφέροντά των σχετικῶς μὲ τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων (πρὸ τοῦ ἐπερχομένου ἐχθροῦ). **τολμᾶν τὰ βέλτιστα** = μετὰ τόλμης πράττειν τὰ βέλτιστα (ὡς ἔπραξαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐρημώσαντες τὴν πόλιν των). Παρατηρητέα ἡ ἀντιστοιχία: ἐθέλοντες τολμᾶν — πράσσοντες, μετὰ κινδύνων — ἀσφαλεία, βέλτιστα — ζύμφορα **ὧν** = ἐκ τούτων (τῶν μετὰ κινδύνων περὶ τῶν βελτίστων ἀγωνισαμένων). Διότι οἱ Πλ. κατὰ τὰ Μηδικὰ προτιμήσαντες τὰ βέλτιστα κατέλιπον τὴν πόλιν των νὰ τὴν πυρπολήσουν οἱ Πέρσαι. (πρβλ. Γ, 57, 3). **ἐς τὰ πρῶτα** = τὰ μέγιστα. **ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς**· εἰς τὸ διαφθαρῶμεν = διὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργείας (διότι δηλ. ἐπροτιμήσαμεν τὸ ὀρθὸν τοῦ συμφέροντος). **δικαίως** = κατὰ τὸ δίκαιον. **κερδαλέως** = κατὰ τὸ συμφέρον μας. **καίτοι χρή... καθίστηναι** = ἀλλ' ὅμως κρίνοντες περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρέπει νὰ φαίνεσθε, ὅτι ἔχετε σταθερὰν γνώμην καὶ νὰ μὴ νομίσετε, ὅτι (τὸ πραγματικὸν) συμφέρον ὑμῶν εἶναι ἄλλο τι παρά, ὅταν καὶ τὸ προσωρινὸν συμφέρον ὑμῶν ρυθμίζεται ὠφελίμως, ἐνῶ τηρεῖτε πάντοτε πιστῶς πρὸς τοὺς ἀνδρείους συμμάχους τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀνδρείαν των· ἦτοι ὁ συμβιβασμὸς τῆς ἐκάστοτε ὠφελείας ὑμῶν μὲ τὴν σταθερὰν εὐγνωμοσύνην τῶν γενναίων συμμάχων, (τοῦτο εἶναι τὸ πραγματικὸν συμφέρον). Οἱ λόγοι οὗτοι ἀποτελοῦν εἶδος μομφῆς κατὰ τῶν Λακ., οἱ ὅποιοι μετέβαλον γνώμην.

57. **προσ** (= προσέτι) **σκοποῦμαι** = σκέπτομαι. **ἀνδραγαθία** = γενναιοφροσύνη· ἐνταῦθα = χρηστότης, τιμιότης. **εἰ γνῶσεσθε μὴ τὰ**

εἰκότα = ἐὰν θὰ ἀποφασίσετε ὅχι δίκαια. **γάρ·** αἰτιολογεῖ τὰ ἐπόμενα « ὁρᾶτε ὅπως ». **οὐκ ἀφρανῇ κρινεῖτε τὴν δίκην** = δὲν θὰ ἀποφασίσετε ἐν κρυπτῷ. **ἐπαινούμενοι... μεμπτῶν** = διότι καὶ οἱ κρίνοντες ἐπαινοῦνται καὶ οἱ κρινόμενοι δὲν εἶναι ἀξιόπεμπτοι· ἦτοι θὰ δικάσετε ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι κατέχομεν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὸν ἑλλήν. κόσμον διὰ τὰς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὑπηρεσίας ἡμῶν. **οὐκ ἀποδέξωνται** = μέμφονται = δὲν θὰ ἐπικροτήσουν. **αὐτοῦς** = ὑμᾶς αὐτοῦς (τοὺς Λακ.) **ἀμείνους·** δηλ. ἡμῶν τῶν Πλαταιέων. Τοῦτο ἐλέγχθη μετὰ τινος κολακείας. **ἐπιγνώναι** = γνῶναι καθ' ἡμῶν (= ἐπί). **οὐδέ·** δηλ. ἀποδέξωνται. **ἱεροῖς κοινοῖς·** ἐννοοῦνται οἱ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς, ἐνθα συνήθως ἀνέθετον οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἡττηθέντας ἀναθήματα. **τρίποδα·** τὸν ἀφιερωθέντα εἰς τοὺς Δελφούς μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ὑπὸ τοῦ Παυσανίου. **πανοικεσία** = οἰκογενειακῶς. **ἐς τοῦτο ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν** = εἰς τοιοῦτον σημεῖον δυστυχίας ἔχομεν φθάσει. **οἵτινες** = ὥστε ἡμεῖς... **ἀπωλλύμεθα·** ἐννοεῖ τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἐσέξου μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην (Ἡροδ. ΙΧ, 50). **ἐν ὑμῖν... ἡσώμεθα** = ἐνώπιον ὑμῶν (ὡς δικαστῶν) εἵμεθα κατώτεροι. **ἄγων** = κίνδυνος. **τότε·** δηλ. πρὶν ἀποφασίσουν νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν εἰς τοὺς Λακεδαιμ. (πρβλ. Γ, 52, 3 καὶ 56, 3). **θανάτου κρίνεσθαι** = δικάζεσθαι περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. **περιεώσμεθα... ἀτιμώρητοι** = μετὰ πολλὰς προσβολὰς τῆς τύχης (= περὶ) κατηντήσαμεν τέλος ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἡμεῖς οἱ Πλ. ἔρημοι καὶ ἀβοήθητοι (ἀπροστάτευτοι). **τότε·** δηλ. ἐν τοῖς Μηδικοῖς. **βέβαιοι** = σταθεροί.

58. **καίτοι... ἀξιοῦμεν** = καὶ ὅμως (ἂν καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν προστασίαν εἶναι ἀσθενής) ἱκετεύομεν. **ξυμμαχικῶν γενομένων** = οἵτινες ἔγιναν ἔφοροι (προστάται) τῆς ἡμετέρας συμμαχίας· δηλ. κατὰ τὰ Μηδικά, ὅτε ὁ Παυσανίας ἐπικαλεσθεὶς εἰς βοήθειαν τοὺς ἔχοντας τὴν Πλαταικὴν γῆν θεοὺς ἐνίκησε τοὺς Μήδους. **καὶ ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας** = καὶ τῆς ἀνδρείας, τὴν ὁποίαν ἐδειξάμεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. **τὴν δωρεάν... πρέπει** = (ἱκετεύομεν) νὰ ἀπαιτήσητε πρὸς ἀνταμοιβὴν ἡμῶν (ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν) παρ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.) νὰ μὴ φονεύετε ἐκείνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀρμόζει εἰς ὑμᾶς (νὰ φονεύετε). **σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχροῦ κομίσασθαι** (= κομίσαι ὑμῖν αὐτοῖς) **χάριν** = καὶ νὰ λάβετε παρ' ἡμῶν ἔντιμον

εὐγνωμοσύνην ἀντί τῆς αἰσχροῦς (ἀτίμου) τῆς παρὰ τῶν Θηβαίων. **κακία** = δυσφημία, κακὸν ὄνομα. **ἀντιλαβεῖν** = ἀντί τῆς ἡδονῆς λαβεῖν. **δύσκεια** = κακὸν ὄνομα. **οὐκ ἐχθροὺς ἡμᾶς τιμωρήσεσθε** = ἡμεῖς, οὐς τιμωρήσεσθε, οὐκ ἔσμεν ἐχθροί. **τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιεῖν** = παρέχειν ἡμῖν ἀσφάλειαν. **πρόνοοῦντες** = ἄν, πρὶν ἀποφασίσετε, λάβετε ὑπ' ὄψιν. **χεῖρας προϊσχομένους** (τοῦ προϊσχω = παρέχω) = τὰς ἑαυτῶν χεῖρας προβάλλοντας, ἱκετεύοντας. **ὁ νόμος τοῖς Ἑλλησι** = ἡ συνήθεια ἡ καθιερωμένη μετὰ τῶν Ἑλλήνων. **διὰ παντὸς** = καθ' ὅλον τὸν πρότερον χρόνον. **θήκη** = τάφος. **ἐσθήμασι** · ἐνδύματα προσεφέροντο εἰς τοὺς νεκρούς, ἀκόμη δὲ καὶ ὅ,τι ἄλλο ἦτο προσφιλὲς εἰς αὐτοὺς ζῶντας. **ώραῖα** = ὥριμοι καρποί, τῆς ἐποχῆς. **ἀπαρχαί** · ἦσαν ἡ προσφορά καὶ θυσία τῶν πρώτων καρπῶν. **ἐπιφέρω** = προσφέρω. **ῥμαιχμος** = συμπολεμιστής. **ὀρθῶς** = δικαίως. **τοιούτους** δηλ. φίλους. **τί ἄλλο** δηλ. ποιήσετε. **αὐθένταις** = τοῖς φονεῦσι. Οὕτω λέγονται οἱ Θηβαῖοι ὡς φονεῖς τῶν πατέρων αὐτῶν, διότι εἶχον ταχθῆ μετὰ τῶν Περσῶν καὶ συνεπολέμουν μετ' αὐτῶν. **ἀτίμους γερῶν** = ἐστερημένους τιμῶν. Οἱ Θηβαῖοι, ἐγκαθιστάμενοι ἐν Πλαταιαῖς ὡς φονεῖς τῶν πατέρων, δὲν δύνανται νὰ λατρεύουν αὐτούς. **ὧν νῦν ἴσχουσιν** = ἃ νῦν ἴσχουσιν (ἔχουσιν). **ἐρημοῦτε** · εἰς θέσιν μέλλοντος — ἐρημώσετε. **εἰσαμένων ἰδρυσάντων**. Τὸ **εἰσάμενοι** = ὁδρ. τοῦ ἴζω. Εἶναι καθιερωμένος ὁρος ἐπὶ τῶν ἰδρυτῶν τῶν ἱερῶν καὶ ναῶν · ἐφρόντισεν δὲ ὁ Θεοῦς. νὰ ἐπεξηγήσῃ τὴν λέξιν διὰ τῶν **κτισάντων**, διότι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ ἦτο ἀρχαϊκή.

59. **οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης τάδε** = δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν φήμην σας αὐτά. **φείσασθαι** (ληπτέον ἀπολύτως) **δέ... λαβόντας** = νὰ μᾶς λυπηθῆτε διὰ νὰ καμψθῆτε κρίνοντες τὸ πρᾶγμα μὲ λελογισμένην συμπάθειαν (δηλ. προερχομένην ἐκ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας). **ὡς ἀστάθμητον... ξυμπέσοι** = πόσον ὀλίγον δύνανται κανεῖς νὰ ὑπολογίσῃ κατὰ τίνος ποτὲ καὶ χωρὶς νὰ πταίῃ (καὶ ἂν δὲν τὸ ἀξίξῃ) θὰ ἐπιπέσῃ ἡ συμφορὰ (ἡ πόσον ἀπροσδιόριστον εἶναι ποῖον θὰ εὕρῃ, ὁ ὁποῖος δυνατόν νὰ μὴ τὸ ἤξιζε, καὶ πότε θὰ τὸν εὕρῃ ἡ συμφορὰ). **ἡμεῖς τε...** ἀντιτίθεται πρὸς τὸ **ὑμετέρας δόξης** · ὡς δηλ. κινδυνεύει ἡ δόξα ὑμῶν, οὕτως ὑπολείπεται ὑμῖν μόνον ἡ ἱκεσία. **ὡς ἡ χρεῖα προάγει** = καθὼς ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ. **ἐπιβώμενοι θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους** = ἐπικαλούμενοι τοὺς εἰς τοὺς

αὐτοὺς βωμοὺς τιμωμένους θεοὺς· δηλ. ἐν Ὀλυμπίᾳ. Δελφοῖς. **πεῖσαι τάδε**· ἐκ τοῦ ἐπιβόωμενοι· δηλ. φείσασθαι καὶ ἐπικλασθῆναι· **προσφερόμενοι** = προβάλλοντες πρὸς ὑπεράσπισιν ἡμῶν. **ικέται γιγνώμεθα ὑμῶν τῶν πατρῶων τάφων**· τὸ ὑμῶν ἐκ τοῦ τάφων, τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ ικέται = σᾶς καθικετεύομεν καταφεύγοντες εἰς τὴν προστασίαν τῶν τάφων, ἐνθα κεῖνται οἱ πατέρες ὑμῶν. **ἐπικαλούμεθα...** **Θηβαίοις** = ἐπικαλούμεθα τοὺς ἀποθανόντας νὰ μὴ περιέλθωμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Θηβαίων. **μετ' αὐτῶν**· δηλ. τῶν κεκμηκότων. **ᾧδε ἔχουσι** = εἰς εὐρισκομένους εἰς τοιαύτην θέσιν. **μετ' αὐτοῦ**· δηλ. τοῦ τελευτᾶν· **πρὸ γε τούτου** δηλ. τοῦ παραδοθῆναι. **τῷ αἰσχίστῳ**· διότι ὁ λιμὸς ἐπιφέρει ἄδοξον θάνατον, καθ' ὅσον ἀποθνήσκει τις χωρὶς νὰ πράξῃ τι γενναῖον. **ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας** = εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν (εἰς ἣν δηλ. ἤμεθα πρὸ τῆς παραδόσεως) ἀφοῦ ἐπαναφέρετε. **τὸν ξυντυχόντα...** **ἐλέσθαι** = ἐξορκίζομεν νὰ μὴ παραδοθῶμεν ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν, εἰς ἃς παρεδώσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ προηγούμενην διαβεβαίωσιν πίστεως (= ὑμῖν πιστεύσαντες).

60. **πρὸς τὸν λόγον** = ἀπέναντι τῆς πειστικότητος τοῦ λόγου. **προσελθόντες**· δηλ. ἐνώπιον τῶν πέντε δικαστῶν. **ἐνδῶσί τι** = δεῖξουν κάποιαν ὑποχώρησιν. **ἐκείνοις**· δηλ. τοῖς Πλαταιεῦσι· **παρὰ γνώμην** = παρ' ἐλπίδα. **τῆς ἀποκρίσεως** = παρ' ὅσον ἀπῆται ἡ ἀπόκρισις.

Δημηγορία Θηβαίων

(3, 61 - 67)

61. **τοὺς μὲν λόγους** = τούτους τοὺς μακροτέρους λόγους. **οὔτοι**· δηλ. οἱ Πλαταιεῖς. **ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι** = στρέφοντες καθ' ἡμῶν τὸν λόγον. **καὶ μὴ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ (περὶ αὐτῶν) ἡττιαμένων (ὑπὸ τινος) πολλὴν τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσαντο καὶ ἔπαινον (πραγμάτων), ὧν οὐδεὶς ἐμέμφαντο** = καὶ δὲν ἔκαμνον ἔξω τῆς ὑποθέσεως μακρὰν τὴν περὶ αὐτῶν ἀπολογία καὶ μάλιστα χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς κατηγορήσῃ καὶ ἔπαινον διὰ πράγματα, διὰ τὰ ὅποια κανεὶς δὲν τοὺς ἔψεξε. **πρὸς μὲν τά·** δηλ. πρὸς τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας. **τῶν δέ·** δηλ. τῆς περὶ ἐαυτῶν ἀπολογίας καὶ τοῦ ἐπαινοῦ. **ἡ ἡμετέρα κακία** = ἡ κακία, ἣν νομίζουσιν, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν. Τοῦτο ἐλέχθη μετὰ τινος εἰρωνείας. **δόξα** = φήμη. **διάφορος** = ἐχθρός. **ξυμμείκτους...** **ἔσχομεν** = ἐκδιώξαντες ἀν-

θρώπους μιγάδας· ἦσαν δὲ οὗτοι Θοῤῃκες, Πελασγοί, Ὑαντες. οὐκ ἡξιουν οὗτοι = δὲν κατεδέχοντο οὗτοι. **προσηναγκάζοντο**· ἐνν. ἐμμένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσι· κυρίως πρὸς τὸ μὴ παραβαίνειν τὰ πάτρια.

62. **τῇ αὐτῇ ιδέᾳ**· εἰς τὸ ἀττικίσαι = μὲ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν. **ἐν οἷῳ εἶδει**· δηλ. πολιτείας = (ἐν ὁποίῳ ὁποῖον πολίτευμα ἔχοντες. **κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον** = καθ' ἣν ὅλοι οἱ εὐγενεῖς εἶναι ὁμότιμοι. ὅπερ ἐστὶ νόμοις καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον = τὸ ὁποῖον εἶναι ὅλως ἀντίθετον πρὸς τοὺς νόμους καὶ πρὸς τὸ ἰδεῶδες καλῶς συντεταγμένης πολιτείας. **ιδίας δυνάμεις... σχήσειν** = ἐλπίζαντες ὅτι θὰ καταστοῦν ἰσχυρότεροι. **τὰ τοῦ Μήδου** = οἱ Μῆδοι. **κατέχοντες ἰσχύι** = κρατοῦντες διὰ τῆς βίας. **ἐπηγάγοντο αὐτὸν** = προσεκάλεσαν τοὺς Μήδους πρὸς τὸ συμφέρον των. **αὐτοκράτῳ** = κυρία ἑαυτῆς. **μὴ μετὰ νόμων** = εὐρισκομένη εἰς ἔκνομον κατάστασιν. **τοὺς νόμους ἔλαβε** = ἀνέκτησεν (ἡ πόλις) τὸ νόμιμόν της πολιτευμα. **καὶ κατὰ στάσιν ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ** = καὶ ἐνῶ κατεῖχον ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων τὸ περισσότερον μέρος αὐτῆς. **ἐν Κορωνείᾳ** πρὸς δυσμὰς τῆς Κωπαίδος. Ἐνταῦθα ἡττήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 446 π.Χ. ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν, Εὐβοέων κλπ.

63. **ἀξιώτεροι** δηλ. ἡμῶν. **ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ** = διὰ τὴν ἡμπορήτε νὰ μᾶς ἀποκρούσετε. **οὐκοῦν χρῆν... πρὸς ἡμᾶς** = λοιπὸν ἔπρεπε νὰ προσκαλῆτε αὐτοὺς ὑμεῖς μόνον ἐναντίον μας. **ὑπάρχον γε ὑμῖν**· ἐνν. μὴ ξυνεπιέναι = ἂν καὶ ἦτο εἰς τὸ χέρι σας. **εἴ τι προσήγεσθε** = ἂν τυχὸν ἤναγκάζεσθε. **ἐπὶ τῷ Μήδῳ** = κατὰ τοῦ Μήδου. **προβάλλεσθε** = πρὸς προστασίαν σας προβάλλετε. **παρέχειν**· ἐνν. ὑμῖν = ἐπιτρέπειν. **τοὺς μὲν** δηλ. Ἀθηναίους. **τοὺς δέ**· δηλ. Λακεδαιμονίους. **οὐκ ἴσῃν χάριν ἀνταπέδοτε** = δὲν ἀνταπεδώκατε ἴσῃν εὐεργεσίαν (ἀλλὰ μεῖζονα)· ἐκεῖνοι δηλ. σᾶς ἐβοήθησαν ἀδικούμενους, ὡς λέγετε, σεῖς δὲ τοὺς ἐβοήθησατε ἀδικοῦντας. **καίτοι τὰς ὁμοίας... ἀποδιδομένας** = καὶ ὅμως τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ τις τὰς ὁμοίας ὑποχρεώσεις εἶναι μᾶλλον ἐπονείδιστον παρὰ (τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ) τὰς δικαίως ὀφειλομένας, πρὸς ἀδικίαν ὅμως (πρὸς τὸ ἐτέρους ἀδικῆσαι) ἀποδιδομένας.

64. **τε** = καὶ οὕτω. **μόνοι**· ἐνν. Βοιωτῶν. **τοῖς μὲν**· δηλ. Ἀθηναίοις. **τοῖς δέ**· δηλ. Θηβαίοις (ἡμῖν) **ἀξιοῦτε ἀφ' ὧν** (ἀπὸ τούτων ᾧ) **ἐγένεσθε ἀγαθοί... ὠφελεῖσθαι** = ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ ὠφε-

λῆσθε διὰ πράξεις, τὰς ὁποίας, ἐκάματε, διὰ νὰ ὠφελήσετε καὶ εὐχαριστήσετε ἄλλους. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ἐνν., ἐστὶν ὠφελεῖσθαι. **Ξυναγωνίζεσθε**· προστ. = διαμένετε συναγωνισταὶ καὶ σύμμαχοι. **τὴν τότε Ξυνωμοσίαν**· τὴν γενομένην κατὰ τὸν γνωστὸν χρόνον ἐνορκὸν συμμαχίαν. Πότε ἐγένετο αὕτη; **Ξυγκατεδουλοῦσθε** = σὺν τοῖς Ἀθηναίοις κατεδουλοῦσθε. Οἱ Ἀθηναῖοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν συμμάχων τῶν Πλαταιέων κατέλαβον τὴν Αἴγιναν. **διεκωλύετε**· δηλ. ἐτέρους καταδουλοῦσθαι αὐτούς, **ἔχοντες τε τοὺς νόμους** = αὐτόνομοι τε ὄντες = μὴ ὑπακούοντες εἰς δυνάστας (ὅπως ἡμεῖς πρβλ. Γ, 62). **τὴν τελευταίαν πρόσκλησιν ἡμῶν ἐς ἡσυχίαν** = ὅτε ἡμεῖς προσεκαλέσαμεν ὑμᾶς εἰς εἰρηνικὴν οὐδετερότητα (πρβλ. Β, 72, 1). **κακῶ** = δουλώσει (τῶν Ἑλλήνων). **ἀνδραγαθίαν προύθεσθε** = ἐδείξατε γενναϊότητα. **οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε** = ἀπεδείξατε τώρα ὅτι δὲν ἀνήκον (δὲν ἦσαν ἴδια) εἰς ὑμᾶς. **ἃ δὲ ἡ φύσις ... ἐς τὸ ἀληθές** = ὅσα δὲ ἡ φύσις ὑμῶν πάντοτε ἐπεθύμει, ἐξελεγχθέντα ἀπεδείχθησαν ἀληθῆ, ἦλθον εἰς τὸ φανερόν. **τοιαῦτα ἀποφαίνομεν** = τοιαῦτας ἀποδείξεις προσάγομεν.

65. **ἃ δὲ τελευταῖα** = ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα δὲ ἀδικήματα. **ἡμεῖς αὐτοὶ** = μόνοι, ἀπρόσκλητοι. **τῆς ἔξω συμμαχίας**· δηλ. πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. **οἱ γὰρ ἄγοντες...** τῶν ἐπομένων· παρῳδεῖ τὰ ἐν κεφ. 55, 4 λεχθέντα ὑπὸ τὴν Πλαταιέων: «οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἵτιοι ἀλλ' οἱ ἄγοντες». **πλείω παραβαλλόμενοι** = διακυβεύοντες περισσότερα συμφέροντα (ὡς πρῶτοι χρήμασι καὶ γένει). **τοὺς ὑμῶν χείρους...** **γενέσθαι** = οἱ ἐξ ὑμῶν χειρότεροι νὰ μὴ γίνουν ἀκόμη χειρότεροι. **τοὺς τε ἀμείνους...** **ἔχειν** = καὶ οἱ καλύτεροι νὰ τιμῶνται ἀναλόγως τῆς ἀξίας τῶν. **σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης** = περιστελλόντες τὴν ὁρμὴν τῆς ψυχῆς ὑμῶν. **τῶν σωμάτων ἄλλοτριούντες** = τῶν πολιτῶν στεροῦντες. **ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες** = συμφιλιώνοντες ὑμᾶς πρὸς τοὺς ὁμοφύλους σας (τοὺς Βοιωτοὺς).

66. **πολιτεύω** = εἶμαι πολίτης. **χωρήσαντες ἐνν.** πρὸς ἡμᾶς. **εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμεν...** **πρᾶξαι** = καὶ ἂν τυχὸν ἐφαινόμεθα ὅτι ἐπράξαμέν τι ὅπως οὖν ἀπρεπές (ἄδικον). **οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ἐσελθόντες** = εἰσελθόντες ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ λαοῦ. **ἐν χερσὶν** = ἐν τῇ συμπλοκῇ. **κατὰ νόμον τινὰ** = συμφῶνως πρὸς τινὰ νόμον (συνήθειαν). **χεῖρας προῖσχομαι** = ἐκτείνω χεῖρας ἰκετιδίας,

ικετεύω. **παρὰ νόμῳ** = παρὰ τὴν συνήθειαν (τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐφόνευον τοὺς ἰκέτας, πρ.βλ. 67, 6). **πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε** = πῶς δὲν διεπράξατε ἀπάνθρωπον πρᾶξιν. **τρῆς ἀδικίας**· δηλ. ὄντα. **ἐν ὀλίγῳ** = ἐν βραχεῖ χρόνῳ. **λυθεῖσα ὁμολογία** = ἡ παράβασις τῆς συνθήκης. **ἡ ψευθεῖσα ὑπόσχεσις** = ἡ ἀθέτησις τῆς ὑποσχέσεως. **ἀντιδοῦναι δίκην** = ἀντὶ τούτων δοῦναι δίκην = κολασθῆναι. **οὐκ**· ἐνν. **τοῦτο γενήσεται** (μὴ ἀντιδοῦναι δίκην). **ἦν τὰ ὀρθὰ γινώσκωσι** = ἀν κρίνωσι δικαίως (οἱ Λακεδ.).

67. **ἐπεξήλθομεν** = ἐξεθέσαμεν λεπτομερῶς. **ἵνα ὑμεῖς μὲν... καταγνώσμενοι, ἡμεῖς δὲ... τιμωρημένοι** = ἵνα ὑμεῖς μὲν γνωρίζετε ὅτι δικαίως θὰ καταδικάσετε αὐτούς, ἡμεῖς δὲ ὅτι δικαιότεραν ἐκδίκησιν ἔχομεν λάβει δι' ὑμῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἕνεκα τῆς ζωηρᾶς τῶν ἐπιθυμίας φαντάζονται ὡς τετελεσμένην τὴν τιμωρίαν. **εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο** = ἀν τυχόν τις καὶ ἔγινε (εἶναι ἡ πραγματική). **ἐπικλασθῆτε**· πρβλ. 59, 1. **ζημίας**· ἐνν., αἰτίους εἶναι. **οὐκ ἐκ προσηκόντων** = ὅχι ὡς ἀρμόζει εἰς αὐτούς (διὰ τὰς προτέρας ἀρετάς). **ὀλοφυρμῷ**· δηλ. αὐτῶν. **οἴκτῳ**· δηλ. ὑμῶν αὐτῶν. **ἐπιβώμενοι** πρβλ. 58,3. **σφετέραν ἐρημίαν** = τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπομόνωνσιν. **τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην** = τοὺς νέους ἡμῶν (τὸ ἄνθος τῶν πολιτῶν μας), οἱ ὅποιοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τούτων. **ἄγοντες** = πειρώμενοι ἄγειν. **ἐν Κορωνεῖα**· πρβλ. 62,3. Ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ ἀφήσωσιν ἐλευθέρους τοὺς Βοιωτοὺς. **τὰ ἐνάντια** = τοῦναντίον. **ἐπὶ χάρτοι εἶναι** = (εἶναι ἄξιοι), ὥστε νὰ χαίρῃ κανεὶς διὰ τὰ κακά, τὰ ὅποια πάσχουν. **δι' ἑαυτοὺς** = ἐξ αἰτίας των. **πλέον ἢ** = μᾶλλον ἢ, **μίσει ἢ δίκῃ** = (ὠθοῦμενοι) ἀπὸ τὸ μῖσος ἢ ἀπὸ τὸ δίκαιον. **καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσῃν τιμωρίαν** = καὶ διότι δὲν τιμωροῦνται καὶ τώρα μὲ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀδίκημά των τιμωρίαν **ἀμύνατε τῷ νόμῳ** = προστατεύσατε τὸν νόμον. **ὦν** = δι' ὅσα. **καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν** = καὶ μὴ διὰ τῶν λόγων τούτων ἀπωσθῶμεν προσβεβλημένοι ἐνώπιον ὑμῶν. Διὰ τούτων παρῳδεῖ τοὺς λόγους τῶν Πλατ. ἐν .57, 4. **οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων** = ὅτι δὲν θὰ δικάσετε λόγους ἀλλ' ἔργα. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς ῥητορικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ἡσχολοῦντο τότε οἱ Ἀθηναῖοι. **βραχεῖα**· ἐνν. οὔσα. **ἀμαρτανομένων δὲ (τῶν ἔργων)... γίνονται**

= ὅταν δὲ τὰ ἔργα περιέχωσιν ἁμαρτήματα, λόγοι μὲ ὠραίας λέξεις καλλωπισθέντες γίνονται προκαλύμματα αὐτῶν, **ἣν κεφαλαιώσαντες διαγνώμας ποιήσῃσθε**= ἂν διατυπώσαντες περιληπτικὰς ἀποφάσεις διακοινώσητε αὐτάς. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὸ βραχὺ ἐπερώτημα τῶν Λακ. δικαστῶν 52, 4 « εἴ τι Λακ. ἀγαθὸν εἴργασθε ». πρὸς τοὺς **ξύμπαντας** δηλ. ὅχι μόνον πρὸς ἐνόχους. **ἥσσόν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσῃ**= ὁ καθένας ὀλιγώτερον θὰ καταφύγῃ εἰς ὠραίους λόγους διὰ νὰ καλύπτῃ ἀδίκους πράξεις.

Πλαταιέων καταδίκη

(Γ, 68)

68. **νομίζοντες... ὀρθῶς ἔξῃν**= φρονούντες (καὶ μετὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τῶν Πλαταιέων) ὅτι ὀρθὸν εἶναι νὰ ἐπιμείνουν εἰς τὸ ἐρώτημα. **προείχοντο**= προέτειναν. **κοινούς**· δηλ. εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἐπομένως οὐδετέρους. **κατ' ἐκείνας**· δηλ. τὰς σπονδὰς τοῦ Παυσανίου. **τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσῃ**= διὰ τὴν δικαίαν ἀπαίτησιν αὐτῶν (τῶν Λακ.) **ἔκσπονδοι**= ἀπηλλαγμένοι τῶν δεσμῶν τῆς συνθήκης. Ἦσαν δὲ ἀπηλλαγμένοι οἱ Λακ., διότι οἱ Πλατ. ἀπέρριψαν τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδάμου γενομένας εἰς αὐτοὺς προτάσεις περὶ οὐδετερότητος (πρβλ. Β, 72 : « καὶ ἔστε μὴδὲ μεθ' ἑτέρων). **ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες**= ὀδηγοῦντες ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἕνα ἕνα χωριστά. **ὁπότε μὴ φαῖεν**= ἔαν δὲν ἔδιδον καταφατικὴν ἀπάντησιν. **ἐξαίρετον ἐποίησαντο**= ἐξήρσαν. **κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι**= ἐξορίστοις ἕνεκα πολιτικῆς στάσεως, **τὰ σφέτερα φρονούντες**= λακωνίζοντες. **καθελόντες ἐς ἔδαφος**= κατεδαφίσαντες. **ἐκ τῶν θεμελίων**= ἐκ τοῦ ὑλικοῦ τῶν θεμελίων· διότι τὰ ἰδιωτικὰ οἰκήματα ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ πλίνθων πλὴν τῶν θεμελίων, τὸ δὲ καταγώγιον ἅπαν ἦτο ἐκ λίθων. **καταγώγιον**· οἰκήμα διὰ τοὺς ξένους, οἱ ὅποιοι ἐπεσκέπτοντο τὸν ναὸν τῆς Ἥρας. **θυρώματα**= κουφώματα. **τοῖς ἄλλοις**= μὲ τὰ ἄλλα ὑλικά. **δημοσιώσαντες**= κηρύξαντες δημοσίαν. **ἀπεμίσθωσαν**= ἔδωκαν ἐπὶ ἐνοικίῳ. **ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο**= ἀπετράποντο, ἐφάνησαν δυσμενεῖς. **σχεδὸν δέ τι... ἕνεκα**= καὶ σχεδὸν καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν οἱ Λακ. ἐφάνησαν τόσον δυσμενεῖς πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς ἕνεκα τῶν Θηβαίων.

II. ΛΕΣΒΙΑΚΑ

Μυτιληναίων ἀποστασία

(3, 1 - 18)

1. **θέρους·ένν.** τὸ θέρους τοῦ 428, τετάρτου ἔτους τοῦ πολέμου. **ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι** = ὅτε ὁ σῖτος ἦτο ὥριμος πρὸς θερισμόν, ἦτοι περὶ τὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ Μαΐου. **Διατὶ ἔκαμνον τὸν Μάϊον τὰς εἰσβολάς ; ἐγκαθεζόμενοι** = ἐν αὐτῇ (μονίμως) στρατοπεδεύσαντες. **εἰώθεσαν ένν.** γίγνεσθαι. **ὅπη παρείκοι** = ὅπου τοὺς ἤρχετο βολικά. **προεξιόντες τῶν ὅπλων** = ἐξερχόμενοι τοῦ στρατοπέδου καὶ προχωροῦντες ἀπ' αὐτοῦ. **οὐ εἶχον τὰ σιτία** = ἐφ' ὅσον χρόνον εἶχον τροφάς. **διελύθησαν κατὰ πόλεις** = διαλυθέντες ἤλθον ἕκαστοι εἰς τὰς πόλεις των.

2. **Μήθυμνα** πόλις τῆς Λέσβου ἀφωσιωμένη εἰς τοὺς Ἀθηναίους. **τῶν λιμένων τὴν χῶσιν...** **ἔδει ἀφικέσθαι** = ἐπερίμεναν νὰ τελειώσῃ τὸ κλείσιμον τῶν στομίων τῶν λιμένων καὶ νὰ φθάσουν ὅσα ἐχρειάζοντο ἐκ τοῦ Πόντου. **διάφορος** = ἐχθρός. **πρόξενοι**· οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ ἀναλαμβάνοντες τὰς ὑποθέσεις ξένης πόλεως, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται, ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἰδικήν των χώραν, ἀπέλαυνον τῆς προστασίας καὶ τῆς συνδρομῆς των πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεών των· κατὰ ἀνάλογον πρὸς τοὺς σημερινὰς πρεσβευτάς. **ξυνοικίζουσι τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ** = ἐξαναγκάζουν τοὺς Λεσβ. (τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς χωρίοις) νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Μυτιλήνην. **καὶ τὴν παρασκευήν...** **ἐπείγονται** = ἐπισπεύδουν τὴν προετοιμασίαν των. **ξυγγενῶν**· ἦσαν ὅλοι Αἰολεῖς. **ἥδη** = ἐν τάχει, εὐθύς.

3. **ἄρτι καθισταμένου** = ὁ ὁποῖος μόλις εἶχεν ἀρχίσει. **μέγα ἔργον** = ἐπικίνδυνον πρᾶγμα. **Λέσβον προσπολεμώσασθαι** = νὰ καταστήσουν τὴν Λέσβον πολεμίαν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι πολεμίους. **ἀκέ-**

ραιος = ἀβλαβής, **μείζον μέρος...** **εἶναι** = ἀποδίδοντες μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν νὰ μὴ εἶναι ἀληθῆ (ἢ εἰς τὰς καταγγελίας). **τὴν ξυνοίκησιν διαλύειν** = νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν συνοίκησιν (νὰ ἀποστείλουν εἰς τὰ ἴδια τοὺς μετακομισθέντας εἰς τὴν πόλιν). **Μαλόεις**· ἐπιθ. τοῦ 'Απόλλωνος (ἴσως ἐκ τοῦ μάλον = μῆλον = πρόβατον), διότι ἦτο ἀγροτικὸς θεός. **ἄφνω** = αἰφνιδίως. **ἦν μὲν ξυμβῆ ἡ πείρα**· ἐνν. εὖ ἔχει = ἂν μὲν ἐπιτύχη ἡ ἀπόπειρα, ἔχει καλῶς. **κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν** = συμφώνως πρὸς τὰς ἐκ τῆς συμμαχίας ὑποχρεώσεις. **ἐς φυλακὴν ἐποίησαντο** = ἔθεσαν ὑπὸ ἐπιτήρησιν. **Γεραιστός**· ἀκρωτήριον, λιμὴν καὶ πόλις τῆς Εὐβοίας. **ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν** = εὐρὼν φορτηγὸν πλοῖον ἑτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν. **πλῶ χρησάμενος** = πλεύσας μὲ εὐνοικὸν ἄνεμον. **τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν...** ἐφύλασσον = ὅλα τὰ ἄλλα τὰ σχετικὰ μὲ τὰ τεῖχη καὶ τοὺς λιμένας ἐφύλασσον, ἀφοῦ τὰ ἡμιτελῆ ἔφραξαν.

4. **τὰ ἐπεσταλμένα** = τὰ προσταχθέντα. **λόγους ἤδη προσέφερον** = τώρα πλέον (ἐν τῇ ἀνάγκῃ) ἐπρότειναν διαπραγματεύσεις. **παραιτίκα** = πρὸς τὸ παρόν. **ὁμολογία τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι** = νὰ ἀπομακρύνουν ἀφ' ἑαυτῶν μὲ ἐπιεικεῖς τινας ὄρους. **ἀνακωχή**· ὅπως καὶ σήμερον. **οἱ διαβάλλοντες** = οἱ καταδόται. **ὥς σφῶν οὐδὲν νεωτεριοῦντων** = διότι δῆθεν αὐτοὶ δὲν θὰ διαταράξουν τὰς συμμαχικὰς σχέσεις. **οὐ γὰρ ἐπίστευον...** **προχωρήσειν** = διότι δὲν ἤλπιζον, ὅτι θὰ ἐπιτύχουν αὐτά, ποὺ ἐπερίμεναν ἀπὸ τοὺς 'Αθηναίους. **ταλαιπώρως** = μὲ κόπον. **διὰ τοῦ πελάγους**, δηλ. μὴ προσορμιζόμενοι εἰς νήσους, πρᾶγμα τὸ ὅποῖον παρεῖχεν ἀσφάλειαν καὶ εὐκολίαν εἰς τὰ πλοῖα. **αὐτοῖς ἔπρασσον** = διεπραγματεύοντο μετ' αὐτῶν.

5. **Ἱμβριοι καὶ Λήμνιοι**· διότι οὗτοι, κληροῦχοι τῶν 'Αθηναίων ὄντες, ἦσαν πιστοὶ εἰς αὐτούς. **ὀλίγοι τινές**· ἴσως οἱ Τενέδιοι, διότι ὑπώπτευον τοὺς Μυτιληναίους. **ἐπὶ τὸ τῶν 'Αθηναίων στρατόπεδον**· δηλ. τὸ ἐν Μαλέα. **οὔτε ἐπηυλίσαντο** = οὔτε διενυκτέρευσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. **ἐκ Πελοποννήσου...** **κινδυνεύειν** = διότι ἤθελον νὰ διεξάγουν τὸν ἀγῶνα μαζὶ μὲ τὴν Πελοποννησιακὴν βοήθειαν καὶ μὲ ἄλλην δύναμιν, ἐὰν ἀπὸ κανὲν μέρος προσήρχετο. **φθάσαι τὸν ἐπίπλουν** = νὰ φθάσουν πρὸ τῶν ἐπερχομένων πλοίων.

6. **ἐπιρρωσθέντες** = λαβόντες θάρρος. **οὐδὲν ἰσχυρὸν** = οὐδε-

μίαν σοβαράν αντίστασιν. **περιορμισάμενοι** = αποκλείσαντες διὰ πλοίων. **τοὺς ἐφόρμους ἐποιοῦντο** = ἐφώρμουν, ἤτοι ἔχοντες τὰ πλοῖα ἡγυροβολημένα πλησίον τῶν λιμένων ἀπέκλειον αὐτούς. **τῆς θαλάσσης...** **εἶργον τοὺς Μυτιληναίους** = ἀπέκλειον τῆς θαλάσσης τοὺς Μυτ. ὥστε νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν αὐτήν. **ναύσταθμον πλοίων** = πλεονασμῶς = ναύσταθμος. **ἀγορὰ** = τόπος ἀγορᾶς. **τὰ περὶ Μυτ...** οὕτως ἐπολεμεῖτο = ὁ περὶ τὴν Μυτ. πόλεμος τοιουτοτρόπως διεξήγετο.

8. ἐπὶ τῆς πρώτης νεώς· ἰδὲ Γ, 4. **Ὀλυμπίαζε παρεῖναι**· ἐκεῖ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων θὰ παρευρίσκοντο ὅλοι οἱ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμ. καὶ θὰ συνεζήτουν μετ' αὐτῶν οἱ Σπαρτιᾶται. **Δωριεὺς Ῥόδιος**· υἱὸς τοῦ περιφήμου Ὀλυμπιονίκου Διαγόρου. **ἦν δὲ Ὀλυμπιάς**. ἦτο ἡ 88η Ὀλυμπιάς, ἤτοι 428 π.Χ. **κατέστησεν ἐς λόγους** = συνῆλθον εἰς σύσκεψιν.

15. **τοῖς δύο μέρεσι**· τὸ ἄλλο τρίτον ἔμενεν, ἵνα φυλάττῃ ἐκάστην πόλιν. **ὄλκους**· ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων τὰ πλοῖα εἵλκοντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ἡ ὑπερνεώλκῃσις πλοίων διὰ τῶν ἰσθμῶν ἦτο συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. **ὑπεροίσοντες**· δηλ. τὰς ναῦς = ἵνα μεταφέρουν τὰ πλοῖα (ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ εἰς τὸν Σαρωνικόν). **ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν** = ἤσχολουν μετὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. **ἀρρωστία τοῦ στρατεύειν** = ἐν ἀπροθυμίᾳ εἰς τὴν ἐκστρατεῖαν.

16. **αὐτούς**· τοὺς Λακ. **διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν** = διότι ἐθεώρουν αὐτοὺς ἀσθενεῖς, ἀνισχύρους. **ἀναγαγόντες** = ἀναγαγόμενοι = ἀποπλεύσαντες. **ἡ δοκοίη αὐτοῖς** = εἰς ὅποιον μέρος ἐνόμιζον αὐτοὶ κατάλληλον. **πολὺν τὸν παράλογον** = ἐντελῶς ἀπροσδόκητα. Διότι οἱ Ἀθην. παρὰ τὰς πληροφορίας τῶν Μυτιλ. ἐν 13, 4 ἐνίσχυσαν τοὺς στόλους των εἰς τὰ διάφορα μέρη. **ἄπορα νομίζοντες** = νομίζοντες ἀκατόρθωτα. **περιοικίδα**· = τὴν χώραν τῶν περιοίκων ἐν τῇ Λακωνίᾳ καὶ Μεσσηνίᾳ. **ἐπ' οἴκου** = οἴκαδε. **ὃ τι πέμψουσι** = ἵνα τοῦτο πέμψωσι.

18. **ὡς προδιδομένην** = νομίζοντες ὅτι διεξήγοντο συνεννοήσεις ἐν τῇ πόλει (Μηθύμνη) περὶ παραδόσεως αὐτῆς. **ἐπίκουροι**· δηλ. οἱ μισθοφόροι (πρβλ. Γ, 2, 2). **οὐ προυχώρει, ἢ προσεδέχοντο** = δὲν ἐπήγαιναν καλὰ τὰ πράγματα, ὅπως ἐπερίμενον. **Ἀντισσα, Πύρρα,**

Ἔρεσος· ἰδὲ χάρτην τῆς Λέσβου εἰς τὸ τέλος. **καταστησάμενοι βεβαιότερα** = καταστήσαντες πρὸς τὸ συμφέρον των ἀσφαλέστερα. **κρατούντες** = ἐνισχύσαντες. **ἐκβοήθεια** = ἔξοδος ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν). **πληγέντες** = κατὰ κράτος ἡττηθέντες. **οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες** = οἱ ἴδιοι (δηλ. οἱ ὀπλῖται) πλεύσαντες καὶ ὡς κωπηλάται. **ἔστιν οὖν** = εἷς τινὰ μέρη. **καρτερά** = ὀχυρὰ σημεῖα.

Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους.

Μυτιληναίων παράδοσις.

(Γ, 25 - 33)

25. **κατὰ χαράδραν** = διὰ χαράδρας. **ἡ ὑπερβατὸν ἦν** = ὅπου ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερβαθῇ (πατηθῇ) τὸ τεῖχος. **προέδροις** = τοῖς ἄρχουσι τῶν Μυτιληναίων. **ἤσσαν εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν** = ἤσαν ὀλιγώτερον διατεθειμένοι νὰ συνθηκολογῶσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

26. **ἄρχοντα προστάξαντες** = διορίσαντες ἄρχοντα. **ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι** = περιπίπτοντες εἰς σύγχυσιν λόγῳ τῆς συνδυασμένης ἐπιθέσεως. **ὅπως ἤσσαν ἐπιβοηθήσωσι** = ἵνα μὲ μικροτέραν ἰσχὺν (δύναμιν) σπεύδουν πρὸς καταδίωξιν (τῶν 40 πλοίων). **Κλεομένης**· υἱὸς τοῦ Πausανίου τοῦ νικητοῦ τῶν Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς. **ὑπὲρ Πausανίου** = ὡς ἐπίτροπος τοῦ (βασιλέως) Πausανίου. Οὗτος ὡς νέος ἐπετροπεύετο ὑπὸ τοῦ θεοῦ του Κλεομένου. **δὴ** = ὡς γνωστόν. **μετὰ τὴν δευτέραν**· καθ' ἣν μόνον ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ λόγῳ τῆς ἐνσκηψάσης νόσου. **ἐπιμένοντες** = ἀναμένοντες. **ἔργον** = κατόρθωμα. **ὡς ἤδη πεπεραιωμένων** = μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶχον πλέον φθάσει, **ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες** = διέτρεξαν λεηλατοῦντες τὸ περισσότερον μέρος τῆς χώρας. **οὐδὲν ἀπέβαινε** = τίποτε δὲν ἐπραγματοποιεῖτο (ὡς πρὸς τὰς ἐκ Λέσβου εἰδήσεις). **ὁ σῖτος** = τὰ τρόφιμα.

27. **ἐνεχρόνιζον** = ἐβράδυνον. **καὶ αὐτός**· δηλ. ὡς καὶ οἱ Μυτιληναῖοι δὲν ἐπερίμεναν τὰς ναῦς πλέον. **ὀπλίξει**. ἐνν. δίδει τὸν βαρὺν ὀπλισμόν, ὃν ἔφερον μόνον οἱ ἀριστοκρατικοί, ἐνῶ αἱ κατώτεροι τάξεις ὑπηρετοῦν ὡς ψилоί. **ψιλὸν ὄντα** = ἐλαφρῶς ὀπλισμένον. **κατὰ ξυλλόγους γιγνόμενοι** = συναθροιζόμενοι καθ' ὁμάδας. **δυνατοὺς** = ὀλιγαρχικούς. **ξυγχαρῆσαντες** = ξυμβάντες = συνθηκολογήσαντες.

28. οἱ ἐν τοῖς πράγμασι = οἱ ἰθύνοντες, οἱ ὀλιγαρχικοί. εἰ ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως = ἂν ἀποκλεισθοῦν ἀπὸ τὴν συνθήκην (δηλ. ἐάν γίνῃ αὕτη ὑπὸ μόνου τοῦ δήμου ἄνευ τῶν δυνατῶν). κοινῇ = ἀπὸ κοινουῦ δηλ. μετὰ τῶν δημοκρατικῶν. στρατόπεδον = στρατός. ὥστε = ἐπὶ τῷ ὄρω. αὐτοὺς· δηλ. τοὺς Μυτιληναίους. ἐν ὅσῳ δ' ἂν ἔλθωσι πάλιν = μέχρι δὲ τῆς ἐπανόδου. αὕτη ἐγένετο = ἦτο αὕτη. οἱ πράξαντες = οἱ διαπραγματευθέντες. μάλιστα· εἰς τὸ πράξαντες. οὐκ ἠνέσχοντο = δὲν ἔμειναν ἡσυχοί. ὅμως· δηλ. ἂν καὶ ἦσαν ἀσφαλεῖς κατὰ τὴν σύμβασιν. καθίζουσι ἄμτβ. = καταφεύγουν ὡς ἰκέται. ἀναστήσας... ὥστε μὴ ἀδικῆσαι = (πέισας) αὐτοὺς νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τοὺς βωμοὺς μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν (ὅρον) ὅτι δὲν θὰ τοὺς βλάβῃ. Ἀνόσιον ἐθεωρεῖτο ἡ ἀπομάκρυνσις ἰκέτου ἀπὸ τοὺς βωμοὺς. κατατίθεται = θέτει πρὸς ἀσφάλειαν. τοῖς Ἀθηναίοις δόξῃ τι = λάβουν ἀπόφασιν τινα οἱ Ἀθηναῖοι. καθίστατο = ἐτακτοποιεῖ.

29. σχολαῖοι = βραδέως. τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν Λέσβῳ προσκαθημένους. πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον = ἕως οὗ τέλος προσωρμίσθησαν εἰς τὴν Δῆλον. Ἐρυθραία· χερσονήσος τῆς Ἰωνίας ἀπέναντι τῆς Χίου. μάλιστα = ἀκριβῶς. τῇ Μυτιλήνῃ ἐαλωκυῖα = ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Μυτιλήνης, ἐκ τῶν παρόντων = ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως.

30. πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι = πρὶν μᾶς πάρουν εἶδῃσιν. ὥσπερ ἔχομεν = ἀμέσως. ἀνδρῶν νεωστί... εὐρήσομεν = θὰ εὕρωμεν μεγάλην ἑλλειψιν προφυλακτικῶν μέτρων ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πρὸ ὀλίγου ἔχουν καταλάβει πάλιν. κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ = καὶ πολὺ μᾶλλον κατὰ θάλασσαν. ἧ = ὅπου. ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι... ἂν πολέμιον = ἐλπίζουν ὅτι δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον των ἐχθρὸς τις. καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκή οὖσα = καὶ ἡμεῖς (κατὰ θάλασσαν) κυρίως συμβαίνει νὰ εἴμεθα ἰσχυροί. προσπίπτω = ἐπιτίθεμαι. τῶν ἐνδον· δηλ. τῶν ὀλιγαρχικῶν. καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα = ὅτι δυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τῆς καταστάσεως. μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον = ἄς μὴ διστάσωμεν νὰ ἀναλάβωμεν τὸν κίνδυνον. τὸ καινὸν τοῦ πολέμου = τὰ ἀπρόοπτα τοῦ πολέμου. δ (κοινὸν) εἴ τις... ὀρθοῖτο = ἀπὸ τὸ ὑποῖον (δηλ. τὸ ἄφνω καὶ νυκτὸς ἀπροσδοκίτους προσπεσεῖν) ἐάν τις στρατηγὸς ἤθελε προφυλάσσεται, ὅσάκις τὸ παρατηρεῖ εἰς τὸν ἑαυτὸν του (= τὸ) θεωρεῖ

ἐνδεχόμενον διὰ τὸν ἑαυτὸν του) καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅσας τις παρατηρεῖ, ὅτι συμβαίνει (τὸ τοιοῦτο, δηλ. τὸ προσπεσεῖν αὐτοῖς ἄφνω) εἰς τοὺς ἐχθρούς, πάρα πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτύχη (νὰ κατορθώσῃ).

31. οὐδενὶ ἀκουσίως ἀφίχθαι = ὅτι ἔχομεν ἔλθει ἄρεστοὶ εἰς ὅλους. τὴν πρόσοδον ταύτην· τὸν συμμαχικὸν φόρον τὸν ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν καὶ αἰολικῶν πόλεων προερχόμενον. Ὁ φόρος οὗτος ἐπὶ Ἀριστείδου ἀνῆρχετο εἰς 460 τάλαντα καὶ βραδύτερον εἰς 600 καὶ πλέον. ἴνα, ἣν ἐφορμῶσι... γίγνηται = ἴνα, ἐὰν (οἱ Ἀθηναῖοι) ἀναγκάζονται νὰ ἀποκλείσωσιν αὐτοὺς (τοὺς Πελοποννησίους), δαπανῶσι χρήματα (οἱ Ἀθην.). Πισσοῦνην· σατράπην τῆς Λυδίας. ἐνεδέχετο = ἀπεδέχετο, τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν = ἀπέκλινε μᾶλλον πρὸς τὴν γνώμην. τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει = εἶχεν ἔλθει ὕστερον ἀπὸ τὴν ἄλωσιν τῆς Μυτιλήνης. προσμείγνυμι = προσεγγίζω.

32. ἄρας (τὰς ναῦς) = ἀποπλεύσας. παρέπλει· δηλ. παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰωνίας. προσσχωῶν (προσίσχω) = προσεγγίσας. Τηίων· κατοίκων τῆς ἐπὶ τῆς Ἐρυθραίας ἰωνικῆς πόλεως. Τέω. Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων· Σάμιοι ὀλιγαρχικοί, οἱ ὅποιοι ἐκβληθέντες τῆς πόλεως ἱδρυσαν πλησίον τῆς Σάμου πόλιν, τὰ Ἀναία. εἰ = ὅτι = διότι. οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους = οἱ ὅποιοι δὲν ἐσῆκωσαν χερί (ἐναντίον του). ἐς φιλίαν προσάξεσθαι = ὅτι θὰ κάμῃ φίλους. ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην... παραβαλεῖν = δὲν ἤλπιζόν ποτε, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι θὰ διεπεραιοῦντο εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν κύριοι τῆς θαλάσσης.

33. Σαλαμινία καὶ Πάραλος· δύο πλοῦα τῶν Ἀθηναίων ταχέα χρησιμεύοντα εἰς διαφόρους σπουδαίας δημοσίας ὑπηρεσίας. Κλάρος· πόλις τῆς Ἰωνίας πλησίον τῆς Κολοφῶνος. ὀρμῶν (ὀρμέω) = ἀραγμένος. ὥς γῇ ἐκούσιος οὐ σχήσων ἄλλη = μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσεγγίσῃ ἐκούσιως εἰς ἄλλην γῆν. εἰ καὶ ὥς διανοοῦντο μένειν = μολονότι καὶ ὑπ' αὐτὰς ἀκόμῃ τὰς συνθήκας (μολονότι δηλ. ἡ ἀτείχιστος Ἰωνία ἡδύνατο νὰ προκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς τοῦτο) δὲν εἶχον κατὰ νοῦν νὰ μένουν. ὥς· ἐπίρρ. τροπικόν = οὕτως. αὐτάγγελοι = αὐτόπται ἀνῆγγειλαν. ὥς οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο ἐπανεχώρει = ἐπειδὴ ὁ (ὑπὸ τὸν Ἀλκίδαν) στόλος δὲν ἐφαίνετο πλέον εἰς

ἀπόστασιν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡδύνατο νὰ τὸν προφθάσῃ, ἐπέστρεφεν ὀπίσω (ὁ Πάχης). οὐ μετεώροις περιέτυχε (ταῖς ναυσὶ τοῦ Ἀλκίδου) = δὲν συνήντησεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. ἐφόρμησις = ὁ διὰ πλοίων ἀποκλεισμός. κέρδος ἐνόμισε... ἐφόρμησιν παρασχεῖν = κέρδος ἐνόμισεν, ὅτι εἰς οὐδὲν μέρος ἀποκλεισθεῖσαι (αἱ νῆες τοῦ Ἀλκίδου) δὲν εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στρατοπεδεύσουν (προσορμισθοῦν) καὶ νὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς αὐτοὺς (τοὺς Ἀθην.) νὰ τὰς φυλάττουν καὶ νὰ τὰς πολιορκοῦν.

Ἀθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων.

(Γ, 35 - 50)

35. **παρίσταμαί τι** = ἵστημί τι παρ' ἑμαυτῶ = ὑποτάσσω. **οὖς κατέθετο**. ἰδὲ Γ, 28. **καθίστατο τὰ περὶ Μυτιλήνην** = ἐτάκτοποιεῖ τὰ (πολεμικὰ) πράγματα τῆς Μυτιλήνης. **ὑπομένων** = μένων εἰς τὴν θέσιν του. **ἡ ἐδόκει αὐτῷ** ἐνν. καθίστασθαι.

36. **ἔστιν... ἃ ἀπάξειν Πελοποννησίους** = ἂν καὶ ὑπέσχετο, ὅτι θὰ κάμῃ καὶ ἄλλα τινὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῶν ὅτι θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Πελ. ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν· πρβλ. Γ 68. **γνώμας ἐποιοῦντο** = ἐσκέπτοντο. **ὑπὸ ὀργῆς** = ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς, **ὅσοι ἡβῶσι** = ὅσοι διανύουν τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, δηλ. 18 ἐτῶν καὶ ἄνω. **ἐπικαλοῦντες** = κατηγοροῦντες. **ἀρχόμενοι** = πιεζόμενοι. **προσξυνεβάλετο... παρακινδυνεύσαι** = συνετέλεσε προσέτι ὄχι ὀλίγον εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς ὀρμῆς (= τοῦ ἐρεθισμοῦ) τὸ ὅτι ἐτόλμησαν νὰ ἐκτεθοῦν εἰς κινδύνους τὰ πλοῖα τῶν Πελ. πλεύσαντα εἰς τὴν Ἰωνίαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. Ὑποκείμε. τοῦ ῥήμ. εἶναι τὸ **αἱ Πελοπ. νῆες... παρακινδυνεύσαι**. τὸ δὲ **ἐλάχιστον τῆς ὀρμῆς** (= οὐκ ἐλάχιστην μοῖραν ὀρμῆς) ἀντικείμενον. **οὐκ ἀπὸ βραχείας διανοίας** = ὄχι κατόπιν ἐπιπολαίας σκέψεως, κατόπιν ὀρίμου σκέψεως. **διαχρῶμαί τινα** = φονεύω τινά. **μετάνοια ἦν... ἡ τοὺς αἰτίους** = μετενόουν καὶ ἀνελογίζοντο ἡρέμως, ὅτι ἡ ἀπόφασίς των ἦτο σκληρὰ καὶ φοβερά (πρωτάκουστος), δηλ. νὰ καταστρέφουν ὁλόκληρον πόλιν μᾶλλον καὶ ὄχι τοὺς πρωταιτίους (μόνον), **τοὺς ἐν τέλει**. δηλ. τοὺς πρυτάνεις ἢ στρατηγούς, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλοῦν τὴν ἐκκλησίαν. **αὖθις γνώμας προθεῖναι** = νὰ προτείνουν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. **καὶ ἐκείνοις ἐνδηλον ἦν** = καὶ ἐκεῖνοι ἐβλεπον. **βουλόμενον τὸ πλέον... βουλευσασθαι** = ὅτι οἱ περισσότεροι πο-

λῖται ἐπεθύμουν νὰ δώσωσί τινες εἰς αὐτοὺς (τοὺς πολίτας) ἀφορμὴν νέας συσχέψεως. **ἀφ' ἐκάστων** = ἀπὸ διαφόρους. **πιθανώτατος** = πειστικώτατος.

Δημηγορία τοῦ Κλέωνος.

(Γ, 37 - 40)

37. **ἤδη... καὶ ἄλλοτε** = σήμερον καὶ ἐν τῷ παρελθόντι. **ἀδύνατος** = ἀνίκανος. **διὰ τὸ καθ' ἡμέραν...πρὸς ἀλλήλους** = ἐπειδὴ οἱ πολῖται εἰς τὰς καθημερινὰς σχέσεις δὲν φοβεῖσθε οὔτε ἐπιβουλεύεσθε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. **τὸ αὐτό**· δηλ. ἀδελῆς καὶ ἀνεπιβούλευτον. **καὶ ὃ τι ἂν... ἀμάρτητε** = καὶ εἰς ὅποιον σφάλμα ὑποπέσετε. **οὐχ ἡγείσθε** = δὲν στοχάζεσθε, ἐννοεῖτε. **ἐπικινδύνως ἐς ἡμᾶς μαλακίζεσθαι** = ὅτι ἡ μαλακία σας (= ἡπιότης, ἐπιείκεια) αὐτὴ δημιουργεῖ κίνδυνον εἰς σᾶς. **οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν** = ὅχι ἵνα σᾶς χρεωστοῦν χάριν (εὐγνωμονοῦν) οἱ σύμμαχοι, **ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν** = ὅτι ἡ ἀρχή, τὴν ὁποίαν ἔχετε, εἶναι τυραννική. **οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε... περιγένησθε** = ἀκροῶνται ὑμῶν (ὑπακούουν εἰς ὑμᾶς) ὅχι ἕνεκα τῶν εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας κάμνετε εἰς αὐτοὺς μὲ βλάβην σας, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ὑπεροχῆς, τὴν ὁποίαν ἡθέλετε ἀποκτήσει διὰ τῆς ἰσχύος σας μᾶλλον παρὰ διὰ τῆς καλῆς πρὸς ὑμᾶς διαθέσεως ἐκείνων (διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἐκείνων). Ἡ ἐννοία : οἱ σύμμαχοι ὑπακούουν εἰς σᾶς ἐκ φόβου μᾶλλον διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεώς σας παρὰ ἐξ εὐνοίας πρὸς ὑμᾶς. **εἰ βέβαιον... δόξη πέρι** = ἂν δὲν θὰ μείνη τίποτε σταθερὸν ὡς πρὸς ὅσα τυχὸν ἀποφασίσωμεν. **χείροσι νόμοις... ἀκύροις** = προτιμότερα (ἰσχυροτέρα) εἶναι ἢ πολλοὶς ἢ ἔχουσα χειροτέρους νόμους, ἀλλ' ἀμεταβλήτους, ἀπὸ τὴν ἔχουσαν καλοὺς μὲν, ἀλλ' ἀνεφαρμόστους. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται βέβαια περὶ ἀναιρέσεως νόμου, ἀλλὰ περὶ καθαιρέσεως ψηφίσματος μόνον· ὁ Κλέων ὅμως ἐπίτηδες συγχέει αὐτά, ἵνα διεγείρῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ δήμου. **σωφροσύνη** = ἀπλότης, μετριοφροσύνη· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἀκολασία = ἀπεριόριστος ἐλευθερία. **δεξιότης** = σοφία, πολυμαθία. **οἱ τε φαυλότεροι... οἰκοῦσι τὰς πόλεις** = οἱ ἀμαθέστεροι (= οἱ ἀπλούτεροι) τῶν ἀνθρώπων συγκρινόμενοι (= πρὸς) πρὸς τοὺς πολυμαθέστερους καλύτερον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, κυβερνοῦν τὰς πόλεις, **τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι** = καὶ νὰ φαίνωνται ἄνθρωποι (νὰ ὑπερισχύουν) τῶν ἐκάστοτε λεγομένων πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθόν (νὰ ἐπικρατῇ πάντοτε ἡ ἀτομικὴ των γνώμη), ὡς ἐν ἄλλοις...

τὴν γνώμην = ὥσάν νά μὴ ἡδύναντο τάχα νά δείξωσι τὴν σοφίαν των (εὐφυΐαν) εἰς ἄλλας σπουδαιότερας περιστάσεις. **ἐκ τοῦ τοιούτου** = τοιαῦτα πράττοντες. **τὰ πολλὰ** = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. **σφάλλουσι** = γίνονται αἵτιοι νά δυστυχοῦν (νά κάμνουν σφάλματα) αἱ πόλεις. **τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει** = εἰς τὴν σοφίαν των. **ἀξιοῦσι** = παραδέχονται. **ἀδυνατώτεροι μέμψασθαι** = ὀλιγώτερον ἱκανοὶ (ἢ οἱ ξυνετώτεροι) νά ἐπικρίνωσι τὸν λόγον (τοῦ καλῶς εἰπόντος). **ἀπὸ τοῦ Ἰσίου** = ἀμερόληπτοι. **ἀγωνισταὶ** = ἀνταγωνισταί. **ὀρθοῦνται τὰ πλείω** = ἐπιτυχᾶνουν (εὐδοκιμοῦν) εἰς τὰ περισσότερα. **δεινότητι**· ἐνν. ῥητορικῇ **ξυνέσεως ἀγῶνι** = ἀπὸ ἀμιλλαν περὶ τοῦ ποῦος νά φανῇ σοφώτερος· **παρὰ δόξαν** = παρὰ τὰς πεποιθήσεις μας.

38. **ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ** = τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω (ἦν δηλ. καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ). **προτιθέμαι λόγον** (γνώμας, διαγνώμην) λέγεται περὶ τῶν ἀρχόντων (πρυτάνεων καὶ προέδρων) τῶν συγκαλοῦντων τὰς ἐκκλησίας καὶ παρσχόντων τὴν ἄδειαν εἰς τοὺς πολίτας νά ὁμιλοῦν περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως. **χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων** = οἱ ὅποιοι ἐγίναν πρόξενοι χρόνотριβῆς. **ὃ ἔστι πρὸς τῶν ἡδίκηκότων μᾶλλον** = πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συμφέρει (ὠφελεῖ) μᾶλλον ἐκείνους, ποὺ ἔχουν διαπράξει ἀδίκημα. **ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀργῇ**· δηλ. ἡ ἂν ἐξεδικεῖτο ἀμέσως = μὲ ὀλιγωτέραν ὀργήν. **ἀμύνεσθαι τῷ παθεῖν...** ἂν λαμβάνοι· ἡ ἄμυνα (ἐκδίκησις), ὅταν ἀκολουθῇ ἀμέσως μετὰ τὸ πάθημα (τὴν προσβολήν), ἐπειδὴ εἶναι ἰσοδύναμος κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νά λαμβάνῃ ὀπίσω τὴν (προσῆκουσαν) τιμωρίαν. **ἀξιώσων ἀποφαίνειν...** καθισταμένας = ὁ ὅποιος θὰ τολμήσῃ νά ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιληναίων (ἀδίκημα) εἶναι ὠφέλιμος εἰς ἡμᾶς, αἱ δὲ συμφοραὶ ἡμῶν καθίστανται βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους. Ὁ Κλέων ἐνταῦθα θέλει νά δείξῃ τὴν ἀντίφασιν, εἰς τὴν ὁποίαν νομίζει ὅτι θὰ περιπέσῃ ὁ ἀντίθετος ῥήτωρ. Ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δὲ νά ἀποδείξῃ τις τὸ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιλ. εἶναι ὠφέλιμος, αἱ δὲ συμφοραὶ τῶν Ἀ. εἶναι βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους, προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς αὐστηροτάτης τιμωρίας τῶν Μυτιληναίων. **τῷ λέγειν πιστεύσας...** ἀγωνίσαιτ' ἂν = πεποιθῶς εἰς τὴν ῥητορικὴν του δεινότητά ἡμπορεῖ νά προσπαθῇ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι τὸ ὑπὸ πάντων ἐν γένει ἀποφασισθὲν δὲν ἔχει ἀποφασισθῇ. **κέρδει ἐπαιρόμενος** = ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κέρδους κινούμενος (δωρο-

δοκήσας). τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας = μετὰ κόπου παρασκευάσας εὐπρεπῇ (ώραϊον) λόγον (μὲ ὅλα τὰ ῥητορικὰ κοσμήματα). παράγειν πειράσεται = θὰ προσπαθήσῃ νὰ σᾶς ἐξαπατᾷ. ἄθλα = ὠφέλεια, τιμὴ. αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει = αὐτὴ δὲ ἀναλαμβάνει τὸ βάρος τῶν κινδύνων. κακῶς ἀγωνοθετοῦντες = κακῶς διευθύνοντες καὶ κρίνοντες τοὺς ἀγῶνας. θεαταὶ λόγων· ὅπως εἰς τὰ θέματα, ἐνδιαφέρεσθε διὰ τὴν τέχνην τῶν ῥητόρων καὶ ὅχι διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, περὶ τῶν ὁποίων πρόκειται· ἀκροαταὶ τῶν ἔργων· κρίνετε τὰ πράγματα ὅχι ὅπως πραγματικὰ ἔχουν, ἀλλ' ὅπως τὰ παριστάνουν οἱ ῥήτορες. σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίνεσθαι = κρίνοντες ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν. εὖ = πιθανῶς, εὐγλώττως. τὰ δὲ πεπραγμένα· ἐνν. σκοποῦντες = κρίνοντες τὰ πράγματα. καλῶς = μὲ ὠραίους λόγους. οὐ τὸ δρασθέν... ἀκουσθέν = πιστεύσαντες ὅχι εἰς τὸ πραχθὲν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας, ἀλλ' εἰς τὸ ἀκουσθέν = ὅχι εἰς ὅσα λαμβάνουν χώραν ἐνώπιόν σας, ἀλλ' εἰς ὅσα ἀκούετε λεγόμενα ὑπὸ τῶν ῥητόρων. ἐπιτιμάω = ἐλέγχω, κατακρίνω. μετὰ καινότητος λόγου... ἄριστοι = εἰς τὸ νὰ ἀπαταῖσθε ὑπὸ λόγου νέου (ἀσυνήθους) εἴσθε ἐπιτηδειότατοι. μετὰ δεδοκιμασμένου δέ = ὑπὸ λόγου δὲ ἐκ πείρας ἀποδειχθέντος ὀρθοῦ (ἀληθοῦς). δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων = ἀκολουθοῦντες δουλικῶς τὰ ἐκαστοτε ἀσυνήθη (παράδοξα). ὑπερόπται τῶν εἰωθότων = καταφρονεῖται τῶν συνηθισμένων. μὴ ὕστεροι... τῇ γνώμῃ = νὰ μὴ φαίνεσθε ὅτι ἀργότερα παρηκολουθήσατε αὐτοὺς μὲ τὴν διανοίαν σας (ἢ ὅτι καθυστερεῖτε εἰς τὴν κατανόησιν τῆς προταθείσης γνώμης). ὀξέως δέ τι... πρόθυμοι = ἐὰν κανεὶς λέγῃ κάτι εὐφυῶς, εἴσθε πρόθυμοι νὰ ἐπιδοκιμάσετε τὰ λεγόμενα, πρὶν τελειώσῃ καὶ νὰ προεικάσετε αὐτά. ζητοῦντες... ζῶμεν = ἐπιζητοῦντες ἄλλον τινὰ κόσμον, ἵνα εἴπω οὕτω, παρὰ τὸν πραγματικόν. ἀπλῶς = ἐν συντομίᾳ. ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσώμενοι = ἡττώμενοι ὑπὸ τῆς τέρψεως τῆς ἀκοῆς. σοφιστῶν θεατοῖς... βουλευομένοις = ὁμοιάζοντες μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι καθήνται ὡς θεαταὶ (σοφιστῶν διδασκάλων ῥητορικῶν λόγων) μᾶλλον, παρὰ μὲ ἀνθρώπους σχεπτομένους περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως.

3. μάλιστα δὴ μίαν πόλιν = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην πόλιν. καὶ αὐτοὶ... οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν = οὐ μόνον ἐπροστατεύοντο ὑφ' ὕμνων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι ἦσαν ἀπροφύλακτοι ὡς πρὸς τὴν πα-

ρασκευήν τριήρων ἀπέναντι αὐτῶν. **ἐς τὰ πρῶτα** = τὰ μέγιστα, **ἐπα-
 νέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν**· τὸ μὲν ἐπανίστασθαι (= ἀνίστα-
 σθαι ἐπὶ τινα) δηλοῖ τὴν ἐπιθετικὴν ἐπανάστασιν, τὸ δὲ ἀφίστασθαι
 τὴν ἀμυντικὴν, τὴν γενομένην μετὰ πολλὴν καταπίεσιν. Ὅμοιως ἐπα-
 νάστασις καὶ ἀπόστασις. **στάντες** = συμμαχήσαντες. **ἐχειρώθησαν**·
 ἔννοεῖ τοὺς Αἰγινήτας. Ποτειδαίατας, Ναξίους, **παρέσχεν ὄκνον** =
 ἔκαμε νὰ διστάσουν. **δεινὰ** = εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. **ἐλάσσω
 δὲ τῆς βουλήσεως** = κατώτερα τῆς θελήσεως των· διότι ἐπεθύμουν
 τὴν ἐντελῆ καταστροφὴν, εἰ δυνατόν, τῆς δυνάμεως ἡμῶν. **ἀξιώσαν-
 τες...** **προθεῖναι** = ἀφοῦ ἀπαξ ἀπεφάσισαν νὰ προτιμήσουν τὴν βίαν
 ἀντὶ τοῦ δικαίου. **εἶωθε τῶν πόλεων...** **ἐς ὕβριν τρέπειν** = ἡ ἀ-
 προσδόκητος (ἀνέλπιστος) εὐτυχία συνήθως παρεκτρέπει εἰς ἀλα-
 ζονείαν (καθιστᾷ ὑπεροπτικὰς) ἐκείνας τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας
 ἤθελεν ἔλθει (ἡ εὐτυχία αὕτη) εἰς ἀνώτατον βαθμὸν καὶ εἰς βραχύτα-
 τον χρόνον. **τὰ πολλὰ...** **ἢ παρὰ δόξαν** = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ σύμφω-
 νοι πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον, τὴν τακτικὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, ἐπι-
 συμβαίνουσαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχίαι εἶναι ἀσφαλέστεραι παρὰ
 αἱ ἀπροσδόκητοι. **χρῆν δὲ... τετιμῆσθαι** = ἔπρεπε δὲ οἱ Μυτιλ. καὶ
 πρὸ πολλοῦ νὰ μὴ ἀπολαύσι ποσῶς ἐξαιρετικῆς τιμῆς παρ' ἡμῶν.
οὐκ ἂν ἐς τότε ἐξύβρισαν = δὲν θὰ ἐφθانون εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον
 τῆς ὑπεροψίας (δὲν θὰ ἐφέροντο τόσον ὑπεροπτικῶς). **καὶ ἄλλως**·
 δηλ. ἐκτὸς τῆς προκειμένης περιστάσεως, ἐν γένει. **θεραπεῦον** =
 τοὺς θεραπεύοντας. **τὸ μὴ ὑπεῖκον** = τοὺς μὴ ὑποχωροῦντας. **ἀπολύω**
 = ἀθῶ. **νῦν πάλιν...** **εἶναι** = τώρα πάλιν νὰ ἀποκατασταθῶσιν (εἰς
 τὴν πόλιν). **τῶν ὀλίγων** = τῶν ὀλιγαρχικῶν. **κίνδυνος** = ἀγών. Οἱ
 Μυτιλ. ἐπρόκειτο νὰ ἀγωνισθοῦν ἢ μετὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατὰ τῶν
 Ἀθηναίων ἢ μετὰ τῶν Ἀθ. κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Οὗτοι ἐπροτίμησαν
 τὸ πρῶτον. **ἀνήκεστος** = ἀθεράπευτος. **ἡμῖν ἀποκεκινδυνεύεται...**
ψυχαί = ἡ περιουσία ἡμῶν καὶ ἡ ζωὴ εὐθὺς θὰ περιέλθουν εἰς ἔσχατον
 κίνδυνον. **τῆς ἔπειτα προσόδου... στερήσεσθε** = θὰ στερηθῆτε τοῦ
 λοιποῦ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι προσόδου, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας εἴμεθα ἰσχυροί.

40. **οὐκουν δεῖ... ὦνητήν** = δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ δώσωμεν
 ἐλπίδα (νὰ τοὺς κάνωμεν νὰ ἐλπίζουν) ὅτι δύνανται εἶτε εἰς λόγον
 πειστικὸν νὰ στηρίζωνται εἶτε διὰ χρημάτων νὰ ἐξαγοράσουν ἡμᾶς.
 Ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται τοὺς ἀντιπάλους ῥήτορας. **ξυγγνώμην...** **λή-**

φονται = ὡς ἀφορμὴν συγγνώμης (ὡς ἐλαφρυντικὸν) θὰ ἔχωσι (κρινόμενοι) τοῦτο, ὅτι ἡμαρτον ἀνθρωπίνως (= ὅτι ὡς ἄνθρωποι ἔπταισαν). **ξύγγνωμον** = ἄξιον συγγνώμης. **τότε**· δηλ. ἐν τῇ χθεσινῇ ἐκκλησίᾳ (διεμαχόμεν). **διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα** = διατείνομαι ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταβάλετε τὰ προαποφασισθέντα (ἰσχυρῶς ἀνθίσταμαι κατὰ πάσης μεταβολῆς τῆς γνώμης σας). **ἡδονῇ λόγων** = ἡ ἐκ τῶν λόγων τέρψις. **οὐτ' ἀντοικτιοῦντας** (ἀντοικτιζῶ) = οὔτινες δὲν θὰ ἀνταποδώσουν τὸν οἶκτον. **ἐξ ἀνάγκης τε**· διότι ἦσαν ὑπήκοοι. **ἔξουσιν ἀγῶνα** = θὰ ἔχωσιν εὐκαιρίαν (εἰς ἄλλην περίστασιν) νὰ δείξωσι τὴν ἱκανότητά των (τὴν ῥητορικὴν των δεινότητά). **βραχεία ἡσθεῖσα** = ἐπ' ὀλίγον εὐχαριστήθεῖσα. **ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν... εὖ ἀντιλήφονται** = ἐκ τοῦ καλοῦ λόγου κέρδος καλὸν θὰ λάβουν ὡς ἀμοιβήν. Καὶ ἐνταῦθα διαβάλλει τοὺς ἀντιπάλους ῥήτορας ὡς δωροδοκοῦντας. **ἡ ἐπιείκεια... ὑπολειπομένους** = ἡ ἐπιείκεια δίδεται μᾶλλον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μέλλουν νὰ εἶναι καὶ εἰς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον πιστοί, παρὰ εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μένουν πάντοτε (καὶ μετὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐπιείκειαν ἡμῶν) ἀμετάβλητοι· δηλ. ὁμοίως ἐχθροὶ (ὅπως καὶ πρότερον) **οὐ χαριεῖσθε** = δὲν θὰ τύχετε τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν. **ὑμᾶς αὐτούς... δικαιοῦσεσθε** (= καταγνώσεσθε) = θὰ καταδικάσετε τὸν ἑαυτὸν σας δικαίως (ὅτι τυραννικῶς ἄρχετε). **οὐ χρεῶν ἂν ἄρχοιτε** = ὑμεῖς δὲν ἡμπορεῖτε νὰ ἄρχετε κατὰ τὸ προσῆκον (πρέπον), δηλ. ἄρχετε αὐτῶν, ἐνῷ δὲν πρέπει. **ξυμφόρως** δηλ. ὑμῖν αὐτοῖς = πρὸς τὸ συμφέρον σας. **οὐ προσῆκον**· αἰτιατ. ἀπόλ. = ἐνῷ δὲν ἔπρεπεν. **ἀνδραγαθίζομαι** = ἐπιδεικνύω ἀνδραγαθίαν, γενναιοφροσύνην, **ἐκ τοῦ ἀκινδύνου** = ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. **τῇ αὐτῇ ζημίᾳ**· ἐνν. ἥ ἂν ἐτιμωρήσαντο καὶ αὐτοὶ ὑμᾶς περιγενόμενοι ὑμῶν = μὲ τὴν ἰδίαν τιμωρίαν, τὴν ὁποίαν θὰ σᾶς ἐπέβαλον αὐτοί, ἂν σᾶς ἐνίκων. **ἀναλγητότεροι** = ἀναισθητότεροι. **διαφεύγοντες**· δηλ. τὸν κίνδυνον. **προϋπάρξαντας** = ἀφοῦ πρῶτοι ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς ἀδικίας. **οἱ μὴ ξὺν προφάσει... ὑπολειπομένου ἐχθροῦ** = οἱ ἄνευ ἀφορμῆς κακοποιοῦντές τινα καταδικάσουσι μέχρι ἐσχάτων καὶ προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν αὐτὸν ἐντελῶς, διότι φοβούνται τὸν ἐκ τοῦ ὑπολειπομένου (ἐὰν διασωθῇ) ἐχθροῦ κίνδυνον. **ὁ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ... τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ** = ὅποιος, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμὴν, πάθῃ κάτι, αὐτὸς εἶναι σκληρότερος, ἐὰν διασωθῇ, ἀπὸ ὅ,τι θὰ ἦτο, ἐὰν εὐρίσκετο ἐν ἴσῃ μοίρᾳ (δηλ. ἂν ἐβλα-

πτεν επίσης τὸν ἀντίπαλον, ὅπως καὶ αὐτὸς ἐβλαψεν αὐτόν). **γενόμενοι ὅτι... πάσχειν** = ἐλθόντες μὲ τὸν νοῦν σας ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερα εἰς τὴν στιγμήν τῶν παθημάτων. **νῦν ἀνταπόδοτε... ἀμνημονοῦντες** = νῦν ἀνταποδώσατε τὰ ἴσα (ὅ,τι ἠθέλετε πάθει), χωρὶς νὰ δείξετε ἀδυναμίαν ἀπὸ τὴν παροῦσαν αὐτῶν τύχην καὶ χωρὶς νὰ λησμονήσετε τὸν ἐπαπειλήσαντα ὑμᾶς ποτε (πρὸ μικροῦ) κίνδυνον. **τῶν πολεμίων**· δηλ. τῶν κυρίως ἐχθρῶν, τῶν Πελοποννησίων.

Δημηγορία Διοδότου

(Γ, 42 - 48)

42. οὔτε τοὺς προθέντας... αἰτιῶμαι = οὔτε τοὺς προτείναντας τὴν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως κατηγορῶ. **τοὺς μεμφομένους** = ἐκείνους, οἱ μεμφόμενοι παραινοῦσι (ἀξιοῦσι). **μεγίστων**· δηλ. συμφερόντων. **εὐβουλία** = ὀρθὴ σκέψις. **φιλεῖ γίγνεσθαι μετ' ἀνοίας** = ἡ ὀργὴ συνηθίζει νὰ ἐμφανίζεται μὲ ἀπερισκεψίαν. **τὸ δέ**· δηλ. τάχος μετὰ βραχύτητος γνώμης = μετὰ περιωρισμένου νοῦ. Ἡ διάρκεια δηλ. τῆς ὀρθῆς σκέψεως εἶναι βραχεῖα, ὅταν ἐπείγεται τις. **τοὺς λόγους**· τοῦτο λέγεται σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν 38,4 «θεαταί... λόγων». **διαμάχεται μή... γίγνεσθαι** = δισχυρίζεται ὅτι οἱ λόγοι δὲν γίνονται διδάσκαλοι τῶν πραγμάτων (ὅτι δὲν ἐκφράζονται τὰ πράγματα διὰ λόγων). **ἰδία τι αὐτῷ διαφέρει** = ἔχει κάποιον ἰδιώτερον (προσωπικὸν) συμφέρον. **εἰ βουλόμενος... ἀκουσομένου**. Ἡ σύνταξις καὶ ἀνάλυσις ἔχει οὕτω : εἰ ἡγεῖται ὅτι, εἰ μὲν βούλοιτο πεῖσαι αἰσχρόν τι, οὐκ ἂν δύναίτο εὖ εἰπεῖν περὶ τοῦ μὴ καλοῦ (= τοῦ αἰσχροῦ), εἰ δ' εὖ διαβάλοι, ὅτι ἐκπλήξειεν ἂν τοὺς ἀντεροῦντας καὶ ἀκουσομένους. **εὖ διαβαλὼν**· ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ τοῦ Κλέωνος «ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων». Ἐνταῦθα θέλει ὁ ῥήτωρ νὰ δείξη, ὅτι ἡ διὰ τοῦ **εὖ διαβαλεῖν** ἐκπλήξις, δι' ἧς οὗτοι ἀπατῶνται, εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ **πεῖσαι αἰσχρόν τι** Ὑπαινίσσεται δὲ ὅτι ὁ Κλέων δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ **εὖ πεῖσαι**, ἀλλὰ τοῦ **εὖ διαβαλεῖν**, ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον τρόπον κατορθούμενον, δι' οὗ ὁ λέγων ἐξυπηρετεῖ τὸ συμφέρον του. **χαλεπώτατοι δέ... ἐπίδειξιν τινα** = ἐπικινδυνότατοι δὲ εἶναι καὶ οἱ κατηγοροῦντες τοὺς ἀντιπάλους των ῥήτορας, πρὶν ὁμιλήσουν (οὔτοι), ὅτι χάριν χρημάτων θὰ εἴπουν ἐπιδεικτικόν τινα λόγον. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 38,2 «κέρδει ἐπαιρόμενος». **ἀπεχώρει**· δηλ. τῆς ἐκκλησίας ἢ τοῦ

βήματος. **ξυνετώτερος ἢ ἀδικώτερος** = ἀσύνετος μᾶλλον ἢ ἀδικος. **ἀδικίας ἐπιφερομένης** = ὅταν προσάπτεται ἀδικία (δωροδοκία). **μὴ τυχῶν** = ἂν δὲν ἐπιτύχη (τὸν σκοπὸν του) **ἄδικος**· δηλ. εἰς τὴν πόλιν ὡς λαβὼν δῶρα. **ἐν τῷ τοιῷδε** = ἐν τοιαύτῃ περιστάσει. **φρόβω**· δηλ. μὴ κατηγορηθῶν ὡς δωροδοκοῦντες. **πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο... πολυτῶν** = πάρα πολλὰ ἡδύνατο νὰ ἐπιτύχη (ἢ πόλις), ἐὰν εἶχεν ἀνικάνους εἰς τὸ λέγειν τοὺς τοιούτους πολίτας (τοὺς φιλοκατηγόρους). **ἀπὸ τοῦ ἴσου** = ἐπὶ ἴσοις ὅροις, ἴσος πρὸς τοὺς ἀντιπάλους (μὴ ὄντας δηλ. ὑπόπτους δωροδοκίας, πρᾶγμα τὸ ὅποιον τοὺς θέτει εἰς κατωτέρα μοῖραν). **τῷ πλεῖστα εὖ βουλευόντι** = εἰς τὸν δίδοντα πλείστας ὀρθὰς συμβουλὰς. **προστιθέναι τιμὴν**· ἐκ τοῦ **χρῆ** = νὰ μὴ δίδῃ νέαν (ἐξαίρετικὴν) τιμὴν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ. **τὸν μὴ τυχόντα γνώμης** = τὸν μὴ ἄριστα συμβουλευσάντα. **οὐχ ὅπως** = οὐ μόνον μὴ ζημιῶν. **ὁ κατορθῶν** = ὁ ἐπιτυχάνων εἰς τὰς προτάσεις του. **μειζόνων** = μεγαλυτέρων τιμῶν. **ὀρέγοιτο** (καὶ ἐνταῦθα τὸ **ἥκιστα ἂν**) **τῷ αὐτῷ** = τῷ παρὰ γνώμην καὶ πρὸς χάριν τι λέγειν.

43. **τάναντία**· δηλ. ἐλασσοῦμεν τὸν εὖ βουλευόντα καὶ ζημιῶμεν τὸν τῆς γνώμης μὴ τυχόντα. **φθονήσαντες... κερδῶν** = φθονήσαντες αὐτὸν διὰ τὴν ἀβέβαιον (ἀναπόδεκτον) ὑποψίαν διὰ τὰ ὑποτιθέμενα κέρδη. **καθέστηκε... τῶν κακῶν** = κατήντησαν δὲ τὰ ἀγαθὰ ἀπ' εὐθείας (ἄνευ ῥητορικοῦ κόσμου) λεγόμενα νὰ εἶναι ἐξ ἴσου ὑποπτα πρὸς τὰ κακά. **τὰ δεινότερα** = τὰ κάκιστα, τὰ φαυλότατα. **ψευδόμενον** = διὰ ῥητορικῆς ἀποπλανήσεως. **διὰ τὰς περινοίας** = διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ὀξύνοϊαν. Ἡ ἐννοια εἶναι : διότι δὲν ἀρκεῖσθε εἰς τὴν ἀπλὴν παραδοχὴν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐξετάζετε αὐτὰ καὶ τὰ ἐξονυχίζετε κατὰ ποικίλους τρόπους. **ἀνθυποπτεύεται** = ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ (εἰς ἀνταμοιβὴν) καθίσταται ὑποπτος. **ἀφανῶς πη** = δι' ἀφανοῦς τινος τρόπου. **πρὸς τὰ μέγιστα** = προκειμένου περὶ μεγίστων συμφερόντων. **χρῆ ἀξιοῦν... σκοπούντων** = πρέπει νὰ ἔχετε τὴν ἀξίωσιν, ὅπως ἡμεῖς οἱ ῥήτορες ὁμιλῶμεν βλέποντες ὀλίγον « πιδ μακριὰ » ἀπὸ ὑμᾶς, οἱ ὅποιοι κρίνετε μετὰ βραχεῖαν σκέψιν. **ἐν τῷ τοιῷδε** = εἰς τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν. **ὕπεύθυνον**· ὑπεύθυνος ἦτο πᾶς ὁ προτείνων γνώμην τινά, διότι ἡδύνατο νὰ κατηγορηθῇ διὰ τῆς γραφῆς παρανόμων, ἐνῶ ὁ ἀκούων, ὁ δῆμος, ἦτο ἀνεύθυνος. **ὁ ἐπισπόμενος** = ὁ ἀκολουθήσας τὴν γνώμην του (ὁ πεισθείς). **πρὸς ὀργὴν ἦντινα... ζημιούτε** = ἐὰν

ποτε περιπέσητε εις κανέν σφάλμα, παρασυρθέντες από την ἑξαψιν, την ὁποίαν τύχη νὰ ἔχετε, τιμωρεῖτε την μίαν γνώμην τοῦ πείσαντος. **Τὸ ἦντινα τύχητε εἰς τὸ ζημιοῦτε.** Τὸ πλήρες δὲ εἶναι : πρὸς ὀργήν (πρὸς), ἦντινα τύχητε (ζημιοῦντες) = εἰς πρώτην τυχαίαν ἑξαψίν σας.

44. **παριέναι καὶ πάροδον ποιεῖσθαι**· λέγεται ἐπὶ τῶν ῥητόρων, οἱ ὅποιοι ἀναβαίνουν εἰς τὸ βῆμα, διὰ νὰ ὁμιλήσουν. **ἀντερῶν**· δηλ. τῶ Κλέωνι. **ὁ ἀγὼν** = ἡ συζήτησις (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). **καὶ τοῦτο**· ἐτέθη ἐν ἀρχῇ χάριν ἐμφάσεως = καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτο, τὸ ὅποιον ἰσχυρίζεται κυρίως ὁ Κλέων (εἰς τὸ ὅποιον πρὸ πάντων ἐπιμένει ὁ Κλέων). **ἐὰν**· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ : οὐ κελεύσω. **ἐς τὸ λοιπὸν** = εἰς τὸ μέλλον. **τάναντία γιγνώσκω** = ἔχω ἀντίθετον γνώμην, **τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ** = διὰ τὸν εὐλογοφανῆ λόγον. **δικαιότερος γάρ... τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο** = ἐπειδὴ ὁ λόγος αὐτοῦ εἶναι συμφωνότερος πρὸς τὸ αὐστηρὸν δίκαιον (περιέχει περισσότερα ἐπιχειρήματα), ἐὰν τὸ κρίνετε σύμφωνα μὲ την ὀργήν σας κατὰ τῶν Μυτιληναίων, ἴσως ἤθελε σᾶς παρασύρει (δελεάσει). **ὥστε τῶν δικαίων δεῖ** = ὥστε νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην νὰ ἀποδείξωμεν τὰ δικαιώματά μας. **ὅπως χρησίμως ἔξουσι** = τίνι τρόπῳ θὰ εἶναι χρήσιμοι εἰς ἡμᾶς.

45. **οὖν** = βεβαίως. **πρόκεινται** = ἔχουν θεσπισθῇ. **τῷδε**· δηλ. τῇ ἀποστασίᾳ τῶν Μυτ. **τῇ ἐλπίδι... ἐπαιρόμενοι** = οὐδεὶς μέχρι σήμερον κρίνας περὶ ἑαυτοῦ (ἔχων τὴν γνώμην) ὅτι δὲν θὰ ἐπιτύχη εἰς τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιχειρήματά του, ἐξετέθη εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιχειρήσεως. **ἤσσω τῇ δοκῇσει** = κατωτέρα κατὰ τὴν ιδέαν της (ἀνεπαρκῆ κατὰ τὴν γνώμην της). **τούτῳ**· δηλ. τῷ ἀφίστασθαι. **πεφύκασι** = εἶναι ἐκ φύσεως πλασμένοι. **ιδίᾳ καὶ δημοσίᾳ** = ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ των. **διεξεληλύθασιν γε... προστιθέντες** = ἔχουν δοκιμάσει κατὰ σειρὰν ὅλας τὰς ποινὰς οἱ ἄνθρωποι, ἐπαυξάνοντες αὐτὰς κατὰ μικρόν. **εἰ πως...** ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐνν. πειρώμενοι. **παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ** = ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν καιρὸν γίνονται παραβάσεις. **ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνῆκουσι** = καταλήγουν (κατέληξαν) αἱ περισσότεραι εἰς τὸν θάνατον. **καὶ τοῦτο**· δηλ. ἡ θανατικὴ ποινὴ, οἱ νόμοι οἱ ἐπιβάλλοντες θανατικὴν ποινὴν (παραβαίνονται). **δέος** = φόβητρον. **οὐδὲν ἐπίσχει** = δὲν κωλύει καθόλου. **ἡ πενία ἀνάγκη...** ἡ δὲ ἐξουσία... **καὶ φρονήματι** = ἐνῶ ἡ μὲν πενία

ένεκα τῆς ἀνάγκης (τῆς στερήσεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν) γεννᾷ (δίδει) τὴν τόλμην, ἡ δὲ αὐθαίρετος εὐπορία (ὁ πλοῦτος)· **ἐξουσία**· κυρίως = τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν, ὃ ἂν τις βούληται) ἔνεκα τῆς ὑπεροφίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν. **αἱ δὲ ἄλλαι ξυντυχίαι...** ἐς τοὺς **κινδύνους** = αἱ δὲ ἄλλαι, περιπτώσεις τοῦ βίου ἔνεκα ἐμπαθοῦς τινος ὁρμῆς γεννῶσιν ἄλλο τι, καθ' ὃν λόγον (ὅπως) ἐκάστη τις κυριεύεται ὑπὸ ἀκαταγωνίστου τινὸς δυνάμεως (ἀμύνης, τιμῆς, ἔρωτος), ἐξωθοῦσα (ἡμᾶς) εἰς τοὺς κινδύνους. Κατ' ἔννοιαν : ἄλλοι μὲν παρακινεῖνται εἰς τὸ ἐγκλημα ἀπὸ τὴν πενίαν, ἡ ὁποία τοὺς ἀναγκάζει νὰ εἶναι τολμηροί, ἄλλοι ἀπὸ τὸν πλοῦτον, ὁ ὁποῖος ἔνεκα τῆς ὑπεροφίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν, ἄλλοι δὲ ἀναλόγως τῶν ἀκαταμαχῆτων παθῶν, τὰ ὅποια κυριεύουν αὐτοὺς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. **ἐν παντί** = εἰς πᾶσαν περίστασιν. **ὁ μὲν (ἔρωτος) τὴν ἐπιβουλήν ἐκφροντίζων, ἡ δὲ (ἐλπίς)...** **βλάπτουσι** = ὁ μὲν ἔρωτος μετὰ κόπου καὶ φροντίδος ἐπινοῶν τὸ σχέδιον, ἡ δὲ ἐλπίς τὴν εὐπορίαν (τὴν συνδρομὴν τῆς τύχης, τὴν εὐμένειαν) προὔποθέτουσα, πλεῖστα βλάπτουσι. **καὶ ἡ τύχη...** **ἐπαίρειν** = καὶ ἀληθῶς (= καὶ) ἡ τύχη ἐκτὸς αὐτῶν (τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ ἔρωτος) οὐδόλως ὀλιγώτερον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ παρὰ σύρῃ αὐτοὺς εἰς ἐπιχειρήσεις. **ἀδοκήτως γάρ...** **προάγει** = διότι ἀπροσδοκήτως ἐνίστε παρουσιαζομένη παρακινεῖ τινα νὰ ἐκτίθεται εἰς κινδύνους καὶ μὲ μικρότερα μέσα (= ἐξ ἐλάσσονος παρασκευῆς) [ἀπὸ ὅσα ἔχουν οἱ ἀντίπαλοι]. **καὶ οὐχ ἦσαν** = καὶ μάλιστα. **ὄσω** = καθόσον, διότι. **ἄλλων ἀρχῆς** = εἰς τὸ νὰ ἀρχῇ ἄλλων. **ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασε** = φαντάζεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ κάμποσο (= τι) ἰσχυρότερον παρ' ὅσον πραγματικῶς εἶναι. **ἀλογίστως** = ἀπερισκέπτως. **πολλῆς εὐθθείας, ὅστις οἶεται** = πολὺ ἀφελῆς εἶναι, ὅστις (= εἴ τις) νομίζει. **τῆς ἀνθρωπίνης...** **πρᾶξαι** = ἐνῶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις αἰσθάνεται ὁρμὴν (ὠθεῖται ἐνδοθεν) νὰ πράξῃ τι προθύμως. **ἀποτροπὴν ἔχειν** = νὰ ἀποτραπῇ (διὰ τῆς δυνάμεως τῶν νόμων ἢ δι' ἄλλου τινὸς φοβεροῦ πράγματος). Τὴν πρὸς τὰς στάσεις ὁρμὴν ὁ Διόδοτος ἀνάγει εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀκαταγώνιστοι.

46. **καταλύω** = ἐξαλείφω, παύω. **ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν** = δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς συμβιβασμόν. **τὴν δαπάνην** = τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. **καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν** = καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ πληρῶνῃ φόρον. **ἐκείνως δὲ** = κατ' ἐκεῖνον ὅμως

τὸν τρόπον (τὸν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ὑποδεικνυόμενον)· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ νῦν μέν. **τίνα οἴεσθε... ἐς τοῦσχατον** = ποία πόλις νομίζετε ὅτι δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ παρατείνῃ διὰ τῆς πολιορκίας τὸν χρόνον μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐξαντλήσεως (μέχρις ἐσχάτων). **εἰ τὸ αὐτό... ξυμβῆναι** = ἂν ἡ βραδεῖα ἢ ταχεῖα συνεννόησις εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα. **καθημένοις** = πολιορκουσί. **διὰ τὸ ἀξύμβατον** = διότι οὐδένα συμβιβασμὸν δεχόμεθα. **τῷδε** δηλ. τῇ προσόδῳ. **μετρίως** = μὲ μετριοπάθειαν **ὅπως ἔξομεν... χρῆσθαι... καὶ μὴ ἀξιοῦν** = πῶς θὰ δυνάμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα (ἔχωμεν) τὰς πόλεις ἀκμαζούσας λόγῳ χρημάτων. **τὴν φυλακὴν... τῆς ἐπιμελείας** = νὰ φυλάσσωμεν τὰς πόλεις (ὀρμώμενοι) ὅχι ἀπὸ τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιβλέψεως τῶν πράξεων ἡμῶν (τῆς διαγωγῆς ἡμῶν, τῆς καλῆς δηλ. διοικήσεως). **ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον** = φαινομενικῶς ἐλεύθερον καὶ ἀρχόμενον ἀκουσίως κατὰ τὰς συνθήκας. **εἰκότως** = εὐλόγως. (ἐπειδὴ ἀρχεται βίᾳ). **μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι** = ὅπως ὅχι μόνον μὴ ἀποστῶσιν, ἀλλὰ μηδὲ νὰ διανοηθῶσι τὴν ἀποστασίαν (κοινῶς : μήτε νὰ τὸ βάλουν καὶν στὸ νοῦ τους). **ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον... ἐπιφέρειν** = εἰς ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρους νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἐνοχὴν (νὰ θεωρήσωμεν ἐνόχους).

47. **ὁ δῆμος** = ἡ δημοκρατικὴ μερίς. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 3,5 « τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσετε ». **ἀντικαθισταμένης** = ἀντιπάλου. **καταστήσετε** = θὰ παράσχητε (εἰς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς). **προδειξάντων... κεῖσθαι** = ἀφοῦ προηγουμένως ἐδείξατε, ὅτι ἡ αὐτὴ τιμωρία περιμένει (τοὺς ἀδικούντας καὶ τοὺς μὴ)· **μὴ προσποιεῖσθαι**· δηλ. μὴ (ἀδικῆσαι αὐτούς)· **προσποιεῖσθαι** = νὰ ὑποκρινώμεθα τὸ ὅχι, δηλ. ὅτι δὲν ἠδίκησαν. **καὶ τοῦτο**· δηλ. ἐκόντας ἀδικηθῆναι ἢ διαφθεῖραι. **κάθεξις** = κατοχὴ, διατήρησις **καὶ τὸ Κλέωνος... ἐν αὐτῷ** (ἐν τῷ διαφθεῖραι αὐτούς) **ἅμα γίγνεσθαι** = καὶ ἡ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Κλέωνος συνένωσις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος ἐν τῇ τιμωρίᾳ (τῶν Μυτιλ.) ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ συγχρόνως ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Μυτ. Ἄλλως : δίκαιον καὶ συμφέρον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συνυπάρχουν ἐν τῇ τιμωρίᾳ τῶν Μυτ. Διὰ τούτων ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἐν κεφ. 40,4 « πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τά τε δίκαια ».

48. **γνόντες** μετ' ἀπαρμφ. = κρίναντες. **ἀμείνω**· ἐνν. τῶν βου-

λευμάτων τοῦ Κλέωνος. οἴκτω πλέον νείμαντες = ἀποδώσαντες περισσοτέρην σημασίαν εἰς τὸν οἴκτον. οἷς οὐδ' ἐγὼ ἔω προσάγεσθαι = ἀπὸ τὰ ὁποῖα οὐδὲ ἐγὼ ἀξιῶ (θέλω) νὰ παρασύρεσθε (καὶ ὄχι μόνον ὁ Κλέων), ἀπ' αὐτῶν = ἐξ αὐτῶν (τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου παραινοῦνται ὑπ' ἐμοῦ) ὀρμώμενοι (= ἀπὸ). ὅστις εὖ βουλευεται... ἀνοία ἐπιῶν = ὅστις σκέπτεται ὀρθῶς ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων τοῦ εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἐπερχόμενον μετὰ βιαίων μέτρων ἐναντίον αὐτῶν; ἀλλὰ ἀπερισκέπτως.

49. μάλιστα ἀντιπάλων = ἐξ ἴσου πειστικῶν. ἦλθον ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης = ἐφιλονίκησαν παρὰ πᾶσαν τὴν δια τὸ προηγούμενον ψήφισμα μετάνοιάν των (= ὅμως) τίνα τῶν δύο γνωμῶν νὰ προτιμήσωσι (περὶ τῆς ἀποφάσεως, τὴν ὁποίαν ὠφείλον νὰ λάβουν). ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι = ἦλθον σχεδὸν ἴσοι κατὰ τὴν ψηφοφορίαν. κατὰ σπουδὴν = ἐν σπουδῇ. μάλιστα = ἀκριβῶς. ἄλφιτα = ἄρτον ἀπὸ ἄλευρα κριθῆς. ἐλαύνω = κωπηλατῶ. ἄλφιτα... πεφυρμένα = ἄρτους ζυμωμένους με ὄϊνον καὶ ἔλαιον. ὕπνον ἡρῶντο = ἐπαιρνον ὕπνον. κατὰ μέρος = διαδοχικῶς. πνεῦμα = ἄνεμος. ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον = πρὸς πρᾶξιν ἀσυνήθη, ἀποτρόπαιον. ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον... (= ὥστε) ...ψήφισμα = ἡ μὲν ἐπρόλαβε καὶ ἦλθεν τόσον πρωτύτερα, ὅσον ἤρκει, διὰ νὰ ἔχῃ ἀναγνώσει (μόνον) ὁ Πάχης τὸ ψήφισμα. ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται = φθάσει κατόπιν αὐτῆς. παρὰ τοσοῦτον ἦλθεν ἡ Μυτ. κινδύνου = τόσον πλησίον τοῦ κινδύνου ἦλθεν ἡ Μυτ. (τόσον πολὺ ἐκινδύνευσε).

50. γνώμη = προτάσει. κλήρους ποιήσαντες = διαιρέσαντες τὴν γῆν εἰς τμήματα. Αἱ κληρουχίαι εἶχον διπλὸν λόγον, ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὑπηκόων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων. τοῖς θεοῖς ἐξείλον ἱεροῦς = ἐξεχώρισαν διὰ τοὺς θεοὺς, ὥστε νὰ εἶναι ἱεροί. τοὺς λαχόντας = τοὺς ἐκλεγέντας διὰ κλήρου. ταξάμενοι... φέρειν = ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσουν· οἱ λαβόντες δηλ. τοὺς κλήρους ἐμίσθωσαν αὐτοὺς εἰς τοὺς πρότερον κυρίους των ἀντὶ δύο μνῶν ἑτησίως. ὑπήκοον = ἦσαν ὑπήκοοι.

III. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 40).

34. **χειμῶνι**· τοῦ 431 π.Χ. **νόμος** = ἔθιμον. **πρῶτον**· οὗτοι εἶναι οἱ πεσόντες κατὰ τὰς ἐν κεφ. 1 καὶ 22 ἀναφερομένας μάχας, κατὰ θάλασσαν καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ. **δσῑ**· οἱ νεκροὶ ἐν πάσῃ μάχῃ ἐκαίοντο ἐπὶ τόπου, τὰ δὲ δσῑ αὐτῶν ἀνεχομίζοντο εἰς τὴν πατρίδα χάριν ἐπισήμου ταφῆς. **προτίθενται** = ἐκθέτουν (ἴσως ἐν τῇ ἀγορᾷ). **ἀπογενόμενοι** = οἱ ἀποθανόντες. **πρότριτα**· ἐπίρρ. = ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας. **σκηνὴ** = παράπηγμα. **ἐπιφέρω** = φέρω καὶ θέτω ἐπάνω· τὰ ἐπιφερόμενα ἦσαν ἄνθη, στέφανοι, ἀρώματα καὶ σκεύη ποικίλα. **λάρναξ** = τεφροδόχος κάλπη. **κυπαρισσίνας**· διὰ τὸ ξύλον τὸ στερεὸν καὶ εὖοσμον. **κλίνη** = φέρετρον. **φέρεται**· δηλ. διὰ τῶν χειρῶν. **ἐστρωμένη** = σκεπασμένη διὰ νεκρικῆς σινδόνης. **ἀφανεῖς**· ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα δὲν ἀνευρέθησαν. **ἀναίρεσις** = τὸ σήκωμα· ἰδίως ἐπὶ τῶν νεκρῶν καὶ δσῑ πρὸς ταφὴν, ἀνακομιδὴ. **ξυνεκφέρει** = συμπαρακολουθεῖ. **ὁ προσήκων** = συγγενής. **πάρεισι**· αἱ γυναῖκες δὲν συνοδεύουν τὴν ἐκφορὰν, ἀλλὰ μόνον παρευρίσκονται εἰς τὸν τάφον, καὶ ἐκ τούτων μόνον αἱ συγγενεῖς. **τιθέασι**· δηλ. τὰς λάρνακας. **σῆμα** = νεκροταφεῖον. **προαστίου** = τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ παρὰ τὴν Ἀγ. Τριάδα. **αἰεῖ**· ἀφ' ὅτου δηλ. καθιερώθη τὸ ἔθιμον τοῦτο, πάντως πρὸ τῶν Περσικῶν. **αὐτοῦ**· ἐν Μαραθῶνι, ὅπου σφάζεται μέχρι σήμερον. **γνώμη** = νοῦς. **προήκω** = ὑπερέχω. **ἀξίωσις** = ὑπόληψις. **ἐπ' αὐτοῖς** = πρὸς τιμὴν αὐτῶν, ὁπότε **ξυμβαίῃ αὐτοῖς**· δηλ. χρῆσθαι τῷ νόμῳ = ὁσάκις ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς τοιαύτῃ εὐκαιρίᾳ. **οὖν** = τέλος πάντων. **καιρὸς ἐλάμβανε** = ἔφθασεν ἡ κατάλληλος στιγμή. **ὥς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὀμίλου** = εἰς ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον μέρος τοῦ συνηθροισμένου πλήθους, διὰ τὰ τοὺς ἀκούουν οἱ περισσότεροι.

35. **τὸν προσθέντα**· καὶ ὁ Περικλῆς πιθανῶς ἡγνῶει αὐτόν· ἄλ-

λοι ὑπέθετον τὸν Σόλωνα, ἄλλοι τὸν Θεμιστοκλέα, ἄλλοι τὸν Ἀριστείδην. **οἶα**· δηλ. ἡ μεγαλοπρεπὴς προπομπή, οἱ θρήνοι τῶν γυναικῶν καὶ ἡ σεμνὴ σαφή. **τάφος** = ταφή. **καὶ μή... κινδυνεύεσθαι... πιστευθῆναι** = καὶ νὰ μὴ διατρέχουν κίνδυνον αἱ ἀρεταὶ (αἱ διακεκριμένα ὑπηρεσίαι) πολλῶν εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς ἀνδρὸς (νὰ δοθῇ δηλ. πίστις εἰς αὐτὸν εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ὁμιλήσῃ). **μετρίως** = προσήκοντως, ἐπιτυχῶς. **ἐν ᾧ** = ἐν ζητήματι, ἐν τῷ ὁποίῳ. **ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας** = ἡ ἰδέα περὶ τοῦ ὅτι ὁ ῥήτωρ λέγει τὴν ἀλήθειαν. **βεβαιούται** = ἐξασφαλίζεται (ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀκροατῶν). **ξυνειδῶς** = ὁ γνωρίζων, αὐτόπτης μάρτυς (τῶν πράξεων τῶν ἐπαινουμένων). **ἐνδεστέρας** = ἐλλιπέστερον. **ἄπειρος**· δηλ. τῆς δράσεως τῶν πεσόντων. **πλεονάζεσθαι** = λέγεσθαι ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον (ὅτι ἐξογκώνονται). **ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν** = ὑπερβαῖνον τὰς δυνάμεις του. **μέχρι τοῦδε... εἰσί... ὧν ἤκουσε** = ἐφ' ὅσον ἕκαστος φαντάζεται ὅτι καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ἱκανὸς νὰ πράξῃ τι ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἤκουσε, **τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν** (ὧν ἤκουσε) = εἰς πᾶν δὲ ὅτι ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις του. **τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν** = ὑπὸ τῶν παλαιῶν (ἐκ πείρας) εὗρέθη ὀρθὸν ὅτι ταῦτα οὕτω γινόμενα ἔχουν καλῶς. **χρὴ καὶ ἐμέ... δόξης τυχεῖν** = πρέπει καὶ ἐγὼ νὰ προσπαθῶ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προσδοκίαν ἐκάστου. **ὡς ἐπὶ πλεῖστον** = ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον.

36. **ἐν τῷ τοιῷδε** = ἐν ἐπικηδείῳ τελετῇ, οἷα ἡ προκειμένη. **ἡ τιμὴ τῆς μνήμης** = ἡ κατὰ προτίμησιν μνημόνευσις, ἡ τιμὴ νὰ μνημονεύωνται πρῶτοι. **διαδοχῇ** = διὰ κληρονομικῆς διαδοχῆς (τῶν μεταγενεστέρων). **ἐκείνοι** δηλ. οἱ μέχρι τῶν Περσικῶν **πάτερες**· δηλ. οἱ ἀπὸ τῶν Περσικῶν μέχρι τῆς ἐν Κορωνεῖα μάχης (446 π.Χ.), ὡς ὁ Ἀριστείδης, Κίμων, Ξάνθιππος. **ὅσῃν ἔχομεν ἀρχὴν** (= ἐπικράτειαν)· αὕτη ὠρίσθη διὰ τῶν τριακονταετῶν σπονδῶν τῷ 445 π.Χ. **τὰ πλείω**· δηλ. τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ κράτους ὁργάνωσιν, παγίωσιν τῆς ἡγεμονίας, ἐπαύξησιν τῶν φόρων κλπ. **καθεστηκυῖα ἡλικία** = ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἐπέρχεται στάσις τῆς ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν δυνάμεων (ἡ ὠριμος ἀνδρική ἡλικία). **μάλιστα** = περίπου. **πᾶσι**· ἐνν. χρήματα, πεζικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, φρούρια. **ἐπ' αὐτά**· δηλ. εἰς τὴν παροῦσαν ἰσχύϊν. **ἐπιτήδευσις** = διαγωγή τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ, ἀρχαί. **πολιτεία** = ὁ δημόσιος βίος, πολιτικὴ.

τρόποι = τρόποι σκέψεως καὶ ἐνεργείας, χαρακτήρ. **ἐπὶ τῷ παρόντι** = εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. **ὁ πᾶς ὄμιλος** = ὅλον τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος. **ἐπακοῦσαι** = μετὰ προσοχῆς (= ἐπὶ) ἀκοῦσαι.

37. **οὐ ζηλοῦση** = ἡ ὁποία δὲν ζηλεύει (ὅπως δηλ. ἡ τῶν Λακεδαιμονίων, ἡ ὁποία ἀντέγραψε τοὺς νόμους τῆς Κρήτης). **τισὶν** = εἰς πάντα ἄλλον. **διὰ τὸ μή...** **οἰκεῖν** = διότι εἶναι συντεταγμένον (τὸ πολίτευμα), οὕτως, ὥστε νὰ στηρίζεται ὄχι ἐπὶ τῶν ὀλίγων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ λαοῦ. **μέτεστι...** **πᾶσι τὸ ἴσον** = πάντες κατὰ τοὺς νόμους ἔχουν ἴσα δικαιώματα ὡς πρὸς τὰς ἰδιωτικές των ὑποθέσεις. **κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν** = ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκτίμησιν (κατάλληλον ἐκλογὴν) τῶν προσώπων, τῶν ἐκλεγομένων διὰ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων. **ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους...** **προτιμᾶται** = καθ' ὅσον ἕκαστος ἐν τινὶ κλάδῳ διακρίνεται μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἱκανότητός του ἢ ὡς ἐκ τῆς προνομιούχου τάξεώς του (προτιμᾶται εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν)· ἦτοι αἱ δημόσιαι θέσεις καταλαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσωπικῆς ἀξίας ἐκάστου καὶ ὄχι τῆς κοινωνικῆς του θέσεως. Ἐν Σπάρτῃ τούναντίον οἱ βασιλεῖς ἐβασίλευον λόγῳ τῆς καταγωγῆς των ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἂν δὲν εἶχον ἀρετὴν, τὴν δὲ πόλιν ἐκυβέρνηον μόνον οἱ ὅμοιοι. **κατὰ πενίαν** = πένης ὦν. **ἀξιώματος ἀφανεία** = διὰ τὴν ἀσημότητα τῆς κοινωνικῆς τάξεως. **ἐλευθέρως τὰ πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν** = ζῶμεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πολιτεύματος ἄνευ περιορισμῶν εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις ἡμῶν (τὸν δημόσιον βίον). **καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους...** **ὑποψίαν** = καὶ εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις εἵμεθα ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀμοιβαίας ὑποψίας (καχυπόπτου ἐπιτηρήσεως) τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν. Ὑπαινίσσεται καὶ ἐνταῦθα τὴν Σπάρτην, ὅπου πράττων τις κατὰ βούλησιν ἐπέσυρε τὴν περιέργειαν τῶν ἄλλων, οἵτινες ἐξήταζον τί πράττει ὁ ἄλλος καὶ διατί. **οὐδὲ ἀζημίους μὲν, λυπηράς δέ...** **προστιθέμενοι** = χωρὶς νὰ στενοχωροῦμεθα διὰ πράξεις ἄλλων, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι μὲν ἀξιαί τιμωρίας, ἀλλὰ προκαλοῦν δυσάρεστον συναίσθημα εἰς ὅσους τὰς βλέπουν. **τὰ δημόσια...** **οὐ παρανομοῦμεν** = εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις μας ἀποφεύγομεν τὰς παρανομίας ἀπὸ εὐλάβειαν. **τῶν ἐν ἀρχῇ** = τῶν ἀρχόντων. **ἀκροάσει** = δι' ὑπακοήν, πειθαρχοῦντες. **κεῖνται** = εἶναι νομοθετημένοι. **ἄγραφοι** = οἱ ἠθικοὶ νόμοι (οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων).

38. **καὶ μὴν καὶ** = ἀλλὰ πρὸς τούτοις (οὐ μόνον ἐν τῷ ἄλλῳ βίῳ ἐπικρατεῖ ἢ ἐλευθεριότης, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀναπαύλαις). **ἀναπαύλας τῇ γνῶμῃ ἐπορισάμεθα** = εὕρομεν μέσα πνευματικῆς ἀναπαύσεως (ψυχαγωγίας). **διετήσιος** = ὁ καθ' ὅλον τὸ ἔτος γινόμενος. Ἐν Ἀθῆναις ὑπῆρχε πλῆθος ἐορτῶν. **νομίζοντες ἀγῶσι** = χρώμενοι. **ἴδιαι κατασκευαί**· ἰδιωτικαὶ οἰκίαι καὶ ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος αὐτῶν (ἐπιπλώσεις). **ὦν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει** = ἡ ἐκ τῶν ὁποίων εὐχαρίστησις ἐκβάλλει τὴν λύπην (διαλύει τὴν δυσθυμίαν). **ἐπεσέρχεται** = εἰσάγονται πρὸς τούτοις. **καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν... ἀνθρώπων** = καὶ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀπολαύωμεν τὰ προϊόντα (ἀγαθὰ) τῶν ἄλλων χωρῶν μετὰ τῆς αὐτῆς οἰκειότητος (εὐκολίας), μετὰ τῆς ὁποίας ἀπολαύομεν τὰ προϊόντα τῆς Ἀττικῆς (= τὰ αὐτοῦ γινόμενα).

39. **τῶν πολεμικῶν μελέταις** = ἐν τῷ κύκλῳ τῆς πολεμικῆς ἐκπαίδευσως. **οὐκ ἔστιν ὅτε** = οὐδέποτε. **Ξηνηλασίαι** = ἀπελάσεις ξένων· ὅπως δηλ. ἐγίνοντο ἐν Σπάρτῃ διὰ τὸν φόβον ἐπιδράσεως ξενικῶν τρόπων εἰς τὰ ἥθη των. **ἀπάταις**· ὅπως δηλ. ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς Σπάρτης διὰ νὰ γίνωνται πολυμήχανοι καὶ ἀπατῶσι τοὺς ἐχθρούς. **τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ** = (πιστεύοντες) εἰς τὴν ἔμφυτον (προσωπικὴν) ἡμῶν γενναιοψυχίαν ἐν τῷ πολέμῳ (κατὰ τὴν ὥραν τῆς δράσεως). **παιδεῖαι** = τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα. **τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται** = ἐπιδιώκουν τὴν ἀνδρείαν (ὡς σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς). **ἀνειμένως** = ἀνέτως. **ἰσοπαλῆς** = ἰσοδύναμος. **καθ' ἑαυτοὺς** = μόνοι των. **τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες** = ὅταν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (= αὐτοὶ) εἰσβάλλωμεν εἰς τὴν χώραν τῶν ἄλλων. **οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἄλλοτρίᾳ... τὰ πλείω κρατοῦμεν** = μαχόμενοι ἐν τῇ ξένῃ γῇ νικῶμεν εὐκόλως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τοὺς ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν ἀμυνομένους. **διὰ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλά...** **ἐπίπεμψιν** = διότι εἰς πολλὰς κτήσεις ἀποστέλλομεν ἄνδρας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. **προσμείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι. **αὐχῶ** = καυχῶμαι. **καίτοι εἰ ῥαθυμίᾳ μᾶλλον...** **κινδυνεύειν** = καὶ ὄντως, ἐνῷ κατερχόμεθα εἰς τοὺς κινδύνους μὲ μόνον ἐφόδιον τὴν ἀνετον δίαίταν (ῥαθυμία = ἀνέτως διαιτώμενοι) μᾶλλον παρὰ τὴν ἐπίπονον ἀσκήσιν (πόνων μελέτη) καὶ μὲ ἀνδρείαν προερχομένην μᾶλλον ἐκ τῆς ἐλευθερίου μορφώσεως (ἀνατροφῆς ἡμῶν = τρόπων ἀνδρείας) παρὰ ἐκ τῆς ἐπιβολῆς τῶν νόμων (= μετὰ νόμων). **περιγίγνεται ἡμῖν... μὴ προκαμνεῖν** = ἔχομεν τὸ

πλεονέκτημα νὰ μὴ ἀποκάμνωμεν (καταπονούμεθα) ἐκ τῶν προτέρων διὰ τὰ μέλλοντα δεινὰ (= ἔνεκα τῶν ἐναγωνίων πολεμικῶν παρασκευῶν, τὰς ὁποίας προκαλοῦν οἱ μέλλοντες κίνδυνοι). **αἰεὶ μοχθούτων** = τῶν ὑποβαλλομένων εἰς συνεχεῖς ἐπιμόχθους ἀσκήσεις. **ἀξίαν εἶναι**· ἐξαπτ. ἐκ τοῦ ἑνν. φημί.

40. **εὐτέλεια** = λιτότης. **φιλοσοφῶ** = ἀσχολοῦμαι εἰς τὰ γράμματα. **μαλακία** = τρυφηλότης. **φιλοκαλοῦμεν...** **ἄνευ μαλακίας** = θεραπεύομεν τὰς ὥραιας τέχνας μὲ μικρὰν δαπάνην καὶ καταγινόμεθα εἰς τὰ γράμματα χωρὶς νὰ ἐκθηνώμεθα. Ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς, διότι οἱ Λακ. κατηγοροῦν τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ πολυτελείᾳ καὶ τρυφῇ. ἐνῶ αὐτοὶ ἐφοβοῦντο μήπως αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα τοὺς ἐκθηνώσιν. **πλούτῳ ἔργου...** **χρώμεθα** = καὶ τὸν πλοῦτον χρησιμοποιοῦμεν μᾶλλον ὥς ἀφορμὴν (κινήτριον δύναμιν) πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργων ἢ ὥς ἀφορμὴν πρὸς κομπορρημοσύνην (ἐπίδειξιν). **καὶ τὸ πένεσθαι...** **αἰσχίον** = τὸ νὰ ὁμολογῇ κανεὶς τὴν πενίαν δὲν εἶναι ἐντροπή, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐντροπή εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀποφεύγῃ κανεὶς αὐτὴν διὰ τῆς ἐργασίας (κατὰ λέξιν: ἀλλά, καὶ ἂν νομίζῃ κανεὶς, ὅτι τοῦτο εἶναι ἐντροπή, μεγαλυτέρα ἐντροπή εἶναι (= αἰσχίον)... **ἔνι** = ἔνεστι, εἶναι δυνατόν. **τοῖς αὐτοῖς**· εἶναι οἱ πολιτευόμενοι (κυρίως). **ἐτέροις**· εἶναι οἱ ἐπαγγελματίαι. **πρὸς ἔργα τετραμμένοις** = ἐνῶ ἀσχολοῦνται εἰς τὰ ἐπαγγέλματά των. **γινῶναι** (ἐνι) = νὰ ἔχουν πλήρη γινῶσιν τῶν πολιτικῶν (δημοσίων) ζητημάτων. Ἐν Σπάρτῃ εἰς μὲν τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἀσχολοῦνται εἰς χειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα, οἱ δὲ ἀσχοῦντες τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα Λακεδαιμόνιοι φαίνεται ὅτι δὲν ἦσαν ἔμπειροι εἰς τὰ πολιτικά. **ἀχρεῖος** = ἄχρηστος. **καὶ αὐτοὶ ἦτοι κρίνομέν γε...** **τὰ πράγματα** = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (ὅλοι οἱ πολῖται) ἢ ἐκφέρομεν τοῦλάχιστον γνώμην ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων (κυρίως πολιτικῶν) προτεινομένων ζητημάτων ἢ συλλαμβάνομεν ἰδίας ὀρθὰς γνώμης καὶ ὑποβάλλομεν αὐτὰς ὑπὸ τὴν κρίσιν ἄλλων (ὥς μέλη τῆς βουλῆς). **ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι...** **ἐργῷ ἐλθεῖν** = ἀλλὰ μᾶλλον (βλάβῃν ἡγούμενοι) τὸ νὰ μὴ φωτισθῶμεν διὰ λόγων πρότερον, πρὶν ἐκτελέσωμεν (πραγματοποιήσωμεν) ὅσα πρέπει νὰ γίνουν, **διαφερόντως καὶ τότε ἔχομεν** = ὑπερέχομεν καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς. **ὥστε τολμᾶν** = ὅτι τολμῶμεν. **οἱ αὐτοὶ** = συγχρόνως. **ἐκλογίζομαι** = ὑπολογίζω ἀκριβῶς. **μάλιστα** ἀναφ. εἰς τὰ δύο ἀπαρέμφата. **δ** = τοῦτο δὲ =

τοῦναντίον ὅμως. **ἀμαθία** = ἡ τῶν κινδύνων ἄγνοια. **θράσος** = ἄλογος τόλμη. **λογισμὸς** = ὁρθή (μελετημένη) σκέψις. **κράτιστοι τὴν ψυχὴν** = γενναιοψυχότατοι. **τὰ δεινὰ** = οἱ κίνδυνοι. **διὰ ταῦτα** = διὰ τοῦτο (τὸ γινώσκειν). **καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς** = καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. **βεβαιότερος ὁ δράσας... σῶζειν** = σταθερώτερος φίλος εἶναι ὁ εὐεργετήσας οὕτως, ὥστε νὰ φροντίζῃ νὰ διατηρῇται ζωντανὴ πάντοτε ἡ ἀνάμνησις τῆς ὀφειλῆς του διὰ τὴν εὐεργεσίαν (νὰ διατηρῇ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ εὐεργετηθέντος διὰ τῆς διαρκοῦς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας του). **ὁ δ' ἄντοφείλων... ἀποδώσων** = ἐνῶ ὁ ὑποχρεωμένος εἶναι ὅχι τόσον πρόθυμος (εἶναι ψυχρὸς) νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι θὰ ἀποδώσῃ εὐεργεσίαν, ὅχι διὰ νὰ τοῦ χρεωστῇται εὐγνωσύνη, ἀλλὰ πρὸς ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεως. **τοῦ συμφέροντος λογισμῶ** = ἀποβλέποντες εἰς τὸ συμφέρον. **τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ** = τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποῖαν ἐμπνέει ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων. **ἀδεῶς** = χωρὶς νὰ φοβούμεθα (ἀγνωμοσύνην ἢ ζημίαν). Παραδείγματα ἀνιδιοτελοῦς συνδρομῆς τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἄλλους ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ὡς τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας ἀπὸ τοῦ Δαρείου Ἰωνας, τὴν ὑπὸ τὸν Κίμωνα πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας βοήθειαν κατὰ τὸν τρίτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον.

41. **ξυνελών** = συντόμως, **παίδευσιν τῆς Ἑλλάδος** = σχολεῖον, κέντρον πάσης πνευματικῆς μορφώσεως. **καθ' ἑκάστον δοκεῖν... αὐταρχες παρέχεσθαι** = νομίζω ὅτι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς πολίτης ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ μορφώσῃ (παρέχεσθαι ἂν) τὸν ἑαυτὸν του ἱκανὸν εἰς πλεῖστα καὶ ποικιλώτατα εἶδη ἀσχολιῶν (= ἐπὶ πλεῖστα εἶδη) μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιδειξιότητα καὶ χάριν (= μετὰ χαρίτων μάλιστα ἂν εὐτραπέλως). **κόμπος λόγων** = κομπορημοσύνη. **ἔργων ἀλήθεια** = ζωντανὴ ἀλήθεια. **ἡ δύναμις τῆς πόλεως**· περὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς πόλεως κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἔγινε λόγος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ. **τρόπων**· οὗς προεῖπεν ἐν 37. **μόνη τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πείραν ἔρχεται** = μόνη ἐξ ὅλων τῶν σημερινῶν δοκιμαζομένη ἀποδεικνύεται ἀνωτέρα (τῆς περὶ αὐτῆς ἐπικρατοῦσης γνώμης). **τῷ πολεμῷ... ὕφ οἷων κακοπαθεῖ** = δίδει εἰς τὸν ἐχθρὸν ἀφορμὴν νὰ ἀγανακτῇ, ὅτι ὑπὸ τοιούτων (ἀναξίων ἀντιπάλων) κακοπαθεῖ. **κατάμεμψιν** = ἀφορμὴν παραπόνων. **σημεῖα** = σημεῖα (τὰ ὅποια

σωζόμενα μέχρι σήμερον μαρτυροῦν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Περικλέους λεγομένων). οὐ δὴ = ὅχι δά. τοι = βεβαίως. οὐδὲν προσδεόμενοι... οὔτε ὅστις ἔπει... ἡ ἀλήθεια βλάψει = χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην οὔτε τοῦ Ὀμήρου ὡς ὑμνητοῦ οὔτε ἄλλου τινός, ὁ ὁποῖος θὰ τέρψη μὲν πρὸς στιγμὴν διὰ στίχων, ἀλλ' ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια (ἡ ἐπισκόπησις αὐτῶν τῶν ἔργων τῶν ὑμνουμένων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ) θὰ καταδείξῃ ψευδὴ τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ιδέαν (τὴν ποιητικὴν παράστασιν τῶν πράξεων = τὴν ὑπόνοιαν). ἐσβατὸς = προσιτός. **ξυγκατοικίσαντες** = ἰδρύσαντες ἐκτὸς τῶν ἀποικιῶν μνημεῖα. **κακῶν τε καγαθῶν**· παρὰ τὴν Μέμφιν τῆς Αἰγύπτου πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων μαρτυρεῖ περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πόλεως ὁμοίως, ὅπως καὶ αἱ περιφανεῖς τοῦ Κίμωνος νῆκαι περὶ τὸν Εὐρυμέδοντα. **δικαιῶ** = ἀναγνωρίζω ὡς καθῆκον. **λειπόμενοι** = οἱ ἐπιζῶντες. **εἰκὸς** (ἐνν. ἐστίν) **ἐθέλειν**. **ὑπέρ...** **κάμνω** = κοπιᾶζω.

42. **τῶνδε** δηλ. τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἀθηναίων. **ὁμοίως** = ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ. **εὐλογία** = ἔπαινος, ἐγκώμιον. **σημείοις** = δι' ἀπτῶν ἀποδείξεων. **αὐτῆς**· δηλ. τῆς εὐλογίας. **τὰ μέγιστα** = τὰ πλεῖστα καὶ σπουδαιότερα σημεῖα. **οὐκ ἂν πολλοῖς...φανεῖν** = δι' ὀλίγους Ἕλληνας δύναται νὰ φανῇ (θὰ εὐρεθῇ) ὁ λόγος ἀνάλογος τῶν ἔργων, ὅπως ὁ διὰ τοὺς προκειμένους νεκροὺς (= ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπάρχουν, ὅπως οἱ προκείμενοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀρμόζει τοιοῦτος ἔπαινος). **δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν...καταστροφή** = μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι ὁ τῶν προκειμένων νεκρῶν θάνατος, εἴτε οὗτος εἶναι τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς ἀνδρείας (διὰ τοὺς νέους), εἴτε εἶναι ἡ τελευταία ἐπισφράγισις αὐτῆς (διὰ τοὺς πρεσβυτέρους), εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἀνδραγαθίας των. **καὶ γὰρ τοῖς ἄλλα χείροσι...προτίθεσθαι** = διότι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀπόψεως φαῦλοι, δικαιοῦνται νὰ προβάλλουν πρὸς ὑπεράσπισίν των τὰς ἐν τοῖς πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος ἀνδραγαθίας των. **ἀγαθῷ** = διὰ γενναίας, πατριωτικῆς πράξεως. **κακὸν** = ἡθικὸν σφάλμα. **κοινῶς** = πρὸς τὸ γενικὸν συμφέρον. **ἐκ τῶν ιδίων** = διὰ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ παρεκτροπῶν τοῦ ἰδιωτικοῦ τῶν βίου. **μαλακίζομαι** = ἐπιδεικνύω δειλίαν. **τὴν ἔτι** = τὴν μικροτέραν, ὡς **κἂν ἔτι δαφυγῶν...** **πλουτήσειεν** = ὅτι διαφυγῶν τὴν πενίαν ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ πλουτήσῃ. **τοῦ δεινοῦ** = τοῦ κινδύνου. **αὐτῶν**· δηλ. τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐλπίδος

νά διαφύγουν τὴν πενίαν. **λαβόντες** = ἐκλαβόντες, κρίναντες. **μετ' αὐτοῦ**· δηλ. τοῦ κινδύνου = κινδυνεύοντες. **ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ... τῶν δὲ ἐφίεσθαι** = ἀπεφάσισαν ὑπομένοντες τὸν κίνδυνον τοὺς μὲν ἐχθροὺς νὰ τιμωροῦν, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἐκεῖνα (τὴν περαιτέρω ἀπόλαυσιν καὶ τὸν πλοῦτον) νὰ ἐπιθυμοῦν (νὰ διατηρήσουν δηλ. τὸν πόθον, διότι ὁ ἀγὼν ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ καὶ εὐτυχὴς δι' αὐτούς). **ἐλπίδι τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσιν ἐπιτρέψαντες** = ἐμπιστευθέντες εἰς τὴν ἐλπίδα τὸ ἄδηλον (τὴν ἀβεβαιότητα) τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως. **ἔργῳ δὲ περί... ἀξιοῦντες πεποιθέναι** = ἐν τῇ πράξει δὲ θεωροῦντες καθῆκον των νὰ ἔχουν πεποίθησιν εἰς τὴν προσωπικὴν των ἐνδρείαν ὡς πρὸς τὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των ὑπάρχοντα ἤδη κίνδυνον. **ἐν αὐτῷ**· δηλ. τῷ κινδύνῳ. **τὸ αἰσχροὺς τοῦ λόγου** = τὴν ἐπὶ δειλίᾳ κακὴν φήμην, κατηγορίαν. **τὸ ἔργον** = τὴν μάχην. **καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ... ἀπηλλάγησαν** = καὶ ἐν βραχυτάτῃ κρισίμῳ στιγμῇ (τῆς τύχης), ὅτε ἡλιπίζον νίκην μᾶλλον πρὸς ἤτταν, ἀπέθανον.

43. **τοὺς δὲ λοιπούς... διάνοιαν ἔχειν** = οἱ δὲ ἐπιζῶντες πρέπει νὰ εὐχεσθε μὲν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ σᾶς δίδωσι τύχην ἀκινδυνότεραν, ἀλλὰ νὰ μὴ θεωρῇτε ἄξιον τοῦ ἑαυτοῦ σας (καταδέχεσθε) νὰ ἔχετε ποσῶς ἀτολμότερον τὸ φρόνημά σας ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν. **λόγῳ σκοπεῖν τὴν ὠφελίαν** = κρίνειν (ἐξετάζειν) κατὰ τὸν λόγον (τῶν ῥητόρων) τὴν ὠφέλειαν (μὴ περιορισθῇτε νὰ ἀκούετε τὰ καλὰ ἀπὸ τὴν λόγον μου μόνον). **ἔργῳ θεώμενοι** = παριστάμενοι θεαταὶ ἐμπράκτως (τῆς δυνάμεως τῆς πόλεως, ὅπως παρουσιάζεται αὕτη ἀπὸ τὰ πράγματα). **ἐν τοῖς ἔργοις** = ἐν ταῖς μάχασι. **ὁπότε καὶ πείρα του σφαλεῖν** = εἴ ποτε καὶ πειρώμενοί τινος σφαλεῖσαν (συνέβη νὰ ἀποτύχωσι). **οὐκ οὖν** = ὅμως διὰ τοῦτο δέν... **κάλλιστον ἔρανον τῇ πόλει προΐεμενοι** = τὴν καλλίστην συνεισφορὰν προσφέροντες εἰς σωτηρίαν τῆς πατρίδος. **ἰδίᾳ** = προσωπικῶς. **παρὰ τῷ ἐντυχόντι... καιρῷ** = εἰς πᾶσαν ἐκάστοτε παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν καὶ λόγου (ὅταν δηλ. εἰς πανηγύρεις ἐκφωνοῦνται λόγοι, θὰ μνημονεύωνται αὐτοὶ) καὶ ἔργον (ὅταν ἐν τῇ μάχῃ θὰ προτρέπουσιν τοὺς μαχομένους νὰ μιμοῦνται αὐτούς). **σημαίνει** = σημεῖον ἐστίν, διατηρεῖ τὴν μνήμην των. **οἰκεία** δηλ. γῆ. **μὴ προσήκουσα** = ἡ ξένη. **ἄγραφος μνήμη** = ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐγγεγραμμένη, κατ' ἀντίθ. πρὸς τὸ : στηλῶν ἐπιγραφή. **ἄγραφος μνήμη... ἐνδiciaται** = ἡ ἄγραφος ἀνάμνησις τῆς διαθέσεως

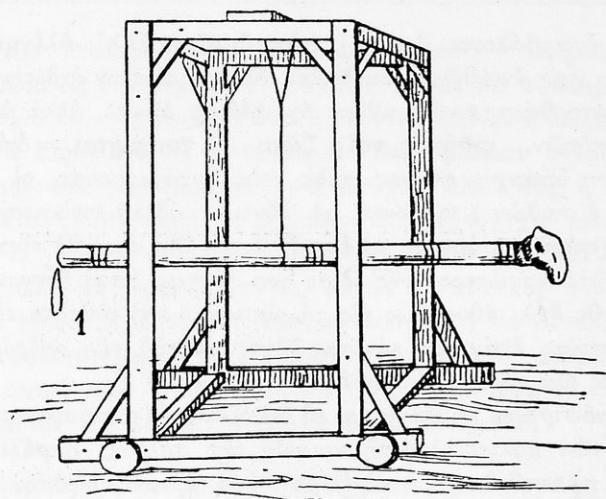
μᾶλλον (τῶν πεσόντων) παρὰ τοῦ ἔργου αὐτῶν μικροῦ ἢ μεγάλου κατοικεῖ μέσα εἰς τὴν καρδίαν ἑνὸς ἐκάστου. **καὶ τὸ εὐδαιμον... κρίνοντες** = καὶ ἔχοντες τὴν ἰδίαν ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, ἡ δὲ εὐψυχία εἶναι ἡ ἐλευθερία. **περιορῶμαι** ἐνταῦθα = πτοῦμαι, ἀποδεδιλω. **κακοπραγῶ** = δυστυχῶ. **ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία...** **κινδυνεύεται** = ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι διατρέχουν τὸν κίνδυνον μεταβολῆς ἐπὶ τὰ χεῖρω ἐν τῷ μέλλοντι (= ἔτι) βίῳ των. **καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα ἐν.** **ἔσται** = καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ διαφορὰ (πρὸς τὴν προτέραν των κατὰστασιν) θὰ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη. **ἀλγεινότερα γάρ... κάκωσις** = διότι δι' ἄνδρα βέβαια εὐγενῆ καὶ ὑπερήφανον (μὲ φιλότιμο) εἶναι πικροτέρα ἢ ταπεινώσις ἡ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δειλίας. **ἀναίσθητος** = ἀνώδυνος.

44. **τοκεὺς (γονεὺς)**. **ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες** = γνωρίζουν ὅτι ἀνεδράφησαν ἐν μέσῳ ποικίλων περιπετειῶν. **εὐπρεπεστάτης τελευτῆς** = ἐνδοξοτάτου θανάτου. **οἷς ἐνευδαιμονῆσαι...** **ξυνεμετρήθη** = τῶν ὁποίων ὁ βίος ωρίσθη (ἐδόθη) ἐν συμμέτρῳ ἀναλογίᾳ, ὥστε νὰ περάσουν αὐτὸν ἐν εὐδαιμονίᾳ, καὶ νὰ ἀποθάνουν ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ εὐδαιμονίας (: τοὺς ὁποίους συνώδυσεν ἡ αὐτὴ εὐτυχία καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον). **ὦν ἀναφ. αἰτιολ.** = διότι αὐτῶν. **λύπη οὐχ ὦν...** **στερίσκηται** = λυπεῖται τις ὅχι δι' ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα στερεῖται, χωρὶς νὰ τὰ δοκιμάσῃ. **ἐθάς τινος** = συνηθισμένος μέ τι. **ἰδίᾳ** = κατ' ἰδίαν, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. **τῶν οὐκ ὄντων...** **ἔσονται** = οἱ κατόπιν γεννώμενοι εἰς τινὰς παῖδας θὰ τοὺς κάμουν νὰ λησμονήσουν τοὺς ἀποθανόντας. **ξυνοίσει**· ὑποκ. τὸ ἐπιγίγνεσθαι παῖδας. **οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον...** **κινδυνεύωσι** = διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σκέπτονται περὶ τῶν κοινῶν ὁμοίως ὀρθῶς καὶ δικαίως (ἐν ἰσότητι ὑποχρεώσεων καὶ δικαιοσύνη) μὲ τοὺς ἔχοντας τέκνα εἰς τὸν πόλεμον ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μὴ συνεισφέροντες τέκνα (= εἰς τὸν πόλεμον) δὲν διατρέχουν κίνδυνον νὰ τὰ χάσουν. **παρηβῶ** = γίνομαι παρῆλιξ. **τόνδε**· ἐνν. τὸν ὑπόλοιπον βίον. **κουφίζομαι** = παρηγοροῦμαι. **τὸ φιλότιμον ἀγῆρων μόνον** = ἡ φιλοτιμία (φιλοδοξία) μόνον δὲν γηράσκει. **οὐ τὸ κερδαίνειν μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι** = δὲν εὐχαριστεῖ τόσο τὸ κέρδος, ὅσον ἡ δόξα. **ἀχρεῖος** = ἀχρηστος.

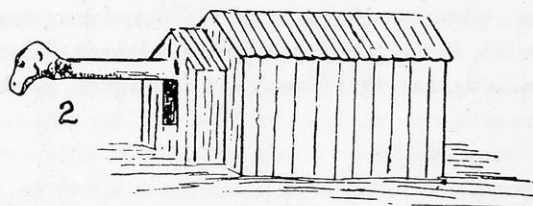
45. **μέγαν** = δυσχερῆ. **καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς**

(= καὶ εἰ ὑπερβάλοιτε ἀρετῇ) οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ' ὀλίγω χείρους κριθεῖτε = καὶ ἂν ἤθέλετε ἐπιδείξει δλως ἐξάιρετον ἀνδρείαν καὶ τότε μάλιστα θὰ κατορθώσετε νὰ κριθῇτε ὅχι βέβαια ὅμοιοι, ἀλλὰ ὡς κατὰ τι κατώτεροι αὐτῶν. **φθόνος τοῖς ζῶσι... τετίμηται** = διότι μεταξὺ τῶν ζώντων ὑπάρχει φθόνος πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς, οἱ δὲ νεκροὶ (= τὸ μὴ ἐμποδῶν) τιμῶνται μὲ εὐνοίαν ἀδιαφιλονίκητον. **τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως κλέος ἦ** = μεγάλη τιμὴ θὰ εἶναι εἰς σᾶς, ἂν δὲν φανῇτε κατώτεροι τῆς ἰδίας σας φύσεως (τοῦ προορισμοῦ σας, ἂν ἀσχολῇσθε δηλ. ἀθουρύβως εἰς τὰ οἰκιακὰ) καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνην, περὶ τῆς ὁποίας ἐλάχιστα γίνεται λόγος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν (ἐν τῇ ἀγορᾷ) εἴτε διὰ τὸ καλὸν εἴτε διὰ τὸ κακόν.

46. **πρόσφορα** = ἐπικάιρα. **οἱ θαπτόμενοι κεκόσμηται** δηλ. τῇ συμπαθείᾳ τῶν πολιτῶν καὶ τῇ προνοίᾳ τῆς πόλεως. **ὠφέλιμον στέφανον... προτιθεῖσα** = ὠφέλιμον (οὐ μόνον εὐπρεπῆ, ὅπως ἦτο εἰς τοὺς κυρίως ἀγῶνας) ἀμοιβὴν τῶν τοιούτων ἀγώνων (ὑπὲρ πατρίδος) προβάλλουσα εἰς τοὺς προκειμένους νεκροὺς καὶ εἰς τοὺς ἐπιζῶντας. **ἄθλα γὰρ... πολιτεύουσι** = διότι, ὅπου προβάλλονται μέγιστα βραβεῖα τῆς ἀρετῆς, ἐκεῖ πολιτεύονται ἄριστοι ἄνδρες. **ἀπολοφύραμενοι** = ἀφοῦ ἀρκετὰ ἐκλαύσατε. **δν προσήκει** = τὸν προσήκοντα τὸν ἰδικόν του.

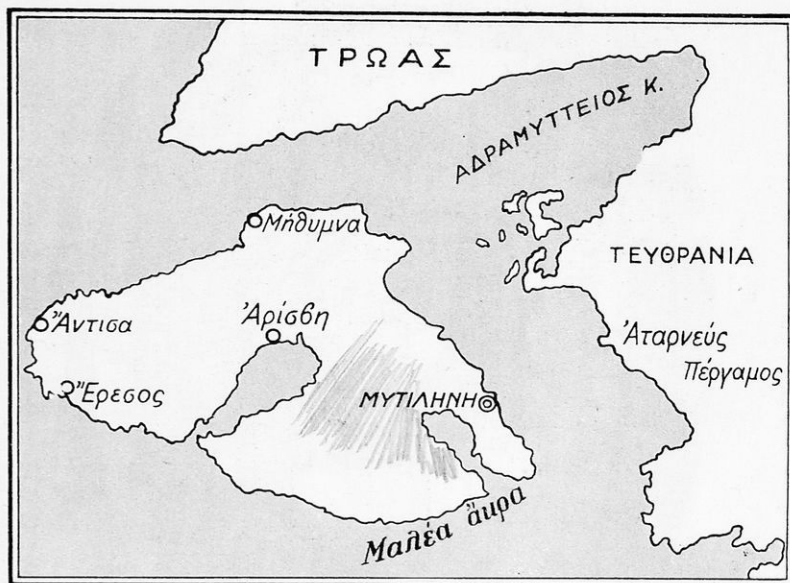
1. Κριός κρεμαστός.

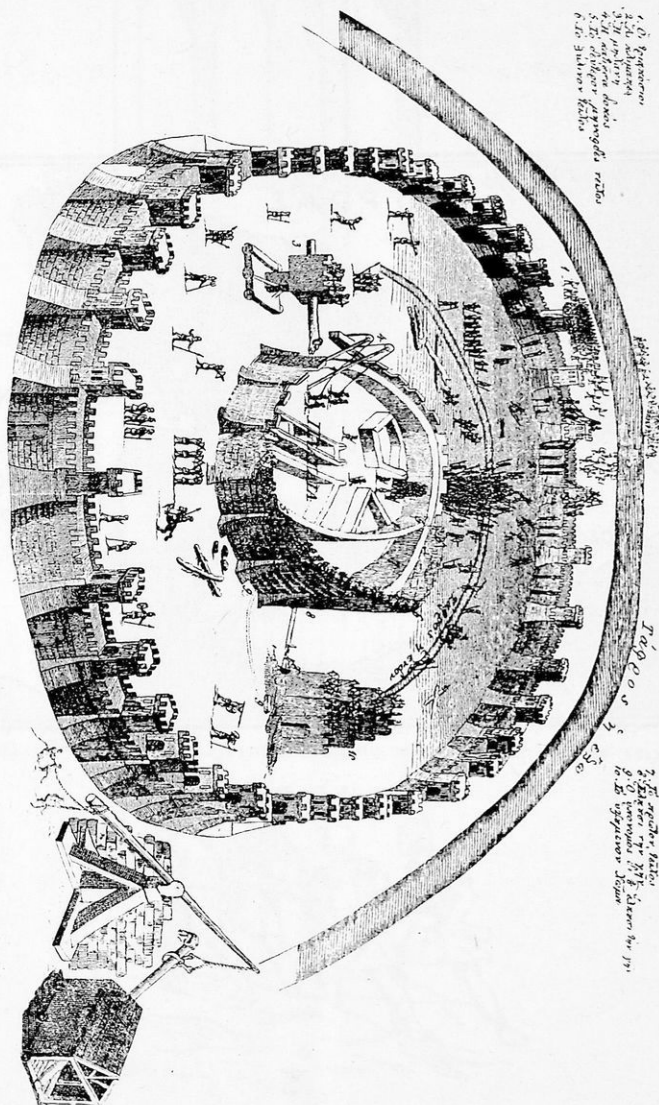
2. Κριός προκεκαλυμμένος ἐντὸς χελώνης (χελώνη κριοφόρος).
Καὶ τὰ δύο εἶδη τοῦ κριοῦ ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς κατακρήμνισιν τειχῶν.

3. Κριός φορητὸς (πρὸς παραβίασιν κυρίως πυλῶν)

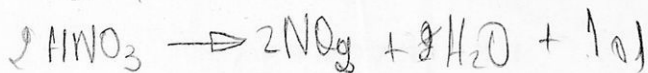
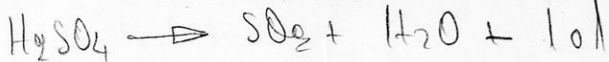
Λέσβος

Τεῖχος Πελοποννήσιον

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
Εἰκὼν τοῦ Θουκυδίδου	5
 Εἰ σ α γ γ ῆ	
I. Ὁ Θουκυδίδης	7
II. Ἡ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κατάστασις ἐν Ἑλλάδι	10
ΜΕΡΟΣ Α'	
I. Π λ α τ α ῖ κ ᾶ	
α) Εἰσβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς (Β, 1 - 6)	15
β) Πλαταιῶν πολιορκία (Β, 71 - 78)	20
γ) Πλαταιέων ἔξοδος (Γ, 20 - 24)	25
δ) Πλαταιέων παράδοσις (Γ, 52)	29
ε) Δημηγορία Πλαταιέων (Γ, 53 - 59)	30
ς) Δημηγορία Θηβαίων (Γ, 61 - 67)	36
ζ) Πλαταιέων καταδίκη (Γ, 68)	41
II. Λ ε σ β ι α κ ᾶ	
α) Μυτιληναίων ἀποστασία (Γ, 1 - 18)	43
β) Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους. Μυτιληναίων παράδοσις (Γ, 25 - 33)	43
γ) Ἀθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων (Γ, 35 - 50)	53
δ) Δημηγορία Κλέωνος (Γ, 37 - 40)	54
ε) Δημηγορία Διοδότου (Γ, 42 - 48)	59
III. Π ε ρ ι κ λ έ ο υ ς ἐ π ι τ ά φ ι ο ς (Β, 34 - 46)	65
ΜΕΡΟΣ Β'	
Ἑ ρ μ η ν ε υ τ ι κ α ῖ σ η μ ε ι ῶ σ ε ι ς	75

334
335
Bare

024000018229

Έκδοσις ΙΘ' 1968 (VIII)—'Αντίτυπα 175.000—Συμ. 1728/7.8.68—1736/7-8-68
Έκτύπωσις-Βιβλιοδεσία: Πάπυρος Γραφικαί Τέχνη Α.Ε. Ίωαννίδου 6 Ἀμαρούσιον

1000/79

